Poštnina plačana v gotovini.

Leto XXI., št. 42 | Ljubljana, torek 20. februarja 1940 | Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 3392
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7. — Telefon 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček zavodih: Ljubljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg štev. 7, telefon št. 2455; Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon štev. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Ljuba Davidović †

V Beogradu je včeraj dopoldne ugasnilo življenje Ljube Davidovića, predsednika demokratske stranke. Njegova smrt je izbrisala iz vrste naše še žive stare generacije eno najbolj blestečih imen, ki pa se bo svetilo za vedno v zgodovini za jugoslovenski narod najpomembnejših časov. Ljuba Davidović je bil predsednik one srbske generacije ki je s svojo nacionalno požrtvovalnostjo, s svojim poštenjem, s svojo demokratičnostjo in s svojo neomajno vero v notranjo silo naroda ne le obvladala kritično dobo, ki jo je preživljal srbski del naroda, temveč osvajala srca in misli vseh, ki so videli v narodnem zedinjenju spas naše nacije.

Že v mladih letih je Ljuba Davidović igral pomembno vlogo v politiki. Bil je med voditelji one mlajše generacije v Srbiji ki se je izločila iz radikalne stranke kateri je očitala, da preveč zapada konservativizmu in oportunističnim vabam svoje vladajoče pozicije. Ti »samostalci«, kakor so se na kratko imenovali po službenem nazivu svoje stranke (Samostalna radikalna stranka), so se v predvojni Srbiji vedno bolj uveljavljali poleg stare radikalne stranke in Davidović je bil kmalu eden najvplivnejših prvakov. Bil je ponovno minister v kraljevini Srbiji. Zastopal je dolga leta njeno prestolnico kot poslanec v narodni skupščini. Bil je mestu Beogradu tudi zaslužen župan. Samostalcem so v tisti dobi pripadali ne le politično, temveč tudi kulturno in socialno najbolj napredni sloji Srbije. V njihovih vrstah je imela tudi ideja nacionalnega zedinjenja svoje najbolj vnete pobornike. Med njimi in jugoslovensko usmerjenimi Srbi, Hrvati in Slovenci bivše avstro-ogrske monarhije so že pred vojno bile tesne vezi. Poleg reprezentativnega srbskega državniškega imena pokojnega Nikole Pašića je bilo ime pokojnega Ljube Davidovića pri vseh južnih Slovanih popularno že v časih, ko so se ustvaritvi Jugoslavije približavale le sanje in fantazije.

V osvobodilnih vojnah je tudi pokojni Ljuba Davidović položil svoj veliki delež na oltar domovine ne le kot državnik v časih najhujših preizkušenj za Srbijo in srbski narod, temveč tudi kot človek saj je žrtvoval nastajajoči Jugoslaviji življenje svojega sina edinca. Njegova avtoriteta je naraščala od leta do leta in ko je nastala Jugoslavija je ime Ljube Davidovića postalo simbol za zbiranje jugoslovenskih naprednih in nacionalnih ljudi iz vse zedinjene domovine. Pod njegovim vodstvom se je formirala vsedržavna Jugoslovenska demokratska stranka. Razvoj političnega življenja tudi tej stranki ni prizanesel. Nasprotstva v gledanju na važne politične probleme so oddvojila poznejšo Samostojno demokratsko stranko od matične stranke. Toda značilno za veličino politične in človeške osebnosti Ljube Davidovića je bilo, da si je mož, ki je medtem že stopal v zaton svojega življenja, ohranil spoštovanje in nedeljene osebne simpatije tudi pri onih, ki so se bili politično z njim razšli.

Formalno predsednik in voditelj stranke, ki je bila po dolga leta v opoziciji in je marsikdaj ostro posegla v naše politično življenje, je Ljuba Davidović po avtoriteti svoje osebnosti bolj in bolj postajal last celega naroda. Njegovi besedi je vsakokrat prisluhnila vsa Jugoslavija. Njegovo mišljenje četudi ni bilo za vse vedno sprejemljivo, je bilo vedno tehtno in je vedno rodilo velik odmev, kajti eno smo vedno vedeli vsi: kar reče stari gospod Ljuba, je rečeno iz čistega srca, iz poštene misli in z iskrenim namenom.

Na drugem mestu prinašamo kratek oris Davidovićevega življenja. Iz njega je razvidno kako hude udarce je prizadela usoda Ljubi Davidoviću kot človeku. Sin mu je bil izmrcvarjen na fronti. Vnuk nada njegovega življenja, mu je umrl v cvetu mladeniških let. Hčerko in ljubljeno ženo mu je ugrabila smrt in na svoja stara leta je osamljen domoval v svoji skromni hišici v Beogradu. V uteho mu je lahko bilo dejstvo, da sta ga obdajala ljubezen neštetih prijateljev in znancev ter spoštovanje vse javnosti. Tudi oni del srca in duše, ki ga človek posveča najbližjim, je osamljeni Ljuba Davidović prenesel na narod in na državo. Skrb za ta narod, goreča želja, da bi zedinjena domovina bila deležna srečne bodočnosti, ljubezen do Jugoslavije, to so bile zvezde vodnice Davidovićevega življenja, dejanja in nehanja do zadnjega njegovega dne. Tudi napredni in nacionalni ljudje v Sloveniji smo bili s tem možem dolgo politično, vedno pa s svojim srcem povezani. V slovenski kulturni zgodovini ostane Davidovićevo ime še posebej zapisano s hvaležnimi črkami. Njegovi iniciativi in vnemi, njegovemu razumevanju za življenska vprašanja slovenskega rodu se ima ljubljanska univerza zahvaliti, da je vstala skoraj istočasno z našo zedinjeno Jugoslavijo.

V naši veliki nacionalni in državni politiki gre Ljubi Davidoviću izreden pomen tudi zato, ker je postal pionir misli sporazuma. Ko danes gledamo nazaj, občudujemo njegovo državniško modrost, ki je že leta 1924 nakazala nove razvojne linije bodoče državne in narodne konsolidacije. Doletela ga je usoda mnogih velikih pionirjev, ki ob započetem delu utrpijo osebne neuspehe, katerih iniciativa pa je v veliki meri odločilno merodajna za uspeh stvari, ki so jo pričeli. Z Davidovićevim imenom je spojeno prvo sodelovanje Stjepana Radića v državni politiki, v razvoju dogodkov zadnjih let je njegovo ime neporušno povezano z idejo sporazuma, katere realizacijo si je pokojni morda drugače predstavljal, katere končni uspeh — konsolidacijo naše države ter končno pomirjenje in bratsko sodelovanje našega naroda — pa je iz vsega srca do zadnjega želel.

Vsa Jugoslavija se klanja pred odrom velikega sina domovine. Ves narod ga bo v mislih spremljal na zadnji poti, na katero se podaja, da zavzame svoje dostojno mesto v plejadi velikih borcev, očetov naše skupne svobode in naše večne bratske povezanosti.

Možnost zapletljajev na severu

Italijanski dnevnik „Messaggero" o švedski odklonitvi in vprašanju zavezniške vojaške pomoči osamljeni Finski

Rim, 19. febr. r. Po poročilih iz Londona in Pariza se bodo te dni sestali vrhovni vojaški predstavniki zaveznikov da prouče vprašanje nujne vojaške pomoči Finski. **Anglija in Francija sta odločeni priskočiti Finski, ki je po odklonitvi Švedske ostala malone osamljena, izdatno pomoč ter ji poslati ne samo dovolj ne količine orožja in municije ter letal, marveč tudi najmanj 100.000 vojakov.** V tej zvezi v Londonu in Parizu tudi obširno komentirajo zadržanje švedske vlade, ki je ne samo odrekla Finski vsako vojaško pomoč, marveč tudi izjavila da hče še nadalje ostati strogo nevtralna. Iz tega razloga je švedska vlada tudi odklonila dovoljenje za prehod tujih čet, namenjenih za Finsko.

Sedaj gre za to, kako bi se kljub temu doseglo **da bi mogle zavezniške čete, poslane na pomoč Finski kreniti prek švedskega ozemlja.** V tej zvezi se vodijo razgovori s finsko vlado. Finski krogi so mnenja **da je možno zlomit odpor Švedske le na ta način da Finska napove vojno Nemčiji. V tem primeru bi bila švedska vlada v smislu člena 16 finsko-švedske pogodbe o medsebojni pomoči prisiljena, dovoliti zaveznškim četam prehod preko švedskega ozemlja na Finsko.** Finska bi imela povod za napoved vojne Nemčiji že zaradi tega, ker je ugotovljeno, da je Nemčija ne samo zaveznik Sovjetske Rusije, marveč da nemški oficirji organizirajo sovjetske čete in da so zlasti v zadnjem času vodile napade na Finsko.

Kar se tiče stališča finske vlade, je finski zunanji minister že ob priliki zadnjih razgovorov s švedsko vlado docela jasno obrazložil da ima Finska le tri možnosti: 1. da sprejme mirovne pogoje Moskve; 2. da dobi vojaško pomoč od Švedske; 3. da prosi za pomoč zapadni velesili.

Švedski ministrski predsednik Hanson je priporočal Fincem, naj se odločijo za prvo možnost, to je za sklenitev miru s Sovjetsko Rusijo **toda Finska se je, kakor poroča »Messaggero« odločila z tretjo možnostjo, kar bi pravilo Švedsko v skrajno neprijeten položaj.** Švedska bo v tem primeru ne samo na osnovi pogodbe s Finsko marveč tudi v duhu člena 16 pakta Društva narodov prisiljena da pusti svoboden prehod preko svojega ozemlja ne samo za čete, ki bodo poslane Finski na pomoč, marveč tudi za vse pošiljke vojnih potrebščin. Na drugi strani pa bodo s tem švedske železnice tako okupirane da bo sam po sebi onemogočen izvoz v Nemčijo, kar zopet ne bo ostalo brez neprijetnih posledic za Švedsko.

Pritisk na nevtralce se bo še povečal

Afera z „Altmarko" je silno razburila duhove v Nemčiji, ker smatrajo dogodek za kapitulacijo Norveške pred Anglijo

Basel, 19 febr. z. Berlinski dopisnik »Basler Nachrichten« poroča, da merodajni berlinski krogi niti ne zavračajo angleških argumentov za njihovo postopanje v norveških vodah niti ne zanikajo, da je bila »Altmark« pomožna križarka ter da je imela na krovu angleške ujetnike. Podrobnosti ki jih je navedla o dogodku angleška admiraliteta nemški tisk ne omenja pač pa izkorišča to afero za najhujše napade na Anglijo. Nevtralni opazovalci v Berlinu so mnenja **da bodo Nemci ta dogodek izkoristili za še večji pritisk na nevtralce in za utemeljitev breobzirne akcije proti angleški in nevtralni pomorski plovbi.**

Bern, 19. febr. j. (Havas). Nemški tisk tudi danes izredno ostro reagira na incident s parnikom »Altmark« in je zlasti poln očitkov proti nevtralnim državam. Tako n. pr. piše »Montagspost« **da bodo posledice nap da v fjordu Josing vsekakor izredno hude in si mor jo biti o tem vsi prizadeti na jasnem. Sami protesti tokrat ne bodo zadostovali.** Posebno očita nem. tisk Norveški da se ni upr'a angleški zahtevi po osvoboditvi ujetnikov na ladji »Altmark«. Isti list pravi da dr žava ki tolerira slične zločine oziroma ako se zadovolji samo s tem, da protestira in si umije roke, pač ne more trditi da je nevtralna. Kapitulacija nevtralcev pred silo velike Britanije se mora smatrati kot **pričetek tistega obdobja ko v odnosih med narodi ne bodo imela več veljave nobena načela zakonitosti in pravice.** Sodba nemških listov je da je neupravičljiva norveška tolerantnost napravila iz incidenta z ladjo »Altmark« problem mednarodnega pomena o čigar dalekosežnih posledicah bi bilo zaenkrat še prezgodaj razpravljati.

Berlinski »Der Montag« piše da je Churchill s svojim nasilnim dejanjem proti norveški nevtralnosti pripravil Angliji izredno dalekosežen moralni poraz. Berlinski dopisniki danskih listov pa poročajo da je v nemških političnih krogih razširjena sodba da je Churchilla pri njegovi odločitvi vodila želja da bo Nemčija ta incident morda izrabila za pretvezo, da bi lahko napovedala vojno nordijskim državam. Nemški politični krogi pripominjajo **da se je v tej nadi Churchill pač bridko prevaril.**

Norveška se bo obrnila na Društvo narodov

Izjava norveškega zunanjega ministra v parlamentu o incidentu z „Altmarko"

Oslo, 19. febr. s. (Reuter) Norveška vlada je glede incidenta z ladjo »Altmark« imela danes skupno sejo z zunanje-političnim odborom parlamenta. Seji so prisostvovali tudi pravni strokovnjaki, predsedoval pa ji je predsednik parlamenta Hambro. Popoldne se je sestal na posebno sejo norveški parlament, da vzame na znanje poročilo o zadevi.

Posebna seja parlamenta se je začela danes ob 17. Na seji je zunanji minister Kocht prečital izjavo norveške vlade, ki je bila formulirana na skupni seji vlade, zunanje-političnega odbora parlamenta in pravnih strokovnjakov.

Zunanji minister Kocht je izjavil da je ladjo »Altmark« ustavila preteklo sredo pred vhodom v luko Tronthjem neka norveška topničarka. Kapitan topničarke je izvršil preiskavo in ugotovil, da se podatki kapitana »Altmarke« skladajo z dejstvi. Ker pa norveškim oblastem le ni bilo vse tako jasno, so poslale še drugo topničarko za »Altmark«. **Tokrat pa je kapitan »Altmarke« odklonil preiskavo in je izjavil, da to odgovarja predpisom nemške mornarice. Kapitan nemške ladje se je zavezal, da v norveških vodah ne bo uporabljal radijske postaje. Norveške oblasti in vlada niso vedele, da so angleški ujetniki na »Altmarki«.** Verjetno je, da je razpolagala angleška vlada s podatki, kaj je delala »Altmark« preje, preden je dospela v norveške vode, vsega tega po norveška vlada ni vedela. Jasno je, da je angleška akcija težko prizadela ves norveški narod.

Že takoj drugo jutro po dogodku je norveška vlada pripravila oster protest. Nemški protest norveški vladi v tej zadevi je neutemeljen. Dve mali norveški torpedovki se seveda ne bi mogli s silo zaperstaviti angleškemu vojnemu brodovju. Kocht je tudi izjavil, da je norveški ministrski predsednik sporočil angleškemu poslaniku v Oslu, da noben mednarodni zakon ne prepoveduje, da tuja ladja ne bi smela voziti skozi nevtralne vode vojnih ujetnikov.

Razpravljalo se je tudi o potopitvah angleških in drugih ladij v norveških teritorialnih vodah.

Kocht je dalje poročal o razgovoru med angleškim zunanjim ministrom lordom Halifaxom in norveškim poslanikom v Londonu. Dejal je, da napravljajo izjave lorda Halifaxa vtis, kakor da stoji angleška vlada na stališču, da lahko ignorira mednarodne zakone.

V času poročila podatki o Kochtovem govoru še niso kompletni. Zadnje poročilo pravi, da je sporočil, **da namerava predložiti norveška vlada spor med angleško in norveško vlado zaradi »Altmarke« Društvu narodov.**

Pogreb padlih nemških mornarjev

Oslo, 19. febr. s. (Ass. Press). V borbi z angleškimi mornarji je bilo po uradnih podatkih na licu mesta ubitih pet nemških mornarjev z »Altmarka«. Še dva ranjenca sta naknadno umrla, pogrešajo pa še nekaj nemških mornarjev. Ne izključujejo možnosti, da so utonili v Josingfjordu in zato sedaj preiskujejo ves fjord. Več nemških mornarjev ki so po borbi zbežali na kopno, je prispelo v Stavanger, kjer so bili nastanjeni na nemškem konzulatu. Sedaj so se vrnili na svojo ladjo.

Oslo, 19 febr (Reuter). V mestecu Hauge je bil danes pogreb 6 nemških mornarjev ki so padli v spopadu med ladjo» Altmark« in angleškem rušilcem »Cossack« Pogreba se je udeležil tudi tamkajšnji nemški konzul.

Kralj Gustav o nevtralnosti Švedske

Stockholm, 19 febr s (Reuter). Kralj Gustav je podal danes izjavo, v kateri opravičuje odločitev švedske vlade o odklonitvi vojaške pomoči Finski. Kralj pravi, da občuduje junaštvo bratskega finskega naroda v njegovi borbi proti premoči kljub vsem svojim simpatijam pa se je morala Švedska z žalostjo odločiti da ne nudi Finski direktne pomoči ker bi se sama zapletla v vojno z velesilo. Švedska smatra kot svojo dolžnost, da ostane izven sedanjih vojnih konfliktov. Če bi se zapletla v vojno ne bi mogla nuditi Finski niti one pomoči ki ji jo daje sedaj s pošiljanjem materiala.

Kaj pripovedujejo angleški ujetniki

London, 19. febr. r. V londonskem radiu so bili objavljeni opisi življenja angleških ujetnikov na nemški pomožni križarki »Altmark«, ki so jih angleške vojne ladje v soboto osvobodile. Po opisu in pripovedovanju osvobojenih mornarjev je bilo okrog 300 angleških ujetnikov nameščenih v skladišču za granate, v izpraznjenih skladiščih za živila in v eni prazni petrolejski cisterni. Sprva nemška posadka napram ujetnikom ni postopala slabo, toda hrana ni bila dosti vredna. Ob 7. zjutraj so ujetniki dobili čašo čaja brez sladkorja in dva koščka črnega kruha. Ob 14.30 so jim servirali kosilo, ki je obstojalo iz male porcije konzervne fižolove juhe s krompirjem, za večerjo pa so dobili ob 17. zopet čašo čaja brez sladkorja in kos črnega kruha. Razumljivo je da taka hrana angleškim ujetnikom, ki so bili navajeni dobre in izdatne hrane, ni prijala in so se skušali zaradi tega večkrat upreti. Upor pa je bil seveda takoj zatrt in vsi ujetniki so bili kaznovani z osem dni zapora.

Drugič so skušali ujetniki oddajati SOS-klice, kar pa so jim tudi preprečili. Ob enem so skušali opozoriti zunanji svet na svojo usodo na ta način, da so napisali poziv na pomoč na kos papirja, vtaknili ta papir v staro hermetično zaprto konzervno dozo in jo vrgli v morje ko je »Altmark« plula v bližini obale. Toda straža na krovu je opazila konzervno dozo in je bila takoj uvedena preiskava. Vsi angleški ujetniki so bili od kapitana drugič kaznovani s tednom dni zapora. Z ujetniki so Nemci poslej postopali zelo strogo ter so jim odrekli tudi vsako zdravniško pomoč. Zaradi tega so morali mnoge izmed osvobojenih ujetnikov takoj po prihodu na angleška tla oddati v bolnišnico.

Štiri angleška vprašanja norveški vladi

Lord Halifax odklonil zahtevo po izročitvi angleških ujetnikov norveškim oblastvom

London, 19 febr s (Associated Press). Kakor poročajo poluradno, je zunanji minister lord Halifax v svojem razgovoru z norveškim poslanikom temu v soboto postavil naslednja vprašanja:

1. Z ozirom na znano vlogo ki jo je igrala ladja »Altmark« kot pomožna vojna ladja prosi angleška vlada za informacijo, ali je norveška vlada odredila preiskavo na »Altmarki« ob priliki prihoda ladje v Bergen in kakšne rezultate je dala preiskava.

2. Če bi bile norveške oblasti našle angleške vojne ujetnike na »Altmarki«, kaj bi bile v tem primeru ukrenile.

3. Zakaj so smatrale norveške oblasti »Altmark« kot trgovsko ladjo, ko je bilo znano, da je že dalje časa služila za prevoz vojnih ujetnikov.

4. Če so jo smatrale norveške oblasti kot trgovinsko ladjo, zakaj so jo spremljale skozi norveške teritorialne vode norveške topničarke.

Zunanji minister lord Halifax je tudi gladko odklonil zahtevo po izročitvi angleških ujetnikov z »Altmarke« norveškim oblastem.

London, 19 febr j (RSV). V angleških političnih krogih se vprašujejo, kakšno stališče bo zdaj zavzela angleška vlada do problemov ki so pokazali vso svojo aktualnost spričo incidenta z nemško ladjo »Altmark«. Problemov, **ki jih postavlja Nemčija s tem, da se njene ladje neprestano poslužujejo teritorialnih voda malih nevtralnih držav, katerih vojne mornarice niso dovolj močne da bi Nemčiji vsilile spoštovanje do njihove nevtralnosti.** Ponovno se je že pripetilo, da je angleška vojna mornarica izsledila nemške pomožne ladje ki oskrbujejo nemške križarke in podmornice, pa so se le te že večkrat umaknile v teritorialne vode nevtralnih držav in si v njih poiskale zavetja. V izsleditvi in intervenciji angleške mornarice proti »Altmarki« Norveška ni storila svoje dolžnosti, ki jo ji narekuje njena nevtralnost. V Angliji merodajne osebnosti sedaj proučujejo položaj, zavedajoč se, da je angleško javno mnenje brez pridržka za najenergičnejšo akcijo: bodisi diplomatske ali karšnekoli druge narave.

V Angliji so odločeni, da je treba nemškim ladjam med katerimi so ne samo tihotapske ampak celo vojne edinice, **onemogočiti uporabo teritorialnih voda nevtralcev, da bi se po njih lahko vračale v Nemčijo ali plule iz nje na svoj posel.**

Francozi o položaju

Norveška in Švedska se po francoskem mnenju preveč vdajata nemškemu pritisku

Pariz, 19. febr. j. V francoskih merodajnih krogih brez rezerve odobravajo postopanje angleške mornarice v zadevi »Altmarke«. Pri tem naglašajo, da je bilo tudi norveškim oblastem dobro znano, da ima »Altmark« na krovu angleške ujetnike in da pripada kot pomožna križarka nemški vojni mornarici. Kljub temu pa so norveške oblasti zatisnile oči pri pregledu parnika **in s tem same prve kršile norveško nevtralnost. Dokazano je nadalje, da se se v norveških teritorialnih vodah skrivale tudi nemške podmornice in se tam oskrbovale z vodo, živili in pogonskimi sredstvi. Norveška je na ta način neposredno podpirala akcije nemške vojne mornarice proti zaveznikom. Zato nima pravice ugovarjati postopanju angleških vojnih ladij,** ki niso storile nič drugega, kakor da so osvobodile ujete angleške mornarje in s tem preprečile še nadaljnjo kršitev norveške nevtralnosti. Obenem je s tem dana Norveški prilika, da v bodoče resnejše pojmuje svojo nevtralnost in jo uveljavlja ne samo napram zaveznikom, nego tudi napram Nemčiji. Če bo tako postopala, se ji v bodoče s strani zaveznikov ni bati nobene kršitve več. Zavedati pa se tudi mora, da zavezniki ne bodo vec mirno dopuščali, da Nemci izkoriščajo norveške teritorialne vode za svoje zatočišče in od tam napadajo zavezniško brodovje.

V francoskih političnih krogih vidijo tudi zelo tesno sorodnost med stališčem Norveške, ki dovoljuje nemškim ladjam plovbo v svojih teritorialnih vodah in med stališčem Švedske, ki zavrača prošnje finske sosede za vojaško pomoč, ki je zanjo eksistenčnega pomena. **Oslo in Stockholm se prej ko slej držita pasivne nevtralnosti, katere posledica je, da morata prenašati neprestani nemški pritisk in zahteve, stremeče za poslabšanjem njunih odnošajev z zapadom, ne da bi smeli proti temu kakorkoli reagirati.** Norveški tisk sam priznava verjetnost, da »Altmark« v Bergenu ni bila preiskana od norveških kontrolnih oblastev, ki so se zadovoljile z enostavno verifikacijo njenih ladijskih papirjev.

Po intervenciji angleškega rušilca »Cossacka« in po osvoboditvi angleških ujetnikov z ladje je Nemčija naslovila v Oslo noto v grozečem tonu. Slične nemške grožnje so prisilile tudi vlado v Stockholmu, da je zavrnila poslati Finski pomoč. Berlin je Švedski brez prikrivanja sporočil, da bi neposredna vojaška pomoč Finski veljala v nemških očeh toliko, kot da se je Švedska odrekla svoji nevtralnosti. Tako skandinavske države podlegajo nemškemu vplivu in podpirajo nemške interese ter celo nudijo svojo podporo pri takih nelepih akcijah, kakor je bila zaščita nemške ladje »Altmark«.

Francoski diplomatski krogi sodijo, da se skandinavske države vse premalo zavedajo, da vsebuje pojm nevtralnosti tudi zavest o dolžnosti.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Sovjetski pritisk obnovljen

Finsko vojno poročilo o pričetku novih sovjetskih napadov po finskem umiku na drugo obrambno črto

Haparanda, 19 febr. j. (Havas). Na Karelski ožini vlada relativno zatišje. Po umiku finskih čet v drugo obrambno črto na frontnem odseku med Kouvistom in reko Vuoksi še ni bilo večjih spopadov med sovjetskimi in finskimi četami. Na nekaterih krajih so Sovjeti tako oddaljeni od finskih postojank, da v zadnjih dveh dneh s Finci niti niso prišli v stike. Kakor zatrjujejo vojaški opazovalci, so nove finske postojanke izredno ugodne za obrambo, in zaradi tega Rusi okevajo z novimi napadi. Opaža pa se v sovjetskih četah tudi že precejšnja utrujenost in ni verjetno, da bi bili izvršeni kaki novi večji napadi, predno ne bodo sedanje sovjetske čete izmenjane. Sodeč po velikih transportih novih čet in materiala, ki jih Moskva dirigira na Karelsko ožino, pa se bo ofenziva v najkrajšem času v polnem obsegu spet nadaljevala.

Nova letala, ki jih je dobila finska vojska, omogočajo izredno učinkovite akcije finskega letalstva. Finska lovska letala so še včeraj uspešno spustila v boj s sovjetskimi eskadrilami, ter se trelila 24 sovjetskih letal, kar je rekordno število v enem dnevu.

Pri Pitkäranti so Finci uničili več oddelkov sovjetske armade, ki so jih že pred nekaj dnevi obkolili. Zasegli so velik vojni plen, med katerim je tudi 38 topov različne velikosti.

Na frontnem odseku pri Kuhmo severno od Ladoškega jezera so Finci uničili več sovjetskih tankov, živeža in vojnega materiala, namenjenega na fronto Vuome proti Syskyjärviju obkoljena. Še pred obkolitvijo je bila ojačena s svežimi oddelki sovjetske vojske. Sovjetske izgube so znašale v teh bojih okrog 18 000 mož, če se računajo padli in ujeti sovjetski vojaki, ter vse vojaške potrebščine, ki so pripadale diviziji.

Na drugih sektorjih fronte ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Na morju: Nič omembe vrednega.

V zraku: Finska letala so bila včeraj na izvidniških poletih nad prvimi sovjetskimi postojankami in tudi v zaledju sovjetske fronte, pri čemer so dosegla znatne uspehe. Prišlo je tudi do več letalskih spopadov, v katerih so vselej zmagala finska letala. Sovjetska letala so razvila zelo veliko aktivnost nad področjem karelske fronte ter so napadala finske postojanke po dnevi in ponoči. Sovjetska letala so bombardirala mesta Käkisalmi, Lapeenranto in Viborg. Poslednje je bilo včeraj celo ponovno bombardirano. V notranjosti Finske so sovjetska letala bombardirala Kotko, Kouvolo ter kraje v okrajih Viborg in Simola. Pri tem je bilo več civilnih oseb ranjenih. Nekaj hiš je bilo razdejanih. Kolikor je bilo mogoče dognati, je pri teh napadih sodelovalo v dosedanji vojni največje število sovjetskih bombnikov. 20 sovjetskih letal je bilo sestrelenih po kontroliranih vesteh. Po nadaljnjih vesteh so bila štiri druga letala prisiljena, da so pristala ali pa so bila sestrelena. Neko sovjetsko letalo, o katerem je bilo v včerajšnjem vojnem poročilu objavljeno, da je bilo najbrž sestreljeno, je bilo po naknadnih ugotovitvah dejansko uničeno.

Sovjetska letala so pri svojih včerajšnjih napadih ponovno skušala obstrelievati tudi civilno prebivalstvo.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 19 febr. br. Vrhovno poveljništvo finske vojske je danes opoldne izdalo naslednje vojno poročilo:

Na kopnem: Na Karelski ožini so Sovjeti izvršili v teku včerajšnjega dne nove napade na nadaljnje finske utrdbe na področju med Finskim zalivom in reko Vuoksi. Vsi napadi so bili odbiti in je imel sovražnik izgube, ki se cenijo približno na bataljon vojakov. V bojih je bilo uničenih tudi 6 tankov. Jugovzhodno Säinica je bila razpršena sovjetska kolona, ki je bila opremljena s topovi in oklopnimi avtomobili. Na Tajpali so se davi pričeli novi boji, ki še traja.o.

Sevrovzhodno od Ladoškega jezera so Finci dosegli zelo važen uspeh in zavzeli močno utrjene postojanke sovražnika, na katerih so bili koncentrirani večji oddelki sovjetske vojske. Ob priliki te zmage je prišlo v finske roke 20 tankov, 36 topov, 17 traktorjev, 32 poljskih kuhinj, 25 oklopnih avtomobilov, 265 drugih vozil in še mnogo drugega orožja streliva in ostalih potrebščin. Ta zmaga pomeni zaključek bojev, ki so trajali nekaj tednov in v katerih je bila angažirana 18. sovjetska divizija, ki je bila pri prodoru od

Moskovski komunike

Moskva, 19 febr. AA (DNB). Poročilo generalnega štaba leningrajskega vojaškega okrožja pravi:

Dne 18 februarja so se nadaljevale operacije na Karelski ožini z uspehom. Zaradi našega pritiska se sovražnik še naprej umika. Sovjetske čete so prišle do reke Salmen, med jezerom Vuoksi in Aunepää in so zasedle utrjene postojanke pri vasi Muola in železniško postajo Summa.

Na obrežni železnici 10 km južno od Viborga, so zasedle Johannes in železniško postajo Maksalahti. Prav tako so prispele na zapadno obalo finskega zaliva severno od otoka Björke. Dne 17 in 18 februarja so sovjetske čete zavzele 313 sovražnikovih utrjenih postojank, med njimi 41 betoniranih topniških utrdb. V času od 11. do 18. februarja so zavzele 475 sovražnih utrjenih postojank.

Na drugih odsekih ni bilo važnejših dogodkov. Zbili smo 21 sovražnih letal.

Dve vojni ladji potopljeni

V Severnem morju je bil potopljen angleški rušilec „Daring", na Atlantiku pa neka nemška podmornica

London, 19. febr. br. Opoldne je bilo objavljeno službeno poročilo, po katerem je bil v pretekli noči torpediran in potopljen angleški rušilec »Daring«, ki mu je poveljeval kapitan Cooper. V svojem komunikeju pravi angleška admiraliteta, da je pri tem izgubilo življenje 9 častnikov in 148 mornarjev. En častnik in štirje mornarji so se rešili. Med žrtvami je tudi kapitan.

Vest o potopitvi modernega angleškega rušilca je izzvala v vseh tukajšnjih krogih pravo senzacijo in veliko potrtost. Listi so jo objavili opoldne v posebnih izdajah. Rušilec je bil torpediran v Severnem morju.

Rušilec »Daring« je izpodrival 1375 ton vode. Graditi so ga pričeli l. 1931. in je bil dve leti pozneje dodeljen angleškemu domačemu brodovju. Oborožen je bil s 4 topovi kalibra po 120 mm, s 7 topovi manjših kalibrov ter z 8 torpednimi cevmi.

Potopljeni rušilec omenja tudi nemško vojno poročilo, ki je bilo davi izdano. V Berlinu pravijo, da je bilo to prvo maščevanje za napad na nemški parnik »Altmark« v norveških vodah.

Rušilec »Daring« je šesti angleški rušilec, ki je bil potopljen od začetka vojne. Prvi je bil rušilec »Blanche« ki je zadel na mino 11. novembra 1939 ob jugovzhodni angleški obali, drugi je bil »Gipay«, ki se je tudi potopil zaradi udarca na mino 21. novembra 1939. Tretji je bil »Duchess«, ki je trčil z neko drugo ladjo in se potopil 14. decembra lani. »Greenville« je zadel na mino ali pa je bil torpediran v Severnem morju 1. januarja 1940. Enaka usoda je zadela rušilec »Exmouth«, ki se je potopil v Severnem morju 21. januarja.

Lizbona, 19. febr. s. (Reuter) Potniki nekega francoskega parnika, ki je včeraj dospel v tukajšnjo luko, pripovedujejo, kako je neki francoski rušilec napadel na Atlantskem oceanu nemško podmornico, ravno ko ji je pripeljala neka nemška ribiška ladja svežih zalog. Rušilec je z 10 streli potopil ribiško ladjo, najbrže pa tudi podmornico.

Dve nemški trgovinski ladji zaplenjeni

London, 19. febr. s. (Reuter). Angleška mornarica je zaplenila 3.000-tonski nemški trgovinski parnik »Morea«, ki je vozil tovor manganita. Ladja je bila srečno privedena v neko zapadno-angleško luko. Nemški mornarji pripovedujejo, da se je nahajala »Morea« od izbruha vojne dalje v neki španski luki, potem pa se je posadka naveličala internacije in sklenila, da poskusi skozi angleško blokado prodreti v Nemčijo.

Francoska vojna mornarica je zaplenila 2.500-tonsko nemško trgovinsko ladjo »Rostock«.

Poostritev vojne na morju

London, 19. febr. s. (Reuter). Nemški radio je davi objavil, da bo nemška vlada odpovedala londonsko pogodbo o podmorniški vojni, ki prepoveduje med drugim napade na trgovinske ladje brez svarila. Nemški radio navaja v opravičilo odpovedi dejstvo, da so se laj vse angleške trgovinske in ribiške ladje v smislu sklepa angleške vlade oborožene.

Angleška vlada je to oborožitev odredila strogo v skladu z mednarodnimi zakoni in z izključnim namenom, da se lahko ladje branijo proti napadom nemških podmornic in letal. Sicer pa pripominjajo v angleških političnih krogih, da odpoved podmorniške konvencije s strani Nemčije ni presenetila, ker je Nemčija konvencijo s svojim postopanjem itak že neštetokrat prekršila.

Francosko in nemško vojno poročilo

Pariz, 19. febr br Vrhovno poveljništvo francoske vojske je davi izdalo naslednje 337. vojno poročilo:

Zapadno od reke Blies je neki naš izvidniški oddelek zašel v sovražnikovo zasedo in je padlo nekaj francoskih vojakov. Na obeh straneh Rena je bilo nekoliko topniškega in drugega streljanja.

Berlin, 19. febr br Vojno poročilo, ki ga je davi izdalo vrhovno poveljništvo nemške vojske pravi:

Na zapadu je bilo le nekoliko topniškega streljanja.

Na raznih morskih področjih so nemške podmornice uspešno napadle skupine ladij, ki so bile v spremstvu angleških vojnih edinic. Pri treh skupinah je bilo potopljenih nekaj petrolejskih ladij in parnikov, pri četrti pa neki angleški rušilec, ki je pripadal formaciji vojnih ladij, ki so spremljale to skupino.

London, 19 febr j (Reuter) V angleških mornariških krogih označujejo za fantastično nemško vojno poročilo, ki pravi, da so nemške podmornice z uspehom napadle štiri angleške konvoje ter potopile v njih večje število ladij. V angleških službenih krogih o tem nemškem uspehu še nimajo nikakih vesti.

Nemško letalo nad danskim ozemljem

Kodanj, 19. febr. s. (Reuter) Neko letalo z nemškimi znaki je danes preletelo dansko ozemlje nad južnim Jütlandom. Dansko protiletalsko topništvo je stopilo v akcijo.

V protektoratu vse šole zaprte

Praga, 19. febr. r. (DNB). V sporazumu z uradom protektorja je prosvetno ministrstvo odredilo, da ostanejo do nadaljnega zaprte v češko-moravskem protektoratu vse osnovne, srednje in strokovne šole. Na visokih šolah se lahko obavijo samo izpiti. Do tega ukrepa je prišlo zaradi pomanjkanja kuriva, predvsem premoga. Tudi vsi tečaji so odpovedani. Dokončati se smejo le taki tečaji, ki trajajo le kratek čas, največ 14 dni in so se že pričeli.

Ljuba Davidović umrl

Zadnje ure velikega politika in državnika — Pogreb bo v sredo, po pokojnikovi želji na njegove lastne stroške — Sožalja iz vse države

(Glej tudi današnji uvodnik in članek na 3. strani)

Beograd, 19. febr. p. Davi ob 8.25 je umrl veliki vodja srbskega naroda Ljubomir Davidović. Umrl je na svojem stanovanju v Beogradu, ki je enako skromno, kakor je bilo skromno vse pokojnikovo življenje. Njegova bolezen je poslednje dneve povzročala vedno večje skrbi ter so bili njegovi ožji prijatelji noč in dan stalno zbrani v njegovem stanovanju, kjer so se trudili, da bi mu izpolnili vsako željo in mu tako čim bolj olajšali zadnje ure življenja.

Že v soboto se je videlo, da je vsako upanje za ozdravljenje zaman. Srce mu je tako oslabelo in je začelo tako popuščati, da so samo še čakali, kdaj bo utihnilo po polnoma. Okoli polnoči od nedelje na ponedeljek so zdravniki spoznali, da gre le še za kratke ure. Bolnik je bil sicer pri zavesti, a je po večini spal. Davi ob 3.20 se je prebudil in s šepetajočim, a še jasnim glasom zaprosil vodo. Ko je je popil nekaj kapljic je zopet zaspal. Okrog 5. je začel v spanju naenkrat precej glasno govoriti. Očividno se je v sanjah sestal s svojim edinim sinom Miodragom, ki je med svetovno vojno junaško padel na bojišču in čigar groba oče nikdar ni mogel najti. Spregovoril je par stavkov, za minuto, dve prenehal, potem pa vzdihnil: »Mile! Blago tati!« To so bile zadnje njegove besede, ker je takoj nato onemogel utihnil in se ni več prebudil. Točno ob 8.25 mu je prenehalo biti srce in velikega, javnega delavca ni bilo več med živimi.

Pogreb bo v sredo

Na vest o smrti so takoj prihiteli na stanovanje mnogoštevilni pokojnikovi prijatelji, kar jih ni bilo še, vso noč tam. Izvršni odbor demokratske stranke je pozval vse strankine organizacije naj v sredo, na dan pogreba prirede povsod spominske svečanosti ali cerkvene zadušnice. Po izrecni Davidovićevi želji bo njegovo truplo ostalo 24 ur v stanovanju v Njegoševi ulici jutri pa bo položeno na mrtvaški oder v cerkvi sv. Save kjer se bodo lahko prijatelji in spoštovalci poklonili njegovemu spominu. Iz cerkve sv. Save bo po dosedanjih dispozicijah pogreb v sredo ob 9. dopoldne. V cerkvi in pred cerkvijo se bodo poslovili od zaslužnega pokojnika Milan Grol v imenu demokratske stranke in zastopniki drugih političnih organizacij. Krsto s truplom bodo ponesli iz cerkve člani izvršnega odbora demokratske stranke, nato pa zastopniki kmečkih somišljenikov demokratske stranke. Na pokopališču bosta govorila ob grobu samo po en kmečki pristaš in kmečki omladinec demokratske stranke.

Za pogrebne stroške prihranjeni denar

Ljuba Davidović je izrazil željo, da bi bil pokopan na breme svojih privatnih sredstev, ki jih je polagoma pripravil nalašč v ta namen. Za pogreb potrebni denar je zapustil v neki kuverti, shranjeni v omari svoje sobe.

Sploh se je sedaj ob smrti ponovno jasno pokazalo kako skromen pošten in pravičen človek je bil. V njegovem malem stanovanju, ki ima samo nekoliko sob, ni nobenega razkošja, zato pa naravnost vzoren red. Na stenah je polno fotografij v spomin na nekdanje srečnejše rodbinske čase. Zlasti vidno mesto zavzemajo slike pokojnega sina Miodraga, ki je padel v svetovni vojni. Pozornost vzbuja tudi velika slika pokojnega kralja Aleksandra s posvetilom: »Svojemu dolgoletnemu profesorju g. Ljubomiru Davidoviću — Aleksander I.«

Splošno žalovanje

V teku dneva so na vseh javnih poslopjih, tako na predsedništvu vlade, na Narodni skupščini, na vseh ministrstvih, beograjski občini ter na Novinarskem domu, ker je bil pokojni Ljuba Davidović dolga leta tudi član novinarskega udruženja, izobesili črne zastave. Mnoga društva so sklicala seje, na katerih so sklepala, na kak način naj izkažejo čast velikemu nacionalnemu državniku. Od vseh strani države pa prihajajo neprestano sožalne brzojavke.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković je že dopoldne izrazil svoje sožalje pokojnikovi družini in glavnemu odboru demokratske stranke. Ob 9.30 dopoldne je izrazil sožalje v imenu radikalne stranke njen podpredsednik Miša Trifunović ob 11 dopoldne pa je prišel minister dr. Laza Marković ki je prav tako izrekel svoje sožalje. V imenu JNS je osebno izrazil sožalje družini in članom glavnega odbora demokratske stranke g. Peter Živković v spremstvu g. Dunića. Nekoliko kasneje je prišel podpredsednik JNS Jovo Banjanin, ki je izrazil sožalje v svojem imenu kakor tudi v imenu bivšega predsednika vlade Bogoljuba Jevtića, ki je sam bolan.

V teku dopoldneva se je zglasil minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljević, ki je novinarjem izjavil, da bo glas o smrti Ljube Davidovića vzbudil po vsej državi samo eno sodbo: »Umrl je človek široke narodne duše, ki je obsegala z enako ljubeznijo i Srbe i Hrvate i Slovence. Umrl je neustrašen borec za svobodo, demokracijo, zakonitost in boljše življenje malega človeka.«

Peter Živković o Ljubi Davidoviću

Predsednik JNS Peter Živković je izjavil novinarjem: »Ljubomira Davidovića sem bližje spoznal po letu 1903 zlasti v času njegovega nacionalnega dela za osvobojenje Južne Srbije. V njem sem spoštoval iskrenega in nesebičnega rodoljuba, pripravljenega na vse žrtve za dobro in napredek domovine. Od tedaj pa do poslednjega časa je bil pokojni Ljuba Davidović vsem nam svetel vzgled redkega patriota in narodnega delavca. Samo človek takih izrednih lastnosti je mogel vzgojiti sina edinca, ki je med prvimi junaki srbske mladine žrtvoval svoje mlado življenje za zedinjenje našega naroda. Smrt Ljube Davidovića, ki je po svojem prepričanju z največjo vdanostjo, z globoko vero, z vzgledno požrtvovalnostjo služil na vseh položajih samo narodu in državi, pomeni resno in težko izgubo ter krut udarec za vse naše politično življenje v teh usodnih časih.«

Objava vodstva JNS

Tajništvo glavnega odbora JNS je izdalo nocoj naslednjo objavo: »Umrl je veliki rodoljub in zaslužni državnik g. Ljubomir Davidović, vodja demokratske stranke. Pozivajo se člani in prijatelji JNS, naj spremijo v čim večjem številu k večnemu počitku posmrtne ostanke g. Ljubomira Davidovića. — Glavni odbor JNS je po svojem predsedništvu položil lep venec z državno trobojnico na krsto pokojnega Ljube Davidovića.«

Predsednik Narodne radikalne stranke Aca Stanojević je poslal brzojavko, v kateri pravi, da je globoko razžaloščen zaradi smrti svojega starega tov. in prijatelja. Najlepša leta svojega življenja je Ljuba Davidović preživel v borbi za svoje ideale. Njegova nesebična požrtvovalnost za splošno dobro da naj bo svetel vzgled mladim generacijam.

Izjava predsednika vlade

Beograd, 19 februarja. a. Predstavnikom tiska je dal predsednik vlade Dragiša Cvetković ob smrti Ljube Davidovića izjavo, v kateri je m. dr. poudaril:

Pokojni Davidović je bil eden najizrazitejših političnih mož predvojne Srbije, eden izmed onih, ki so svoje delo nesebično z vsem temperamentom in resnično ljubeznijo posvetili kralju, narodu in državi. S takimi pogledi in s takim pojmovanjem je pokojni Davidović nadaljeval svoje politično delovanje tudi po vojni v naši združeni domovini ko so se že od prvega dneva njenega nastanka nahajali na dnevnem redu zelo zamotani notranji problemi. Zlasti kadar se bo govorilo o politiki sporazuma, bo pokojni Davidović vedno označen kot eden izmed onih naših redkih politikov, ki je politiko sporazuma nesprestano in dosledno zastopal.

Sožalja iz Slovenije

Ljubljana, 19 februarja. d. Vest o smrti Ljube Davidovića ni prišla presenetljivo saj jo je bilo na osnovi zadnjih časopisnih poročil vsak hip pričakovati. Kljub temu je povsod naredila najglobljі vtis in je tudi v Sloveniji boleče odjeknila. Univerza kralja Aleksandra v Ljubljani je s svojega balkona izvesila dve žalni zastavi, saj je bil Ljuba Davidović tisti, ki je pred več ko 20 leti v svojstvu takratnega prosvetnega ministra zastavil vse moči, da je Jugoslavija že v prvem letu svojega obstoja uresničila Slovencem njihovo davno kulturno težnjo. Rodbini velikega pokojnika je rektorat univerze poslal toplo občuteno sožalno brzojavko.

Poleg mnogih drugih so iz Slovenije poslali sožalne brzojavke obitelji ali glavnemu odboru demokratske stranke tudi gg. dr. Albert Kramer, dr. Anton Korošec, ban dr. Natlačen in župan dr. Adlešič. Brzojavka dr. Kramerja, naslovljena na podpredsednika demokratske stranke g. Milana Grola, se glasi: »Vsa napredna in nacionalna javnost v Sloveniji globoko obžaluje smrt velikega pokojnika in šefa vaše stranke. Z njim odhaja neumrli graditelj našega naroda, katerega ime bo za večno povezano z našo svobodo in našim edinstvom. Združen z vami v globoki tugi za velikim sinom naše skupne domovine, izražam s svojimi prijatelji svoje najiskrenejše sožalje. Vaš dr. Albert Kramer.«

Zadnji pomenki

Beograd, 19. februarja. O zadnjih urah Ljube Davidovića poročajo še številne podrobnosti. Veliki državnik je bil vse do zadnjega pri polni zavesti. Čeprav so ga vidno zapuščale moči, je še v soboto ponovno vstal iz postelje in sedel v naslonjač kjer se je še razgovarjal s prijatelji, kolikor mu je pač še dopuščalo vedno slabejše srce. Zdravnikom, ki so bili stalno pri njem, pa je dejal že v soboto dopoldne: »Zastonj se mučite z menoj. Prihaja konec, to čutim sam najbolje.«

Tudi v soboto zvečer je še govoril s prijatelji o političnih vprašanjih, pri čemer je ponovno naglasil, da morajo voditi pravega politika samo iskrene in čiste misli do naroda in države. Parkrat se je spomnil tudi svojega sina edinca, ki je padel v svetovni vojni. Ozrl se je s trudnim pogledom proti njegovi sliki in s solzami v očeh zamahnil z velo, starčevsko nemočno roko: »Vse je minulo...«

Kakor vsak dan je Davidović še v soboto naprosil svojega osebnega tajnika Ivkovića, naj mu prečita iz listov poročila o borbi Fincev za svobodo in neodvisnost. S slabim glasom je prosil stari državnik: »Čitajte mi kaj o Fincih... Kaj le počno siromaki... Ubogi Finci...«

Ko se je v soboto zvečer vrnil Milan Grol iz Šabca, kjer je bil na demokratski konferenci, je takoj obiskal umirajočega šefa, ki ga je trudno, a ljubeznivo pogledal in dejal: »Kako je, Milane, kako si prebil mraz? Bogme, namučil si se v naši Mačvi. Drži, drži, jaz ne morem več...«

Odhod ministra Popova iz Beograda

Beograd, 19 februarja. a. Danes je predsednik vlade Dragiša Cvetković priredil v prostorih zunanjega ministrstva poslovilno kosilo na čast Ivanu Popovu, dosedanjemu bolgarskemu poslaniku na našem dvoru, ki odhaja v Sofijo kot novi bolgarski zunanji minister.

Beograd, 19 febr p Nocoj je odpotoval iz Beograda novi bolgarski zunanji minister Ivan Popov. Pred svojim odhodom je posetil danes še predsednika JNS g. Petra Živkovića v njegovem stanovanju ter se poslovil od njega. Od bivšega predsednika vlade Bogoljuba Jevtića, ki je bolan, se je poslovil pismeno.

Kosti srbskega skladatelja Stankovića v domovini

Novi Sad, 19. februarja. a. Danes dopoldne so na novosadski železniški postaji priredili pietetni sprejem truplu prvega srbskega skladatelja in zbiralca naših narodnih napevov Kornelija Stankovića. Vlak, s katerim je beograjsko pevsko društvo Stanković prepeljalo iz Budimpešte smrtne ostanke tega našega nacionalnega in kulturnega velikana, so sprejeli ban in podban, novosadski župan in mnogi zastopniki in člani novosadskih nacionalnih, kulturnih in pevskih društev, učenci srednjih šol in mnogo meščanov. Na krsto s smrtnimi ostanki Kornelija Stankovića so položili več vencev s kratkimi spominskimi nagovori.

K polomu »Phönixa« v Avstriji

Dunaj, 19. febr. AA. (DNB). Dunajski listi poročajo v zvezi z razpravo proti zavarovalniški družbi Phönix, ki se je te dni končala, da je treba pričakovati še nove procese. Tako je še v zaporu bivši avstrijski kancelar Vaugoin, ki je kriv za propad tega podjetja kot častni predsednik društva. Dalje sta v zaporu tudi generalni ravnatelj Reininghaus in bivši gospodarski svetovalec in predsednik avstrijskih železnic Franc Strafella. Proti Vaugoinu in Reininghausu bo kazenski postopek zaradi poneverbe, Strafella pa je obtožen zaradi prevar. Vaugoin je med drugim sklenil pogodbo z Reininghausom, po kateri se mora izplačati Vaugoinovim sorodnikom 237.000 žilingov ter več rent.

Nov mrzli val

Berlin, 19. febr. br. Baltiške in skandinavske države je zajel nov mrzli val. V Baltiku je temperatura znova padla na 35 stopenj pod ničlo.

Beograd, 19. febr. br. (Havas). Dunav je zopet zamrznil, tako da je onemogočena sleherna plovba. S tem je tudi docela ustavljen izvoz iz balkanskih držav v Nemčijo. Na mnogih krajih so poskušali do 3.5 m debeli led razbiti z letalskimi bombami, z obstreljevanjem iz topov in s podminiranjem, vendar pa brezuspešno. Za nekaj časa bo plovba na Dunavu nemogoča.

Lepa Prešernova svečanost v Zagrebu

Zagreb, 19. febr. o. Sinoči je bila v Malem teatru v Frankopanski ulici uspela proslava 140 letnice rojstva in 90 letnice smrti največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna. Proslavo je otvoril s hrvatskim in slovenskim govorom predsednik slovenskega društva »Narodni dom« univ. prof. dr. Boris Žarnik, ki je ob početku očrtal pomen omenjenega društva za zgraditev čim čvrstejših duhovnih hrvatsko-slovenskih odnosov, nato pa poudarjal namen in pomen proslave, posvečene pesniškemu velikanu dr. Francetu Prešernu. Književni zgodovinar dr. Anton Slodnjak je imel nato predavanje, v katerem je očrtal življenje velikega slovenskega pesnika in njegovo pesniško delo.

Ugledna člana zagrebškega Narodnega gledališča Hinko Nučič in ga. Vika Podgorska sta recitirala nekaj Prešernovih pesmi, na koncu pa njegovo »Novo pisarijo«, v kateri je nastopila Podgorska kot učenec, Nučič pa kot pisar. Operni pevec Marij Šimenc je zapel Vilhar - Prešernovega »Mornarja«, operna pevka Olga Kovijančić pa Vilhar - Prešernovo »Nezakonska mati«. Zagrebški slovenski oktet je pod vodstvom inž. Vuge zapel Jenko - Prešernove »Strune« in Hajdrih - Prešernovo »Luna sije«.

Prireditev je v vsakem pogledu lepo uspela, saj je bila dvorana nabito polna. Prisotni so bili poleg zagrebških Slovencev tudi mnogoštevilni zastopniki hrvatske kulturnega življenja.

Na Visu poresročena italijanska ladjica

Split, 19. febr. o. Zaradi močne buje je ob jugovzhodni strani otoka Visa zadela na pečino italijanska motorna ribiška ladja »Poniello«, ki se je v kratkem času potopila. Naši ribiči so rešili posadko 10 mož, izmed katerih so trije precej hudo ranjeni.

Razširjenje Zagreba

Zagreb, 19. febr. o. Komisar mestne občine Mate Starčević je danes izdal odredbo o končni priključitvi občine Kustošije k zagrebški mestni občini. Obenem je odredil, naj se takoj podvzamejo vsi potrebni ukrepi za čimprejšnjo izvedbo tega sklepa. Občina Kustošija predstavlja veliko periferijo na zapadu mesta Zagreba in ima okoli 8000 prebivalcev.

Upokojitev

Beograd, 19. februarja. a. Upokojen je Ivan Srebrnić, računski inspektor v 6. skupini pri šumski direkciji v Ljubljani.

Beograd, 19. febr. p. Upokojen je Matej Vičič, vlakovodja direkcije državnih železnic v Ljubljani.

Vremenska napoved

Zemunska: Beograd in okolica: Delno oblačno in zmerno hladno vreme. Ponoči precej hud mraz. — Ostali kraji: Postopna pooblačitev in nekoliko višja temperatura v severnozapadnih krajih. Zboljšanje vremena v drugih delih države, kjer bo tu pa tam jasno, toda v glavnem bo še prevladovalo oblačno in precej hladno vreme.

Naši kraji in ljudje

O življenju in delu Ljube Davidovića

Šef demokratske stranke Ljuba Davidović ki je včeraj zjutraj po kratki bolezni odšel za vselej s političnega pozornice, je bil eden izmed onih mož ki so se mali Srbji rodili tik preden ji je razvoj zgodovine odkazal osvobodilno vlogo ter zmagoviti pohod na jug, na sever in zapad. Bil je demokrat najčistejšega kova; njegova demokratičnost je nosila celo obležje patriarhalnosti — nesebičen poštenjak, ki se v politiki dasi je često opravljal najvišje vladne posle, ni dokopal do drugega nego do skromne hišice v kateri je živel zadnja leta, trdno zastražen in v kateri je tudi

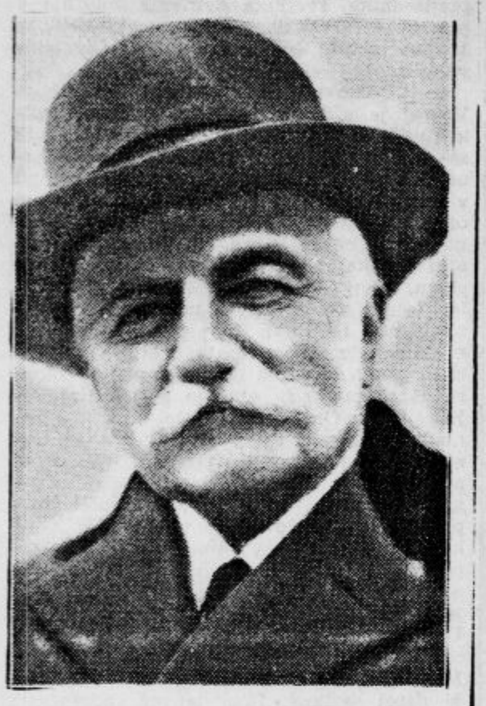

končal svoj življenjski vek neomadeževanega slovesa in čistega osebnega ščita.

Rodil se je v l. 1863 v Vlaški kosmajski srez, ter je zelo marljivo študiral na beograjski gimnaziji in na vseučilišču. Njegova stroka so bile matematika in prirodoslovne vede ter je kot profesor služboval na raznih gimnazijah predkumanovske Srbije. V politiko je vstopil razmeroma pozno, saj je bil šele s svojim 38. letom prvič izvoljen za poslanca v skupščini. Značilno pa je zanj, da se je že leta 1902 ločil od radikalov ter z majhno skupino političnih prijateljev osnoval stranko samostalcev ki je bila zaradi Davidovićevega imena zelo priljubljena v javnosti ter je vidoma pridobivala pristaše med srbskim ljudstvom. Naslednja leta se je takoj pokazalo, kakšen dragocen kapital je prinesla v srbsko politiko prisrčna poštenost, pridnost in umerjenost Ljube Davidovića. L. 1904 je bil Davidović prvič minister prosvete, naslednje leto predsednik skupščine, dočim so kasneje silno prevladali radikali nad samostalci.

Tik pred balkansko vojno so bili samostalci skoraj izločeni in obsojeni na večno opozicijo. pokojnik je bil v tem času župan prestolnice Beograda. Položaj samostalcev se ni izpremenil vse do svetovne vojne ki je zahtevala enotnost in slogo vseh političnih sil. V Pašićevem koalicijskem kabinetu je Davidović l. 1914 prevzel zopet listnico ministrstva prosvete in je upravljal ta resor vse do l. 1917., ob koncu naslednjega leta v prvi vladi po osvobojenju mu je bil resor prosvete poverjen že v tretje.

Po svetovni vojni se je stranka samostalcev razživela, objela je med drugim tudi znaten del napredniakov iz novih pokrajin in si izvolila kot predsednika nove stranke Demokratske zajednice uglednega Ljubo Davidovića. V tej skupini je pokojnikovo politično delovanje doseglo svoj višek, ko je čika Ljubo, kakor so ga zvali njegovi številni pristaši in spoštovatelji, postal avgusta 1919 prvič predsednik vlade. Ta prva vlada ki je trajala do februarja 1920. je bila koalicija demokratov in socialistov. Za kraški čas mu je bilo leta 1924 zopet poverjeno predsedstvo vlade, toda njegova večina je bila tako raznorodna v nazorskem, verskem in političnem pogledu, da ji ni bilo usojeno dolgo življenje. Vendar pa je vodio demokratov zbližalo z nekaterimi prečanskimi skupinami ki so ostale poslej v stalni zvezi z Davidovićem.

Tretja doba upravljanja ministrstva prosvete je za nas Slovence posebno pomembna. Ljuba Davidović si je stekel veliko zaslugo za naše šolstvo. Njegovo ime bo na veke zvezano z ustvaritvijo ljubljanske univerze, ki je bila dolge vekove glavna zahteva in srčna želja slovenstva. Pokojni Davidović je kot prosvetni minister stavil vladi predlog za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani in si s tem stekel veliko zaslugo za našo narodno omiko.

Kasnejša leta uglednega politika in poštenjaka so potekala v boli ali mani izraziti pasivnosti. Toda njegov sloves je bil tako velik da so se tudi po razkolu v stranki obračali nani opozicionalci vseh barv, hoteč si zagotoviti pomoč in podporo tega velikega moralnega činitelja v jugoslov. političnem življenju. Spravljivi in umerjeni Čika Ljuba je mnogokrat podpiral upravičene prečanske zahteve, osobito pa je s svojo pomočjo omogočil zmago hrvatske stvari ter s tem posredno mnogo pripomogel k sklenitvi znanega sporazuma.

Osebno je bil pokojnik dobričina in blaga duša. (O političnem pomenu g. Ljube Davidovića govorimo obširneje na uvodnem mestu). Ne samo njegova nesebična poštenost, marveč tudi njegov preprosti odnos do vsakega pristaša stranke, mu je prinesla veliko priljubljenost narodnih množic. To so često poudarjali tudi inozemski časopisi, ki se zlasti niso mogli načuditi demokratičnosti čike Ljube, kakor se je očitovala, ko je ta zadnjič dobil mandat za sestavo vlade. Dokler se je čika Ljuba mudil pri vladarju, se je pred dvorcem zbrala nepregledna množica naroda. Ko se je po dalši konferenci pokazal na vratih nasmejanega lica Ljuba Davidović, mu je zadonelo naproti vprašanje: »Čika Ljuba ali si dobil mandat?« »Dobil, decal« je odvrnil novi premier. Brez vsakih formalnosti, brez onih ograi, ki jih nekateri dostojanstveniki tako radi postavljajo med ljudstvo in svoje dostojanstvo — tak je bil pokojni Ljuba Davidović. Kot ljubljenec ljudstva, kot mož poštenjak z neomadeževanim imenom odhaja čika Ljuba v nepovrat.

Mariborske osnovne in meščanske šole zaprte

Vzrok je pomanjkanje premoga

Maribor, 19. februarja

Te dni smo poročali o možnosti, da bodo morali mariborske šole do nadaljnjega zapreti, če ne bodo prispele pravočasno že naročene količine premoga. Ker do sobote ni bilo premoga, so z današnjim dnem zaprli mariborske osnovne in meščanske šole. Šolska mladina ki je davi šla v šolo je dobila sporočilo, da je pouk za teden dni ukinjen. V primeru, če bi do sobote 24 t. m. ne bilo premoga, se bo moral pouk prekiniti še za nekaj dni. Zaprte so za teden dni vse deške in dekliške osnovne šole v Mariboru, razen tega tudi I. in II. dekliška meščanska šola ter II. deška meščanska šola dočim je na I. deški meščanski šoli v Krekovi ulici in na srednjih šolah pouk normalen. V Studencih ima šolska mladina tudi reden pouk vendar pa je na razpolago že zelo malo premoga. Pač pa je s premogom dobro založena pobreška šola.

Iz zasede ustreljen

30-letni Alojz Zorič žrtev maščevalnosti

Krško, 18. februarja

Z bliskovito naglico se je danes razširila po vsem krškem okraju žalostna novica, da so bile naše lepe vinske gorice snoči priča krvave žalogre. Ustreljen je bil 30-letni Alojz *Zorič* iz Ivandola, občina Leskovec pri Krškem. Pokojni se je okoli 20 ure vračal po banovinski cesti iz Ordrega proti domu. Pri gostilni Alojza Gorenca v Ordrem je naenkrat padel strel iz zasede. Krogla je zadela Zorića v čelo in je gotovo na mestu izdihnil. Umor je bil še v teku večera prijavljen orožnikom in je bila takoj uvedena stroga preiskava. Pokojnika so položili na mrtvaški oder v bližnji hiši. Sodna komisija iz Krškega ki bo opravila obdukcijo, se bo jutri podala v poldrugo uro oddaljeno Ordro. Ljudje marsikaj ugibajo o zločinu, je pa splošna sodba, da je Alojzij Zorič padel kot žrtev maščevanja. Čez dan je bil v fantovski družbi pa je morda koga v pijanosti razžalil in že je sledilo maščevanje. Sum se zgoščuje okrog nekega Zoričevega znanca, katerega pa zaenkrat še niso aretirali.

Le počasi gremo v pomlad

Vedno nova poročila o zimskih nesrečah

Ljubljana, 19. februarja

Zima se morda vendarle nagiblje h koncu čeprav kaže izredno trdoživost. Včeraj je znašala najnižja dnevna temperatura 10 stopinj pod ničlo, čez noč pa se je ozračje spet ohladilo. Davi je vremenska opazovalnica na letališču ugotovila najnižjo temperaturo dneva 20 pod ničlo, termometer v Zvezdi pa je kazal —13.6. Zanimivo pa je, da je bilo v opoldanskem času že pri 1 stopinji nad ničlo odmeklo po cestah.

Z Dolenjskega nam poročajo, da so zadnje dni preživeli tako oster mraz kakor ga od 1929 še ni bilo. Lahko se reče, da je v tej zimi pokalo drevje od mraza, a toplomer je v Mirnski dolini, padel celo na 30 stopinj pod ničlo, kar je za vinorodne kraje vsekakor hud mraz. Ker tudi čez dan ne posije sonce, ne upajo, da se bi že kmalu obrnilo na boljše.

Dolnji Milanovac še vedno poplavljen

Beograd, 19 februarja

Katastrofa, ki je letos zadela Dolnji Milanovac, se še nadaljuje in njen obseg narašča. Dolnji Milanovac stoji ob pričetku znamenite dunavske soteske Železnih vrat. Tu se pričenja struga Dunava zoževati in je najbolj ozka v slovečem Kazanu. Letos se je v Železnih vratih nagromadilo ogromno ledu. Dunav si je sam postavil velike jezove in barikade in se razlil pri Dolnjem Milanovcu tako, da so nekatere hišice do strehe v vodi. Voda še venomer narašča in deloma sproti zmrzuje. Ljudje rešujejo iz zalitih hiš, kar pač morejo rešiti. Prave pomoči še ni bilo. Ženski krščanski pokret je organiziral kuhinjo, da dobivajo otroci in stare ženice sleherni dan toplo hrano. Vsa javna oblastva zadnje dni sploh niso mogla obratovati, zdaj pa so se namestila v poslopju orožniške postaje, ki še stoji na kopnem.

Borba štirih nun z ledenimi ploščami

Beograd, 19. februarja

Na lesenem mostu čez reko Mobilo nedaleč od Požarevca se je primerila v noči od sobote na nedeljo huda nesreča, katere žrtev so postale štiri nune. Zvečer so se vračale proti samostanu in sicer na vozu, v katerega sta bila vprežena dva konja. Po nesrečnem naključju pa se je vsa vprega prevrnila čez most. Nune so se obupno borile z lednimi ploščami, ki plavajo po reki in se slednjič le rešile.

Nune so iz samostana Nimnika, bile pa so v vasi Kušilju na cerkvenem slavju. Dva dni so se pomudile tam in so se zdaj vračale v samostan. Noč je bila temna, snežilo je, nastajali so zameti. Nuna, ki je držala vajeti, je zelo pazila, da ne bi zavozila s ceste. Okrog devetih zvečer se je voz približal mostu čez reko Mobilo. Po nemarnosti raznih organov je dovoz na most že leto dni precej razrit in je bilo že več nezgod, vendar dovoza kljub vsemu ne popravijo. In tako se je tudi nunam zgodila nesreča na ta način, da sta konja močno potegnila na most, pri tem pa se je voz prevrnil in so nune padle v ledeno mrzlo vodo. Njihova borba med ploščami je bila obupna. Prebivalci niso čuli njihovega vpitja na pomoč.

Tako so bile nune, ki so jih široke halje le še ovirale pri reševanju, izročene usodi. Njihova borba z derečo vodo in lednimi ploščami je trajala kake pol ure. Naposled jih je le voda vse skupaj zanesla proti bregu, kjer so zasajene vrbe. Tu so se nune rešile, konja pa sta se dalje borila s smrtjo. Mokre do kože in docela premražene od snega in vetra so nune sredi noči prišle do vasi Bratinca, kjer jih je sprejel v svoje varstvo gospodar Miloje Savković. Do jutra so si nune opomogle. Kmetje so naslednji dan potegnili enega konja iz vode, drugega pa so našli zmrzlega na bregu.

Predavanja gospe Copelandove v Beogradu in drugod

Beograd, 19. februarja

Na svoji potovalni turneji po Jugoslaviji je dospela gospa F. S. Copelandova, lektorica za angleščino na ljubljanski univerzi, pretekli teden iz Novega Sada, kjer je predavala, v Beograd. Tu je imela dve predavanj. O alpinizmu v Veliki Britaniji je govorila v beograjskem Angleškem klubu v sredo in pokazala celo vrsto zanimivih posnetkov. Naslednji dan je neumorna predavateljica, ki se v svoji mladeniški čilosti ni ustrašila zimskih viharjev, govorila o Orkneyskih otokih. To predavanje je imela v Društvu prijateljev Velike Britanije in Amerike.

Predsednik društva, g. Milojević, je prisrčno pozdravil dobro znanko in še občinstvu, ki ga je bila dvorana prepolna, orisal ogromne zasluge, ki jih ima predavateljica za naš narod in našo državo, saj je že med svetovno vojno aktivno sodelovala z Jugoslovenskim odborom v Londonu. Več članov tega odseka je prišlo na njeno predavanje in jo iskreno pozdravilo. Nekaterih izmed njih ni videla od konca svetovne vojne. Izredno zanimivo predavanje, prepleteno s sijajnim humorjem predavateljice in spremljano od krasnih barvanih skioptičnih slik je želo velikansko odobravanje. Še isti večer se je gospa Copelandova odpeljala dalje proti jugu. Imela bo predavanja tudi v Skoplju in Nišu. Da je vzela svoje smučke s seboj, se pri tem vremenu seveda kar samo po sebi razume.

Ob 60 letnici Ivana Najžerja

Središče 19 februarja

Med Ormožem in Središčem na prijaznem Humskem griču se je dne 19 februarja 1880 rodil naš spoštovani Ivan Najžer, šolski upravitelj v pokoju in rezervni intendantski podpolkovnik, zaveden nacionalist in brezprimerno zaslužen nacionalno gospodarski delavec. Rodil se je kot sin dobrih kmečkih staršev a prve nauke za svoje dela in uspehov polno življenje mu je vcepljal nepozabni nadučitelj Porekar na humski šoli od koder mu je pokazal tudi pot k izbranemu učiteljskemu poklicu. Po dovršenem učiteljišču v Mariboru, kjer je maturiral leta 1898 je hotel Najžer posvetiti svoje življenje vojaški kariери. Izvolil je vojaško suknjo toda službene

razmere v takratnih časih mu kot Slovencu niso prijale in vrnil se je v učiteljski stan. Prvčasa je služboval na šoli pri Sv. Tomažu in to od 1. novembra 1898 pa do leta 1900, ko je odšel za eno leto k vojakom. Leta 1902 pa je bil na lastno prošnjo premeščen na središko šestrazrednico, da tukaj v polni meri posveti svoje znanje in svoje vrline vzgoji naše mladine in ji pomaga s tem k napredku in k srečnejši bodočnosti. Središče mu je postalo pravi dom, saj si je iz vrst srediških hčera izbral življenjsko družico, spoštovano gospo Rozo, rojeno Baumanovo.

Ivan Najžer je že pred vojno poleg svojega stanovskega dela posvečal svoje sile ljudski prosvetni in narodni zavednosti. Sodeloval je tako v Ciril Metodovi podružnici kakor tudi pri ustanovitvi Sokola, svoj vpliv in svoje obsežno znanje pa je stavljal na razpolago tudi povsod tam, kjer je šlo za gospodarski napredek središkega prebivalstva. Kot velik prijatelj narave je bil član zelene bratovščine. V dobi od 1914 do 1918 smo ga pogrešali. Obleči je moral avstrijsko vojaško suknjo, da se po prestanih mukah in preganjanjih kot »politično nezanesljiv« vrne s fronte leta 1919 med nas, potem ko je opravil tudi svojo nacionalno dolžnost v polku generala Maistra kot njegov osebni adjutat.

Neomahljiv, trden in prepričan v zmago napredne miselnosti je v šoli in izven nje storil ne le, kar mu je narekovala dolžnost, ampak prav vse, kar je bilo naši ukaželjni mladini za njen gospodarski in nacionalni napredek potrebno. Ni štedil ne truda, ne časa, ne dneva, ne noči, da ne bi s svojo dobrohotno roko pomagal vsem, ki so se zatekli k njemu po nasvet in po pomoč. Ob strani obrtniških činiteljev in s pomočjo svojega takratnega sodelavca, šolskega ravnatelja g. Kosija, je že leta 1922 ustanovil Obrtno nadaljevalno šolo, ki jo imamo še danes. Leta 1925 je bil imenovan za šolskega upravitelja, a leta 1930 je z odlikovanjem reda Sv. Save dobil priznanje z najvišjega mesta. Toda časi se spreminjajo. Vkljub njegovemu intenzivnemu in vsestranskemu delu ter že skoraj prislovnične korektnosti je bil leta 1936 najprej razrešen upraviteljskega mesta, nato pa upokojen.

V krogu naših narodnih in naprednih političnih formacij je bil in je še vedno vodilno marljiv delacev, ki ni nikdar poznal malodušnosti in strahu. V Sokolu je dolgo vrsto let opravljal najrazličnejše funkcije, a dandanes je še kot tajnik nad vse delaven. Kot preizkušen Maistrov borec je Ivan Najžer predsednik krajevnega Zbora Maistrovih borcev. V imovinsko občinskem gospodarstvu pa že več let uspešno sodeluje kot pomočnik starešine in kot vodja občinskega električnega podjetja, ki se mu ga je prav v lanskem letu posrečilo ojačati in razširiti. Pri domači Hranilnici in Posojilnici je kot predsednik nadzorstva zastavil vse sile, da ta naš stari in ugledni zavod zopet redno deluje.

Ko z veliko hvaležnostjo in radostnega srca čestitamo našemu jubilantu, se živo spominjamo vsega njegovega, desetletja trajočega narodnega in vzgojnega dela ter mu kot možu dela, vztrajnosti in kreposti segamo v roke z željo, da tudi v bodoče posveti vse svoje razpoložljive sile in vsa svoja bogata izkustva narodnemu in gospodarskemu napredku našega starega slovenskega in jugoslovenskega trga Središčat

Z.

Kulturni pregled

Obisk pri Ljubi Davidoviću

Ljuba Davidović je stanoval v svoji hiši v Njegoševi ulici 43. Okolje, ki jo obdaje je dokaj različno od Terazij in njihovega neposrednega ozadja. V Njegoševi ulici ni več dosti povojnega, zamerikaniziranega Beograda z njegovim nemirom in dirom. Ulica je sorazmerno mirna, greš in se zamisliš v idilo sveta, ki ga je čedalje manj — pri nas in drugod. Namreč sveta mirnega urejenega življenja z ustaljenimi vrednotami in trdnimi pogledi. Da okrog Njegoševe ulice še živi kos predvojnega Beograda kakor ga je opisoval Nušić, prestolnice majhne, demokratične države ki je res da poznala žilave politične borbe, vendar je imela na vodilnih mestih vse polno ljudi velikih sposobnosti in čistih rok: Lazarja Pačuja, Ljubo Jovanovića, Milorada Draškovića, Ljubo Davidovića in še mnoge druge. Ti ljudje so živeli — prav kakor njihovi sodelavci — v skromnih uradniških hišah z nekoliko dvorišča in vrta kakor jih je vse polno na periferiji predvojnega Beograda. Današnji nagli razvoj prestolnice jih čedalje bolj ruši.

V taki hiši, ki je na zunaj skromna, toda vabljiva in snažna je živel in sedaj umrl veliki voditelj jugoslov. demokracije Ljuba Davidović. Prispel sem k njemu lani sredi decembra torej nekako pred dvema mesecema. Dvorišče, ki vodi k vhodnim vratam, zapira z ulice visoka železna ograja. Prišel mi je odpirat sluga in me povedel v vežo, ki je urejena kot nekaka čakalnica. Bil je mrzel dan, mraz je silil v stanovanja in Ljuba Davidović je ostal v gorki spalnici. Za napovedani obisk so že prej dobro zakurili njegovo delovno sobo, in čeprav je bilo v nji prijetno toplo, je bil g. Božidar Vlajić, ki je ljubeznivo posredoval ta obisk, ves čas v očitnih skrbeh za predsednikovo zdravje.

Ljuba Davidović se je vsedel v fotelj za pisalno mizo. Videl sem ga pred desetletjem in poznal njegovo fiziognomijo z neštetih slik: pozna starost in rastoča bolehavost nista dostavili tem znanim potezam vidnega pečata. Njegov obraz — eden tistih tipičnih šumadijskih obrazov, ki jih toliko srečuješ po beograjskih ulicah: obraz starega »čiče« s potezami dobrosrčnosti in starčevske modrosti — ni kazal utrujenosti. Gladko obrita lica z belimi brki pod izrazitim nosom so bila nekam zdravo rdeča. Toda če si ga gledal dalje časa, si opazil v očeh nekaj motnega in utrujenega; je to pogled človeka, ki ima pred seboj le še kratko pot.

Začel se je razgovor, ki je kmalu poprijel nekak domač, neprisiljen ton. Častitljivi državnik in politik ki je preživel toliko zgodovinske usode svojega naroda, se je spominjal preteklosti. Pripovedoval je o svojih stikih s Slovenci, o sodelovanju z dr. Kramerjem, o ustanovitvi naše univerze. Spomini na preteklost niso več mogli v globino, v plastičnost: ostajali so pri nekaterih bolj zunanjih dejstvih in g. Vlajić je moral to ali ono reč ugotoviti iz raznih priročnikov. Videti je bilo, da je Ljuba Davidović že star in bolehav. Toda v tej starosti si čutil nekaj velikega in spoštljivega: zaton poletnega sonca, ki je imelo za seboj dolg dan in mnogo dela. Ves njegov človeški lik je dajal vtisk značajnega moža, ki je v vseh življenjskih bojih in v vseh vplivnih položajih ostal mož načel, a je tudi dobro poznal umetnost kompromisa; mož idealov, a poln razumevanja za življenjsko stvarnost. Ni bil politik spekulativnega tipa in ceneni demagog, marveč preudaren delavec za narodov blagor, do dna prepričan vernik demokracije, kulturnega liberalizma in progresivnih načel. Morda je bil zaradi svoje karakterne ustaljenosti in politične morale manj okreten tam, kjer je dostikrat soodločevala tudi zvijačnost, zato pa je skozi vso bogato in zasluženo politično preteklost ohranil glas modrega voditelja, poštenjaka in človekoljuba. V tem pogledu je združil v sebi pozitivne lastnosti šumadijskega človeka, njegovo toplo predanost domači zemlji, neomahljivo ljubezen do domovine in naroda, njegovo svobodoljubje in njegovo, skoraj bi dejal, naravno demokracijo — namreč demokracijo, ki se zdi ob sebi umevna in ki najbolj izraža filozofijo in praktično življenjsko izkušenost malega naroda.

Delovna soba Ljube Davidovića, čije okna gledajo na ulico, ni kazala — prav kakor vsa njegova hiša — sledov kakšnega luksuza. Bilo je to stanovanje intelektualca: ob dveh stenah police s knjigami, poleg njih pisalna miza, s foteljem; nato divan, kjer je lahko sedlo nekaj gostov in nič drugega. Peč, nekaj slik na steni, portreti prijateljev in sodelavcev. V knjižnici sem opazil dolgo vrsto knjig »Srpske književne zadruge«, ki so morda eden najznačilnejših produktov te demokratično usmerjene Srbije, ki je imela v Ljubi Davidoviću enega svojih značilnih politikov in državnikov. Srbije s piemontskimi ideali, Srbije Skerlića in Cvijića, evropskega socialnega progresivizma in nacionalne, balkanske, južnoslovanske kulturnosti, Srbije »Srpskega književnega glasnika« in izdaj »Srpske književne zadruge«. V vsem interieru je dihala preprostot čistost, jasnost. V tem okviru je bila tudi markantna glava tega častitljivega starca, ki je zdaj izginila za večno v »delavnici narave.«

Ko sem spoštljivo stisnil roko možu, ki je s tolikimi sposobnostmi in s tako osebno moralo sodeloval v političnem dogajanju svojega naroda, sem čutil, da bo ta roka mogla samo še blagoslavljati delo učencev, ne bo pa več nikdar posegla v razvoj, ki tolikanj potrebuje čvrstih rok, premih glav in širokih src. Izročil mi je pozdrave Slovencem; dejal je, da mnogo misli na nas. Morda nas je v duhu gledal »na udaru« visokih valov tega zbeganega in bolnega časa. Gledal nas je in nam želel srečo, zavedajoč se, da jo najdemo samo v Jugoslaviji... Tako sem bil nemara zadnji Slovenec, ki je govoril s »čika Ljubom.«

— o.

»Lok« v ljubljanski operi

Nova plesna pesnitev Pie in Pina Mlakarja »Lok« je po pravici vzbudila izredno zanimanje ne le v tujini, kjer je bila krščena, marveč tudi doma, pri nas. Kajti »Lok« — po naslovu tako abstrakten in vendar povsem konkreten! — je izgrajen na življenjsko najosnovnejši filozofski zamisli, ki je v svoji zakoniti nujnosti najglobija človeška resnica, resnica, kateri se ne izmakne, kdor čuti v sebi bistvo in smoter resničnega, pravega življenja. Ta problem, problem ljubezni in stikanja moža in žene, sta zajela Mlakarja, problem, ki je kljub svoji preprosti jasnosti eden najtežavnejših in najresničnejših, če naj predstavlja poglobljeno, psihološko tenkočutno zgrajeno podobo vekovnega človeškega pretakanja, središčno točko, okoli katere se vrti ves svet od začetkov in od katere izražava vse dejanje in nehanje človeštva. To takrat, kadar nam omenjeni problem, ali morda še boljše rečeno: nujni razvoj, ni nekaj povprečno banalnega, temveč ga občutimo in doživljamo v klasični spojitvi duha, duše in telesa, bočisi zavestno ali podzavestno! Samo takšen nam more nuditi globino, omogočati zavest najbolj skritih viter osebnega jaza, vlivati sil našim življenjskim celicam in dajati poleta vsem ciljem ter osnovo za uresničenje življenjskega smisla. Da, preprosta, pa tako globoka filozofija, da ji ni mogoče najti primere! Kajti problematika življenja vseh faz, vodijo k vedno večjemu dopolnjevanju dveh, katerih naloge se spajajo v hotenju po rešitvi istega cilja, je življenje samo; in kjer ni življenja, ni upravičenosti za bivanje česarkoli.

V te globine sta posegla Mlakarjeva s svojo stvaritvijo in v njej z močno psihološko ostrino razčlenila svoje gledanje na Mladost, Ljubezen in Zorenje, tri dele, ki so v popolnem skladu z znanstveno-psihološkim motrenjem in sta jih v umetniško-

Domače vesti

Še ena groteska: Richard Strauss komponist „Radetzkymarša“

Na hiši Altheimereck štev. 2 v M.nchenu so l. 1910 odkrili spominsko ploščo z napisom: »Dne 11. junija 1864 je bil tukaj rojen Richard Strauss.«

Avgusta meseca 1848. l. koncertira Johann Strauss (starejši, roj. 14. III. 1804. umrl 25. IX. 1849) na dunajskem »Wasserglacis«, sedaj mestni park. »Tedaj je dal znak za začetek (namreč Radetzkymarša). Téma je šla kakor poper v kri... Radetzkymarš je stvaritev za stoletja... kovina, ki jo je skoval tisti čas...« Tako piše Heinrich Eduard Jakob v knjigi »Johann Strauss und das 19 Jahrh.« (Amsterdam 1937.) Kdo ne pozna tega marša?

Ali je treba to omenjati?

Izšla je štev. 8. 1940 revije »Radio Ljubljana«, ki prinaša na strani 2. sliko Joh. Straussa, pod sliko začetne takte »Radetzkymarša« in podpis »Skladatelj R. Strauss« in članek o Richard Straussovi skladbi »Smrt in poveličanje« (Tod und Verklaerung).

Bolj kakor poper gre taka vnebovpijoča nevednost v kri, osle kazali nam bodo tujci, ki bodo zvedeli, da smatramo mi Richarda Straussa za komponista »Radetzkymarša«.

Kdo za uredništvo »Radio-revije« odgovarja, nas ne briga, za glasbeno plat radijske oddaje ima postaja glasbenega referenta, dr. A. Dolinarja.

Vsak vsaj površno izobraženi glasbenik ve, da je Richard Strauss največji mojster med živečimi skladatelji in da ni komponiral maršev kakor je Radetzkymarš. in uverjen sem, da gredo z menoj vsi pošteni in dobri godbeniki Slovenije, če v teh vrsticah javno protestiram proti takim smešnim neresnicam, da ne bomo slovenski muzikanti tujcem v posmeh! Ni tu vprašanje, koga zadene krivda, da se je priobčila slika Joh. Straussa in začetni takti Radetzkymarša kot slika Richarda Straussa; radiopostaja ima glasbenega referenta, ki bi moral preprečiti take monstrozne reprodukcije, ki škodujejo našemu ugledu pri prijateljih in neprijateljih, a radio-postaji gotovo niso v korist.

Dr. Jos. Čerin.

★

Še eno tiko pripombo. O »angelih garjevih lic«... Naslov tega filma se nam je zdel že v prvem trenutku nekam čuden. Odkdaj pa so lica po navadi »garjeva« (pravilno po »Slovenskem pravopisu«: garjava)? In zakaj naj bi imeli prav angeli garje na licu? Gotovo je prispel film preko Zagreba, kjer so mu menda rekli »Angjeli garavih lica«. To pa je kajpak vse kaj drugega: »garava lica« so zagorela, potemnela, ne pa garjava. V hrvatski narodni pesmi pravi fant dekletu: »Oj, ti momo garava« in pri tem nikakor ne občuduje njenih — garij!...

Za ta smešni jezikovni nesporazum pa ne odgovarja ljubljanski kinematograf, kjer ne morejo imeti jezikovnih pismoukov, marveč »Slovenski dom«; ki je priobčil — kakor se je včeraj sam pobahal — scenario tega filma. Pri listu, kjer se domišljavi pismouk brez potrebe in s strupenim sovrajkvom zaletava v svoje stanovske tovariše, bi že lahko znali nekoliko več srbohrvaščine, saj so ondan celo uganili, da je »luk« lok, ne pa čebula! Z druge strani pa bi smeli biti malce bolj občutljivi za čast angelskega imena, če že niso obzirni, kadar gre za čast stanovskih tovarišev. Za te »garjave angele« jim ne bodo v nebesih prav nič hvaležni!

— **Pri težki stolici**, napetosti, glavobolu vsled naprtja očisti ena do dve čaši naravne **»Franz-Josefove«** grenke vode prebavne organe. **»Franz-Josefovo«** vodo lahko jemljejo tudi bolniki, ki leže, in jo imajo za dobro.

Ogl. reg. S. br. 30474-32.

* **600 milijonov želijo za hrvatske ceste.** V nedeljo je v Zagrebu zborovalo Društvo za ceste banovine Hrvatske in je podpredsednik inž. Franjo Brozović, ki je vodil skupščino navajal med drugim: Zadnjih 5 let je bilo v Jugoslaviji žrtvovanih več ko milijardo dinarjev za izgraditev cest v Jugoslaviji. Glavno delo predstavlja del mednarodne ceste, ki teče po Jugoslaviji od madžarske meje pri Horgošu, skozi Novi Sad, Beograd in Niš do Caribroda. Na Hrvatskem pa se je šele pričela zidava cest okoli Zagreba, nekoliko na Hrvatskem Primorju in v Dalmaciji in nekoliko tudi v Sloveniji. Zgraditev cest v Hrvatski banovini je treba rešiti po načrtu in v skladu s potrebami gospodarskega življenja. Na račun cestnega fonda je treba za vso Jugoslavijo najeti poldrugo milijardo dinarjev, k čemur pride še 500 milijonov din, ki so že odobreni iz četrte milijarde novega posojila. Tako bi imeli dve milijardi za glavne državne ceste v vsej Jugoslaviji. Ker po sedanjem računu odpade okroglo 30 odstotkov na Hrvatsko, bi bilo za banovino Hrvatsko na razpolago 600 milijonov dinarjev. Stroški za mednarodno cesto London—Carigrad naj bremenijo one kraje, skozi katere ta cesta teče. Razen izgraditve cest v Jugoslaviji je treba letos reorganizirati tehnično službo na cestah ter izboljšati prejemke cestarjev. Stavljen je bil predlog, da bi v bodoče bila tri samostojna društva za ceste v Jugoslaviji in to v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani, vrhovna instanca pa bi bil kongres, ki bi se sestal vsaki dve leti. O predlogu bo razpravljal novi odbor, kateremu je zdaj na čelu predsednik inž. Franjo Brozović.

Dr. STÖSSEL švicarski kozmetični preparati so odlične kakovosti in nizkih cen. — Depot Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 9

* **Francoski učenjaki v Zagrebu.** V Zagreb je prispel profesor pariške medicinske fakultete dr Noel Fiessinger, eden izmed najbolj znanih francoskih učenjakov. Je sloveč internist. Sinoči je na sestanku zagrebških zdravnikov predaval o patologiji jeter. Prof. dr. Fiessinger je velik prijatelj Jugoslavije, o čemer vedo marsikaj lepega povedati oni naši medicinci, ki jim je bila dana prilika, črpati pri njem pouk o sodobni francoski medicinski vedi.

* **Državne pokojnine bodo povišane s 1. aprilom?** Na skupščini društva državnih in samoupravnih upokojencev banovine Hrvatske, ki je bila v nedeljo v Zagrebu, je bilo objavljeno, da je podpredsednik društva Jambrec v Beogradu zvedel, da se bo z novo uredbo izboljšalo stanje upokojencev. Povišani bosta draginjska doklada in doklada za otroke. Obenem bo za one upokojence, ki imajo nizko število službenih let, določena kot najnižja pokojnina 700 din na mesec. Stanje se bo izboljšalo s 1. aprilom in si pač gotovo vsi naši upokojenci želé, da novica ne bi bila — prvoaprilska.

* **Tragična smrt uglednega industrijca iz Kragujevca.** Mate Luković, industrijec iz Kragujevca, je kakor po navadi šel po progi proti svojemu podjetju. Naenkrat pa je za njim privozil vlak. Luković je hotel odskočiti, ali po nesreči se mu je noga zataknila med tira normalne in ozkotirne proge. Stroj ga je zgrabil in mu zdrobil nogo. Lukovića so še prepeljali v banovinsko bolnišnico, vendar je izgubil že toliko krvi, da je kmalu izdihnil. Luković je bil eden najuglednejših mož in je njegova tragična smrt vzbudila v Kragujevcu splošno obžalovanje.

* **Strahovit samomor oburanega študenta.** V domu Ferijalnega saveza v Beogradu si je študent Velimir Bibić prerezal žile na rokah potem pa se dobesedno zaklal. Izpočetka so mislili, da se je zgodil zločin. Ker pa so pozneje pri pokojniku našli ključ od njegove sobe, so ugotovili, da gre za samomor. Policija je strogo proučila vse okolnosti, ki so dovedle Bibića do obupa.

* **Namesto ljubimca svoje žene je ustrelil nedolžnega človeka.** V Kosovski Mitrovici se je Alija Delijević pred letom oženil z lepo Namdijo, za katero je plačal njenim staršem 10.000 din. Dobro sta živela, dokler se ni v zakon vmešal Alijev svak Amzija, kateremu je umrla žena in je začel nadlegovati Namdijo. Ta se je polagoma odtujila Aliji in z Amzijo zapustila hišo. Zato se je Alija odločil, da ubije svaka. V soboto je bil v Kosovski Mitrovici tržni dan in je Alija sklenil izkoristiti gnečo pa ustreliti Amzijo, ki bo kakor sleherno opoldne šel čez trg proti rudniku na delo. Točno opoldne je Alija z nabitim samokresom prežal v neki trgovini na svojo žrtev. V razburjenosti se mu je na mah zazdelo, da je šel Amzija mimo trgovine. In že je Alija planil na ulico in trikrat ustrelil. Zgrudil se je trgovski pomočnik Jusuf Jusufović. Ko je Alija uvidel svojo zmoto, je hotel še sebe ustreliti, kar pa so preprečili ljudje, ki so ga izročili policiji.

* *Za siroto Verico*, o kateri smo poročali v prejšnji številki ponedeljske izdaje, so poleg že objavljenih 188 din darovali: gojenke internata Mladike v Ljubljani 128 din, 6-letna Erika Šalamonova iz svojega nabiralnika 40 din, Zdenka Klainčkova 98, Ivanka Lebnova in Lipe Kosec 50, Tinca Hodaličeva 20, Breda Podgornikova 10, Drago Pogačnik 10, Ivanka Flegarjeva 25.

VENCI LEPI in POCENI Frančiškanska 3 nasproti Uniona **„ROŽA“**

* **Pevsko društvo »Stanković« se je vrnilo iz Budimpešte.** Zadnje dni je gostovalo v Budimpešti ugledno beograjsko pevsko društvo »Stanković«. Priredilo je v Budimpešti koncert kateremu je prisostvoval poleg številnih drugih odličnikov tudi regent admiral Horthy. Društvo Stanković je s svojo potjo v Budimpešto združilo pomemben namen, da prinese v domovino telesne ostanke moža, po katerem se imenuje. Skladateli Kornelij Stanković je bil namreč doslej pokopan v Budimpešti. Kot sirota je svoj čas živel pri starejši sestri v Aradu od koder je šel nadaljevat studije v Segedin in v Budimpešto, kjer je umrl 5. aprila 1867. Po več kakor 70 letih je torej eden izmed najznamenitejših srbskih glasbenih pionirjev našel svoj večni počitek v domovini.

* **Meningitis**, vnetje možganskih open, se širi tudi po notranjosti države in sicer je obolela neka petošolka v Vinkovcih. Zdravniki si ne morejo razložiti, od kod je prišla ta nevarna otroška nalezljiva bolezen, ki je v teh krajih že dolgo ne pomnijo. Storjene so vse mere, da se prepreči nadaljnje širjenje bolezni ki je letos v nekaterih krajih Dalmacije zavzela precejšen obseg. Po potrebi bodo v Vinkovcih zaprli do nadaljnjega vse šole.

* **Promocija.** Na ljubljanski univerzi je bil te dni promoviran za doktorja tehničnih ved kot prvi doktor rudarske geologije na naši univerzi g. Tine Munda iz Maribora. Čestitamo!

* **Novi grobovi.** V Litiji je po dolgi mučni bolezni umrl gosp. Mihael Brezigar, doma iz Pevme pri Gorici. Pogreb blagega pokojnika bo danes popoldne v Litiji. — Na Glincah v Ljubljani je umrla ugledna posestnica gospa Ivana Škofova, v starosti 76 let. K večnemu počitku na viškem pokopališču jo bodo spremili jutri ob 16. — V Kostanjevici na Dolenjskem je umrla gospa Avgusta Fonova, rojena Krajčeva, vdova po gimnazijskem profesorju. Zapustila je hčerko-edinko, magistro farmacije. — Pokojnim blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Čenčur 20, A. Pirkovič iz Kibnice 10, Albin Jazbec iz Kranja 22.50, Marija Černigojeva 10, neimenovani darovalci skupaj 150, neimenovana (poleg zavitka keksov, čepice šala in dveh robcev) 20, tri dobrosrčne gospe iz Ptuja 98, Lici Periševa 20, Vera Cilenskova iz Šmarja pri Jelšah 20, Rozi Šalamonova iz Maribora 10, Lavra Zwittrova iz Celja 20, Mica Avgustinovičeva iz Cabune v savski banovini 10, Viktor Susa iz Zagorja ob Savi 30, Maksi Streicher iz Loznice v drinski banovini 98, Alojz Godinič iz Studencev pri Mariboru 20 — skupaj 1107.50 din. Razen tega sta ji dva neimenovana dobrotnika nakionma očala. Vsem iskrena zahvala!

Zobna ordinacija

Dentist **BAN BORIS** za zobozdravništvo in zobotehniko se je preselil

v Šelenburgovo ul. 4-I.

(poleg kavarne Zvezde).

* **Pri kašlju** lahko poizkušate Guajacol sirup »Remedia« (Guajacol-Peroynamin) za odrasle in otroke. Dobite ga v vseh lekarnah. S br. 2615 od 6. 2. 1940. (—)

* **Rubrika »Minuta pomenka — Za življenje in za vsak dan«** je morala v včerajšnji številki naše ponedeljske izdaje iz tehničnih razlogov izostati. Uredništvo bo poskrbelo, da ji bo zato prihodnji ponedeljek posvečenega nekaj več prostora.

* **Na progi Slovenske Konjice — Zreče odnosno Slovenske Konjice — Poljčane** bodo vozili pričenši s četrtkom 22. t. m. dnevno sledeči vlaki: vlak štev. 8234b z odhodom iz Slovenskih Konjic ob 12.35 in s prihodom v Zreče ob 12.56 ter v obratni smeri vlak štev. 8235b z odhodom iz Zreč ob 13.10 in s prihodom v Slovenske Konjice ob 13.31 ter vlak štev. 8237a z odhodom iz Slovenskih Konjic ob 15.30 in s prihodom v Poljčane ob 16.18. Na isti progi pa izostanejo z istim dnevom: vlaka štev. 8234 in 8236 z odhodom iz Slovenskih Konjic ob 12.03 in ob 15.38 ter s prihodom v Zreče ob 12.24 in ob 15.59; nadalje vlak štev. 8235 z odhodom iz Zreč ob 12.40 in s prihodom v Slovenske Konjice ob 13.01 ter vlak štev. 8237 z odhodom iz Zreč ob 16.30 in iz Slovenskih Konjic ob 17.28 ter s prihodom v Poljčane ob 18.16.

ANGELI GARJEVIH LIC SAMO ŠE DANES! Predstave ob 16., 19. in 21. uri
Najidejnejši film sezije, ki v napetosti in pričakovanju veže gledalca do konca predstave. Ne zamudite tega filma. KINO MATICA, tel. 22-21

Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri — odlično filmsko delo češke produkcije:
VAŠKI DEMON KINO SLOGA — Tel. 27-30
V glavni vlogi: JIRINA STEPNICKOVA — poznana češka filmska umetnica.

B. GIGLI v najnovejšem pevskem filmu napete vsebine
najslavnejši tenorist sveta **MELODIJA NOČI**
Poje arije iz oper »Afričanka«, »Romeo in Julia«, »Lohengrin« in lepe napolitanske pesmi.
KINO UNION, tel. 22-21. — Ob 16., 19. in 21. uri.

Iz Ljubljane

Spominu vzorne žene gospe Franje Ludvikove

Ljubljana, 19. februarja

V nedeljo je umrla po daljši bolezni ga Franja *Ludvikova*, rojena Špilarjeva, soproga svetnika državnih železnic v pokoju. Poleg soproge je zapustila dva sina in hčerko ter širši krog uglednega sorodstva. Kakor gospod soprog, bivši šef ljubljanskega glavnega kolodvora, je bila tudi ga. Franja vedno delavna v naših narodnih društvih, še prav posebno pa pri CMD, in je daljšo vrsto let vodila šentpetrsko žensko podružnico. S svojim krasnim značajem si je pridobila širok krog prijateljev in prijateljic. Zadnjo pot bo blaga gospa nastopila danes ob 16. iz hiše žalosti v Cigaletovi ulici štev. 1 k Sv. Križu. V počastitev njenega spomina so nam poslali njeni prijatelji v objavo naslednje vrstice:

Ko so v nedeljo prvi solnčni žarki zregnali temačno jutrnjo meglo, se je razvedela po mestu turobna vest, da Te ni več med nami.

Nemi od začudenja, osupli nad krutostjo neizprosne in nepreračunljive usode smo ostali. Tvoji znanci, prijatelji in sorodniki razdvojeni v bolesti. Je-li to mogoče, je-li res, da si iztrgana iz naše sredе tako nenadno? Zaman so bili tihi upi, zaman naše srčne želje, da Ti bo usoda prizanesla.

Dopolnjeno je! Izpolnila si svojo življenjsko nalogo. Dala si iz sebe vse, kar Ti je velevalo Tvoje zlato srce. Tvoj mil značaj, Tvoja mehka duša. Ne bomo Ti peli slave zaradi Tvojih zaslug in Tvojega nesebičnega dela v naši javnosti in pri številnih dobrodelnih društvih. Tvoja epopeja govori o vzoru slovenske žene o ljubeči soprogi in skrbni blagi materi. Tvoja visoka pesem poje o ljubezni, o srčni dobroti in duševni veličini, kar vse je dajalo Tvoji bližnji ono prisrčnost, ono toplino in ono privlačnost s katero si osvajala svojo okolico. Tvoj dom je bil prijetno bivališče sreče, domačnosti in neskaljenega družinskega življenja.

Razumemo nemo bol Tvojih najdražjih, razumemo njih neutešno srčno gorje, razumemo njih plač in tug in čutimo z njimi. V teh pretežkih trenutkih ko jih zalivajo grenke solze, ko se jim v neutešeni srčni bolesti ruši njih notranjost, želimo vsi, ki smo Te ljubili in cenili, da bi jim vlil Vsegamogočni balzam utehe na njihove pekoče srčne rane. Spomin na Tvojo srčno veličino naj jih navdaja s ponosom.

Slava Ti, vzor ljubeče žene in predobre matere!

DREVI PLESNA VAJA
v veliki dvorani Kazine
s »ŠOLSKIM PLESNIM TURNIRJEM« in »PALAIS-GLIDE-TEKMO«.
Vsi vljudno vabljeni. — Jenko.

u— **Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda** vabi člane ljubljanskih CM podružnic, da se udeleže v čim večjem številu pogreba pok. gospe Franje Ludvikove v torek 20. t. m. ob 16. uri iz hiše žalosti Cigaletova ulica 1.

u— **Češkoslovenska Obec v Ljubljani** naproša članstvo, da se udeleži v čim večjem številu pogreba blagopokojne gospe Franje Ludvikove, soproge našega podpredsednika, svetnika državnih železnic v pokoju, v torek, dne 20. februarja 1940 ob 16. uri iz hiše žalosti Ljubljana, Cigaletova ulica 1. (—)

u— **Polkovnik dr. Leopold Majdič †.** Včeraj je v Ljubljani umrl sanitetni polkovnik v pokoju dr. Leopold Majdič. Rodil se je leta 1870 v Cerknici, in je po odlično dovršenih medicinskih študijah vstopil v avstro-ogrsko mornarico kot sanitetni oficir. V tem svojstvu je prepotoval mnogo sveta, bil je v mnogih pomorskih mestih Afrike, na Japonskem in na Kitajskem, kjer je služboval štiri leta. Nekaj let je bil šef-zdravnik mornariške vojne akademije na Reki. Svoj poletni trimesečni dopust je za časa balkanskih vojn izkoristil tako, da je na lastno prošnjo v okviru Rdečega križa skupno z dr. Šlajmerjem in dr. Oražmom pohitel k srbski armadi in je v Nišu vzorno skrbel za ranjence, za kar je tudi bil odlikovan. Pred prevratom je dosegel že čin višjega štabnega zdravnika in je bil kot polkovnik prevzet v jugoslovansko vojsko. Po kratkem službovanju v Šibeniku je bil kot polkovnik imenovan za načelnika sanitete zetske divizijske oblasti na Cetinju, kjer je organiziral vojno zdravstveno službo. Upokojen je bil leta 1924 na lastno prošnjo ter preveden v rezervo. Pokojni dr. Majdič je bil mož širokega obzorja, znal je deset jezikov. Imel je več inozemskih odlikovanj, med njimi tudi črnogorski red kneza Danila, od naših pa red sv. Save IV. stopnje. Bil je vedno zaveden Slovenec in tudi v avstroogrski vojski ni prikrival svojega slovanskega čustvovanja. Naj v miru počiva!

u— **Namesto cvetja** na grob blagopokojne gospe Franje Ludvikove so darovali Družbi sv. Cirila in Metoda: Žorž in Jože Verovšek, Ljubljana 400 din; po 100 din: ravnatelj Mirko in Vera Gruden, ravnatelj Emanuel in Ana Josin; Mano in Božka Josin ter rodbina stavbenika Miroslava Zupanova, skupaj 800 din. Darovalcem iskrena hvala!

u— **Društvo za zgradbo in vzdrževanje sokolskega doma na Viču** vabi svoje članstvo na redno glavno skupščino, ki bo v ponedeljek, dne 26. t. m. točno ob 20. uri v sejni sobi Sokolskega doma. Ker so na dnevnem redu važna vprašanja glede prenovljenja Sokolskega doma, naj se vsi bratje udeležijo skupščine v polnem številu.

u— **»Mala ženka brez logike«**, prisrčna, zabavna Reinaldijeva salonska komedija, se bo odigrala danes ob 20.15 v frančiškanski dvorani. Sodelujejo: Mlekuš Pugljeva, Novak, Dežman, Lombar in Poljanska. Režija M. Skrbinšek. Prodaja vstopnic od 10. do 12.30 in od 15 do 17.30 pri blagajni frančiškanske dvorane.

u— **Še ta teden** je odprta razstava olj in plastik inž. Mitje Šviglja v Jakopičevem paviljonu. Razstavljena dela so vzbudila med občinstvom mnogo priznanja, zato bo ogled razstave gotovo zadovoljil vsakega obiskovalca. Nekaj olj manjšega in večjega obsega je še na prodaj kot lep in vrednoten okras vsakršnega doma. Paviljon je ves čas toplo kurjen. (—)

u— **Šentpetrska moška in ženska podružnica CMD** pozivljata vse svoje odbornike in člane, da se zanesljivo udeleže pogreba naše zaslužne bivše predsednice gospe Franje Ludvikove. Pogreb bo danes ob 16. iz hiše žalosti, Cigaletova 1. Odbor.

u— **Zahvala.** JNAD »Jugoslavija« se po tej poti toplo zahvaljuje prijateljem pokojnega dr. Grošlja za podporo, ki so jo naklonili socialnemu odseku društva.

u— **Praktični pouk o cepljenju sadnega drevja.** Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I. priredi v sredo 21. t. m. ob 19. uri v kemijski dvorani I. drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici praktični pouk o cepljenju in precepljevanju sadnega drevja, ki ga bo vodil g. nadzornik Josip Štrekelj. Podružnica bo preskrbela potrebni material. Udeleženci, ki se hočejo praktično vežbavti, pa naj prineso seboj ostre nože. Vstop je svoboden.

---

stvariteljskem oziru zajela v vseh bistvenostih. Bodisi da gledamo njun »Lok« s sintetično- ali analitično-kompozicijskega vidika: v vsakem pogledu sta ga psihološki izkristalizirala tako v liniji, kakor v posameznostih. Najbolj morda v drugem delu, ki je graditeljsko najmočnejši; kajpada tudi prvi in tretji za drugim po potenci ne zaostajata. Le zdita se morda nekomu preširoka; prepričan pa sem, da sta to širino oba stvaritelja občutila za nujno z globinskega pogleda in jo zato tudi takšno podala kot prikaz docela individualnega pojmovanja ter doživljanja, ki ima polno pravico za verni osebni izraz. Brez vrzeli, vsebinsko vzročno povezano, sta prikazala svojo zamisel: Od začetkov občutenja lastne mladosti preko podzavestnih utripov iskanja dopolnjujočega bitja, preko prvega srečanja, viharnih doživetij sreče, sile, pa tudi slabosti do končne spojitve, ko gresta mož in žena preko notranjih konfliktov očiščenju nasproti in se skleneta v večno vezajočem ter napetem loku.

Kakor sta svojo filozofsko-vsebinsko zamisel zgradila s stvarnostjo, tako ji je dal skladatelj Lhotka tudi docela ustrezajočo glasbeno obliko in izraz. Pravilno je dojel ritmiko, dinamiko, melodiko in harmonično barvitost misli ter vse činitelje združil v glasbeno tvorbo, ki je našla mirnega in ujemajočega se soglasja z vsebino obeh plesno-kompozicijskih tvorcev. Poedine momente je nakazal z efektnimi instrumentalnimi sredstvi in tudi v celoti je zadel kvalitetno obliko, kar ni moglo biti posebno lahko. O razmerju glasbe in zamisli moramo reči, da je odgovarjala konkretnost konkretnosti. Tako je nastalo soglasje zamisli in glasbe z vidika vsebine ter oblike gledano posebej in v odnosu enega do drugega. S tem pa sta Mlakarjeva skupno z Lhotko ustvarila močno plesno umetnino, polno prekipevajoče življenjske resničnosti.

Mlakarjeva, ki oba razpolagata z dovršeno tehniko, sta svojo stvaritev izvedla z izredno vsebinsko poglobljenostjo, tako, da je vstajala pred gledalci resnična slika vseh nijans človekovega doživetja o katerem vzneseno poje »Lok«. Vse sta prikazala fino, elegantno, z občudovanja vredno dovršenostjo, ne da bi prešla v najmanjšo neokusnost, kakršna je pri podobnih nastopih sicer tako česta. Mlakarjeva pa sta umetnika, ki sta svojo umetnost dokazala že večkrat in tudi na svojem večeru v petek. Kompozicijo »Loka« sta izdelala in predstavila v izklesani sintezi duševnega izraza, obraza in ostalega telesa, ki je zadobila zlitost in pristnost doživljaja pri obeh in na nekaterih mestih še naglašamo pri Piji. Nežno in hkratu silno sta prečistila razvijajočo se vsebino in postavila mojstrsko stvaritev, ki je v njunih prikazih zaživela in se prelila v kos resničnosti. Tudi z vnanjimi sredstvi (kostumi, scenerija) sta prispevala k popolni stvarnosti in skladnosti svoje plesne pesnitve. — Komorni orkester ljubljanske opere, ki mu je dirigiral Drago M. Šijanec, je izvedel svojo nalogo tehnično dobro in interpretacijski pravilno ter plesalcema prilagojeno, prav tako pianist Danilo Švara.

Ljubljanska izvedba »Loka«, prva v Jugoslaviji, je s Pio in Pinom Mlakarjem kot najbolj vernima interpretoma lastne stvaritve dosegla visoko umetniško kvaliteto in je nudila odličen umetniški večer. Občinstvo, ki je napolnilo operno gledališče, je z velikim navdušenjem izražalo priznanje obema umetnikoma, skladatelju Lhotki in vsem ostalim sodelujočim. Upajmo, da ta večer Mlakarjevih ne bo edini v našem mestu in da je tudi nekoliko vzgojno prispeval naši publiki k večjemu smislu za plesne kvalitete ter k večjemu razumevanju za estetsko presojanje plesnih stvaritev. cd.—

Zapiski

NOVA ŠTEVILKA »LJUBLJANSKEGA ZVONA«

Prihodnje dni bo izšla 1—2 številka naše literarne revije »Ljubljanski zvon«, ki bo s tem zvezkom nastopila svoj šestdeseti letnik. O pomenu tega edinstvenega jubileja v slovenski revialni književnosti bomo priobčili te dni poseben članek. Za sedaj opozarjamo samo na zanimivo in pestro vsebino prvega zvezka jubilejnega letnika.

Na uvodnem mestu prinaša članek svojega urednika, pisatelja Juša Kozaka »Naši urbarji«. Je to zgoščen oris velike vloge, ki jo je imel LZ v preteklosti za oblikovanje slovenske duhovne kulture. Igo Gruden je zastopan z dvema pesmima »Pričakovanje« in »Tiha pesem«. Oton Župančič je prispeval besedilo svojega govora ob dvajsetletnici univerze. Ivo Brnčič se oglaša z daljšo prozo »Moji konji« in s pismijo »Balača«. Miran Jarc pa s pesmimi »Zamrznjeni ribnik«, »Sejalec pozimi« in »Slovenska pesem«. Anton Novačan je zastopan z daljšo pesmijo »Borba z angelom« in z dramatsko satiro »Amfiktionije ali Janez Goligleč«, Tone Šifrer začenja objavljati daljšo prozo »Dvorni norec svoje duše«, iz peresa Vladimirja Pavšiča so »Intima«, K. Dobida je napisal tople besede »Pavlu Grošlju v opombo«, Boris Tušek je prispeval daljšo razpravo »Naš kmet in njegova zemlja«. V članku »Krleževe lirične samoizpovedi« nadaljuje Bratko Kreft svoje študije o Miroslavu Krleži. B. Borko prikazuje v krajšem članku osebnost in delo pokojnega češkega kritika Arneja Nováka. Bratko Kreft je še zastopan s studijo »Puškin in Shakespeare«. S sporedom letošnje koncertne in operne sezone se bavi v posebnem članku Pavel Šivic, Branko Rudolf je prispeval esej »Nekaj, kar sta povedala Bosch in Brueghel«. V rubriki Med knjigami in dogodki piše S. I. o petdesetletnici Antona Melika. Boris Merhar ocenjuje monografijo Marje Boršnik Škerlakove o Aškercu, Vladimir Pavšič razglablja spis Jožeta Borka »Osvobojeno gledališče«, B. Borko pa se bavi v daljšem članku z italijansko-francoskim zgodovinarjem in filozofom Guglielmom Ferrerom. Številko zaključuje Pavšičeva ocena pesniške zbirke Cvetka Zagorskega »Bog umira«. K vsebini se bomo še vrnili s podrobnejšim prikazom.

Slovenica v zagrebških listih. »Hrvatski dnevnik« je priobčil v nedeljski številki daljši pregled slovenske književne produkcije v letu 1939. Spisal ga je J. Ž. Rastuški, ki je v eni prejšnjih številk priobčil tudi pregled slovenske povojne književnosti. — V nedeljski številki »Novosti« je izšlo obsežno poročilo o vprizoritvi Lhotkovega »Loka« s Pio in Pinom Mlakarjevimi. Pisec podrobno prikazuje ljubljansko izvedbo, ki je bila prva v Jugoslaviji.

Češki glas o Aškerčevi monografiji. V listu »Moravskoslezský denik«, je izšel dne 13. t. m. daljši referat prof. dr. V. Měrke o monografiji Marje Boršnik-Škerlakove »Aškerc«. Pisec sklepa med drugim: »Študija Boršnik-Škerlakove nam daje krasno in jasno sliko celotnega slovstvenega razvoja vse do Aškerčeve smrti. Pisateljica je črpala iz spominov sodobnikov, iz arhivov in iz samega dela. Snov je popolnoma izčrpana, tako da celotna podoba osvetljuje mnoga razdobja, mnoga leta. Tu vidimo celo vrsto bolj in manj pomembnih postav, ki so šle skozi slovensko kulturno življenje. Ob vsej svoji znanstvenosti je delo spisano mikavno in človek bi ga najrajši prečital na en mah, tako ga mika titanska borba pesnika Aškerca. Razen Prijateljevih in Kidričevih spisov ima slovenska literatura le malo tako plastično spisanih del s področja najnovejše literature.«

Izdajanje zbranih spisov A. G. Matoša se po daljšem presledku zopet nadaljuje. Pravkar je izšel deseti zvezek, ki prinaša pod naslovom »Dragi naši savremenici« polemike, epigrame in satire. Prvotno je urejeval Matoševe zbrane spise dr. Antun Barac, deseti zvezek pa je uredil Julije Benešić.

Tretji zvezek Šturmovega »Francosko-slovenskega slovarja«. V okviru naše rubrike smo že večkrat opozorili na kulturni pomen »Francosko-slovenskega slovarja«, ki ga sestavlja profesor romanistike na Aleksandrovi univerzi dr. Fran Šturm. Kljub vsem težavam današnjega kulturi ne posebno prijaznega časa se pojavljajo novi zvezki tega slovarja, ki sodi med največja leksikalna dela, kar jih je kdaj bilo v slovenskem jeziku. Pravkar je izšel tretji zvezek, obsegajoč strani 165 do 260. Ta zvezek zaključuje gradivo za črko »a« od »audinos« do »aziministe«. Obenem prehaja h gradivu z »b«, pri čemer prispe do besede »bienveillamment«. Mnoga gesla v tem zvezku so obdelana obširneje z vso svojo frazeologijo. Šturmov »Francosko-slovenski slovar« toplo priporočamo pozornosti slovenskega občinstva, ki se zanima čedalje bolj za francoski jezik in francosko kulturo.

u— **Prešern-Škerjanc »Sonetni venec«.** Kompozicija Sonetnega venca je v formalnem pogledu svobodna kantata. Z ozirom na povezanost posameznih sonetov med seboj ni bilo mogoče misliti skladatelju na prekinitev in oblikovanje v manjših odstavkih, temveč je mogoča kot celina oblika v smislu vsebine neprekinjena in v posameznih odstavkih zaokrožena fantazija. Vsak sonet zase tvori sicer v duhovnem in muzikalnem smislu enoto za sebe, a s poslednjo vrstico prehajajo drug v drugega in celotno delo mora biti zgrajeno tako, da je sposobno z vsemi tvoriti magistrale. Tako se sestoji skladba »Sonetni venec« v celoti iz 15 pevskih točk, ki se izvajajo brez prestanka v različni zasedbi (solista, terceт, zbor in vmes je 10 orkestralnih mediger krajše oblike). Skladatelj je delo končal sredi aprila l. 1938. Prva izvedba Sonetnega venca pod vodstvom ravnatelja Poliča s solisti Franclom, Betettom, Joličem, Romanom in Tonetom Petrovčičem, z moškim zborom Glasbene Matice ljubljanske in orkestrom Ljubljanske filharmonije bo v ponedeljek 26. t. m. v veliki unionski dvorani. Predaja vstopnic je v knjigarni Glasbene Matice. (—)

u— **Javna dražba zarubljenih predmetov** bo 21. t. m. ob 9 uri dopoldne v skladišču na Poljanskem nasipu št. 40/I.

Iz Maribora

a— **Angleško predavanje.** Jutri, v sredo bo predaval v angleščini v dvorani Ljudske univerze Mr. Hugh Ruttledge, dvakratni vodja ekspedicije na najvišjo goro sveta Mount Everest. Vsebino bodo tolmačili tudi v slovenščini. Lepe skioptične slike.

a— **Varstvo nad Tomšičevim spomenikom.** Tukajšnje Muzejsko društvo je prevzelo varstvo nad Tomšičevim spomenikom na starem mestnem pokopališču.

a— **Zgodovinsko društvo v Mariboru** priredi v petek ob 14. uri zgodovinsko ekskurzijo v tukajšnjo stolnico pod vodstvom arhitekta Mušiča.

a— **Občinska proračunska seja** bo v torek 27. t. m. v tukajšnji mestni posvetovalnici. Mestni svet bo razpravljal o novem mestnem proračunu, o katerem smo že poročali, o odobritvi pravil mestne hranilnice in drugih tekočih zadevah.

a— **V četrtek premiera.** 22. t. m. je v gledališču premiera znane Schillerjeve žalostigre »Kovarstvo in ljubezen«.

a— **Spet mrzleje.** Včerajšnja minimalna jutranja temperatura je bila 19.8 pod ničlo. Količina od raztopljenega snega 1 mm. Višina snega 40 cm. Napoveduje se pretežno oblačno in mrzlo vreme.

a— **V bazen za razhlajevanje razbeljene bakrene žice** je padel 35letni delavec Matevž Kruder, ki ima hude opekline na obeh nogah. Zdravi se v mariborski bolnišnici.

a— **Rezerva za zvišanje prejemkov radi draginje.** V novem proračunu mestne občine je med osebnimi izdatki posebna postavka »Rezerva za event. zvišanje prejemkov radi draginje« v iznosu 350.000 din, pri preskrbninah slična postavka v iznosu 130.000 din pri Mestnih podjetjih pa v iznosu 350.000 din.

Iz Celja

e— **Labud na Savinji.** V soboto okrog 17.30 se je spustil na Savinjo pri moškem kopališču v Celju velik, lep labud. Otroci, ki so bili v bližini, so ga hitro pregnali s kamni, nakar je labud odletel v smeri proti Levcu. Pojav labuda je v Celju velika redkost.

e— **Strokovna predavanja iz veterinarstva in kmetijstva** bodo jutri ob 19. pri posestniku Janezu Krušiču v Lokrovcu, v četrtek 22. t. m. ob 19. pri posestniku Francu Fazarincu na Ostrožnem, v petek 23. t. m. ob 19. pa v Gasilskem domu na Babnem. Predavanja prireja mestna občina.

e— **Proračunska seja mestnega sveta** se bo pričela drevi ob 18.30. Poleg proračuna mestne občine celjske za l. 1940/41 so na dnevnem redu tudi poročila odborov.

e— **Nov list.** V Celju je začel izhajati pred kratkim nov list »Mladec«, mesečnik za telovadečo mladino. Izdaja ga podzveza fantovskih odsekov, urejuje ga pa znani duhovni vodja mladine. Mnogo ljudi, ki je prejelo številko »Mladca« na ogled, je list vrnilo.

e— **Umrl je v nedeljo na Dečkovi cesti 7 v Celju 64letni sedlar Mihael Zupanc.** Istega dne sta umrli v celjski bolnišnici 65 letna delavčeva žena Terezija Šmerčeva iz Zg. Voluša pri Jurkloštru in kočarjeva hčerka Marija Pogrčičeva iz Loke pri Žusmu.

Iz Trbovelj

Zahvala

Podpisani rudarji in rudarske žene s svojimi družinami se najtopleje zahvajujemo vsem, ki so nam v stiski priskočili na pomoč. Darovali so: rudarji 4807.75 din, obrtniki in trgovci 1224 din, delavci cementarne 226 din, kar znese skupaj 6257.75 din. Vsota je bila sorazmerno porazdeljena družinam in samskim delavcem. — Ivan Pristav, Terezija Giuliatti, Pavla Umek, Marija Hren, Jožefa Prašnikar, Franc Hribar, Franc Šeme, Ivan Šorn, Franc Kralj, Jože Rudman, Ivan Mah, Jože Šveglar, Franc Ilovar. (—)

Gospodarstvo

Načrt uredbe o izvozu živine in živinskih proizvodov

Kakor smo že poročali, so v teku reforme režima pri izkoriščanju izvoznih kontingentov za izvoz živine in živinskih proizvodov. Po beograjskih informacijah je poseben odbor strokovnjakov, ki so jih delegirala zainteresirana ministrstva, te dni izdelal **načrt uredbe** o izvozu živine in živinskih proizvodov, ki predvideva poseben sistem kontrole in dirigiranje izvoza na vsa zunanja tržišča. Pripravljen je tudi **načrt pravilnika** o izvozu svinj in goveje živine v živem stanju, ki vsebuje podrobne predpise glede režima bodočega izvoza živine iz naše države, zlasti v pogledu dodeljevanja izvoznih kontingentov.

S tem pravilnikom je najprej določeno, kdo sme izvažati živino. To so kakor doslej **proizvajalci, odnosno podjetniki, ki pitajo živino, nadalje zadruge in končno trgovci izvozniki.** Pravilnik določa, da morajo bit vsi intresenti za izvoz živine **včlanjeni v prisilnih združenjih**, in sicer izvozniki v združenju izvoznikov živine, proizvajalci v združenju proizvajalcev in podjetnikov za pitanje živine zadruga pa v zadružnih zvezah ali glavnih zadrugah. Te organizacije bodo stavljale predloge za razdelitev kontingentov na posamezne člane, medtem ko bo končno razdelitev izvršil strokovni odbor pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine, ki bo prav za prav le potrdil sklepe združenj odnosno zvez.

Glavna sprememba se tiče dodelitve kontingentov. Novi režim naj omogoči, da bo vsakemu izvozniku, proizvajalcu odnosno zadrugi v naprej zajamčeno, kakšen delež bo imel na skupnem kontingentu. Načrt pravilnika tudi točno določa, kdo je lahko izvoznik. Od proizvajalcev odnosno onih, ki pitajo živino, pridejo v poštev kot izvozniki samo oni, ki dokažejo, da jim je kmetijstvo glavni poklic in lahko istočasno pitajo 25 svinj glav goveje živine. Od zadrug lahko pridejo v poštev samo take, ki prožijo garancijo, da lahko na leto izvozijo vsaj 300 svinj ali 60 glav goveje živine. Trgovci izvozniki pa morajo dokazati, ad so se vsaj zadnja tri leta bavili osebno in na svoj račun s trgovino z živino.

Predvsem pa se spreminjajo odstotki, ki odpadejo od skupnega izvoza na proizvajalce, zadruge in trgovce. Po tem načrtu pravilnika, ki pa še ni dobil definitivne oblike, **se poveča predvsem delež zadrug pri izvozu živine. V bodoče naj bi dobile zadruge 50% celotnega kontingenta (doslej 40%), trgovci bi dobili 35% (doslej 40%) in proizvajalci 15% (doslej 20%).** Za zadruge, ki izvažajo živino, je predvidena možnost določitve kontingentov za več mescev v naprej.

Vzporedno s komisijo, ki je izdelala načrt nove uredbe in pravilnika, je razpravljal poseben odbor o kriterijih za **razdelitev kontingenta med trgovce izvoznike.** Ta odbor je imenoval trgovinski minister istočasno, ko je izdal odločbo da se udruženju izvoznikov živine odvzame dosedanja pravica, predlagati razdelitev kontingenta med svoje člane. Po beograjskih informacijah je odbor pripravil za trgovinskega izvoznik lahko vedel, s kakšnimi kontin ministra predlog za razdelitev izvoznih kontingentov med trgovce izvoznike ki ima namen urediti stvar tako da bo vsak genti lahko računa v teku leta.

Odbor je razdelil izvoznike **na 4 kategorije po kapaciteti trgovanja, nadalje po vrsti živine, po tržiščih,** s katerimi ima zveze, in po izkušnjah v izvozni trgovini. Odbor predlaga, da pride **v prvo kategorijo** 11 doslej registriranih izvoznikov svinj in 10 izvoznikov **goveje živine, v drugo kategorijo** 30 izvoznikov svinj in 33 izvoznikov goveje živine., **v tretjo kategorijo** 76 izvoznikov svinj in 50 izvoznikov goveje živine in končno **v četrto kategorijo** 83 izvoznikov svinj in 108 izvoznikov goveje živine. Po sedanjem stanju zajamčenih izvoznih kontingentov bi vsak izvoznik iz **prve kategorije lahko v teku leta izvozil 36 vagonov svinj in 30 vagonov goveje živine. Izvoznik iz druge kategorije 24 vagonov svinj in 18 vagonov goveje živine. Izvoznik tretje kategorije 12 vagonov svinj odnosno 6 vagonov goveje živine in izvoznik četrte kategorije 6 vagonov svinj odnosno 3 vagone goveje živine.**

Prizadeti proti razpustu obrtniških združenj

Odloki Zbornice za TOI o razpustu preko 100 obrtniških združenj so izzvali v naših obrtniških vrstah veliko vznemirjenje. Res je, da se razpusti opirajo na razpis trgovinskega ministra, ki je zahteval reorganizacijo združenj in za ljubljansko zbornico še posebej, da naj se število združenj zniža na polovico, toda jasno je, da se more taka reorganizacija izvršiti samo sporazumno med zbornico in obrtniki odnosno posameznimi združenji, in sicer po krajevnih potrebah in v skladu z obrtniškimi interesi. Na podlagi razpisa ministrstva se je že pričelo delo za reorganizacijo in se je o tem razpravljalo tudi na sejah obrtnega odseka zbornice, dokler je njegov predsednik še skliceval seje tega odseka. Ko je bil izdan omenjeni razpis trgovinskega ministra, je bilo v Sloveniji 176 združenj in bi se njihovo število moralo znižati za 88. Sporazumno je tudi uspelo po enoletnem prizadevanju zmanjšati število od 176 na 152, potem pa je delo zastalo, kajti od marca lanskega leta obrtni odsek ni imel več sej. Zato je tem bolj presenetil vse obrtnike ukrep predsednika obrtnega odseka, po katerem je bilo prisilno razpuščenih preko 100 združenj.

Številne razpuščene organizacije so delovale več desetletij, nekatere celo nad pol stoletja. Jasno je, da ne bi živele tako dolgo, če ne bi imele življenjske sile in upravičenosti obstoja. Nihče ni slutil, da bodo te organizacije s tako častno tradicijo prenehale delovati na podlagi razpusta, ki se je izvršil s potezo peresa. Obrtnikom ne more biti vseeno, če njihove organizacije, ki so zaščitnice in hrbtenica obrtniške stanovske zavesti, obstojajo ali ne. Nove skupne organizacije jim ne bodo mogle v vseh primerih nadomestiti tega, kar izgube, že zaradi krajevnih razmer, zlasti na deželi, kjer krajevne potrebe narekujejo drugačno organizacijo, kakor se sedaj obrtništvu vsiljuje. Reorganizacija bi se lahko do konca izvedla sporazumno, brez škodljivih trenj. Pri razpuščenih organizacijah tudi ne drže argumenti, ki so po razpisu merodajni za razpust. Mnoga razpuščena združenja so imela svoje urade in svoje strokovne tajnike, kar zahteva razpis trgovinskega ministra.

Neuspeli sestanek delegatov združenj

V nedeljo je bila v salonu restavracije Štrukelj plenarna seja Zveze obrtnih društev za dravsko banovino. Na to sejo so prispeli tudi številni delegati združenj ki pa se seje niso mogli udeležiti. Prav tako se ni moglo vršiti napovedano predavanje o organizaciji združenj. Vsega je bilo navzočih 200 delegatov iz vse Slovenije, ki so zastopali 80 združenj. Delegati so se zbrali v velikem salonu restavracije Štrukelj, kjer pa jim je bilo sporočeno, da se mora skupna seja delegatov Zveze obrtnih društev in delegatov združenj odložiti in se sme vršiti samo seja delegatov zveze.

Značilno je, da se je v sosedni sobi restavracije mudil tudi predsednik obrtnega odseka zbornice ki je menda prišel, da bi zagovarjal prisilen razpust, kar je izzvalo med delegati združenj veliko vznemirjenje. Predsednik obrtnega odseka je moral kmalu zapustiti lokal.

Obrtništvo torej v nedeljo ni imelo prilike javno spregovoriti o tem, kako sodi o sedanji reorganizaciji, ki jo je izvedel predsednik obrtnega odseka. Številna razpuščena združenja so vložila na bansko upravo pritožbo proti razpustu, v katerih se skicujejo predvsem na to, da za razpust ni pravne podlage, ker so o razpustu pristojni odločati občni zbori združenj, zlasti pa, ker o razpustu ni razpravljal obrtni odsek zbornice in predsednik o svojih sklepih ni niti obvestil članov odseka.

Dunajski pomladni velesejem

Od 10. do 16. marca, tehnični velesejem do 17. marca t. l.

Dunajski pomladni velesejem bo ob 10 do 16. (tehnični velesejem do 17.) marca 1940. Po uspehu lanskega dunajskega mednarodnega jesenskega velesejma — kot prvega vojnega velesejma velikonemške države, ki je dokazal nujnost te instituciie v gospodarskem prometu Nemčije z vsem nevtralnim inozemstvom — se splošno smatra, da so izgledi bodočega dunajskega pomladnega velesejma zelo ugodni.

Tudi pomladni velesejem na Dunaju bo spet pred vsem v znaku izvoza. Poleg tega bo obdržal svojo specialno noto kot velesejem dobrega okusa. Posebnim potrebam evropskega jugovzhoda bo ustreženo z velikim sejmom kmetijskih strojev in s ponudbo tistega blaga, ki je tem državam, ki na veliko izpopolnjujejo svoje kmetijstvo in industrijo, najbolj potrebno. Napori velesejmskega ravnateljstva, da bi razširilo celotno sliko razstavljenega blaga z velikim sejmom avtomobilov in motornih koles imajo vse izglede na uspeh. Razen tega ima ta velesejem s posebno ureditvijo namen, odpreti nemškemu ustvarjanju nova pota v inozemstvu pred vsem na področju mode in umetne obrti na Dunaju. Običajne olajšave za obiskovalce velesejma iz inozemstva so že zagotovljene. (—)

Gospodarske vesti

= **Za pripravo nostrifikacije zunanjih posojil** je dospelo precej prijav, vendar je gotovo še mnogo lastnikov, ki so prezrli notice, ali pa odlašajo, češ da jim bo ugodnost nostrifikacije itak prišla v prid. O tem je treba nekaj pojasnil. Razločevati moramo dve vrsti obveznic nenostrificiranih posojil: ene, kupljene za časa devizne prostosti (1930 in 1931), druge kupljene po tem času. Ker ni mogoče iti preko deviznih predpisov, bi bila nostrifikacija brez ozira na čas nakupa, pogrešna. Kdor je kupil ta posojila pred l. 1930 in 1931, temu se mora odobriti nostrifikacija in se mu mora prav tako nadomaditi škoda, ki jo je utrpel, ker se mu je po krivici in brez razloga odrekala nostrifikacija. Tem huje bije v obraz vsakemu pravnemu čutu dejstvo, da je bilo z amandmanom v zadnjem fin. zakonu onemogočeno lastnikom teh obveznic uveljavljenje pravnega postopka pred rednimi sodišči. Ta krivica mora biti pred vsem popravljena, da se omogoči pravna pot, ali pa naj se z uredbo naravnost predpiše način overitve časa nakupa in nato izvede nostrifikacija in zabeležba v borznih seznamih. Toliko glede obveznic prve kategorije. — Glede postopka za nostrifikacijo obveznic, kupljenih po l. 1931., je nedvomno najvažnejše in prvo to, da ne bodo te obveznice obravnavane slabše kakor inozemske. To vprašanje je komplicirano, vendar pa pridemo tudi tu do rešitve, če se postavimo **na stališče, kaj je ugodneje za državo? Enako moramo ugotoviti v čem so se pregrešili ti kupci zunanjih posojil? Gre za devizne prestopke, ki so že zastarani gotovo po večini, pa o njih ni več mogoče voditi postopkov. Torej to odpade, prav tako kakor škoda, ki so jo utrpeli ti lastniki zunanjih posojil, ko so prejemali od l. 1932 naprej samo polovico toliko obresti, kakor oni nostrificiranih posojil. Kaj je torej bolje za državo? Da bi se s temi obveznicami ravnalo kakor z lastnino inozemcev, ne gre, ker dogovor s Francijo označuje naravnost francoske lastnike naših posojil, za katere velja sklenjeni dogovor. Če torej izpadejo naši ljudje iz tega dogovora, jim preostane samo še, da prodajo svoje obveznice in že itak nizke tečaje še bolj potisnejo navzdol, ali pa da čakajo še naprej, kar pa pomeni konfiskacijo njihovega v teh papirjih naloženega imetka. Kje je korist države? Da dela iz teh ljudi propagatorje proti naložbam v drž. papirjih, da ruši v njih vero v sebe in da proti lastnim državljanom postopa slabše kot proti tujcem? Zakaj ne bi država zaključila enkrat z lastnimi ljudmi aranžman, kakor ga je s tujci že večkrat? Potreba je, da se združijo vsi lastniki takih obveznic v posebno organizacijo, ki bo na osnovi svojega pooblastila upravičena zaključiti aranžman, ki bo končno spravil to neugodno vprašanje s sveta. Da se pripravijo tla za tako organizacijo je treba zbrati prijave in statistično ugotoviti stanje naložb, nato pa sporazumno določiti smernice za aranžman. Da ne bo pomote za katere papirje gre, je potrebno, da se prijavijo — v kolikor se še niso — vsi lastniki (tudi pravne osebe) nenostrificiranih obveznic naslednjih posojil: obeh Blairov, Seligmana mednarodnega stabilizacijskega in srbskih na zlate franke glasečih se predvojnih posojil (1895). Zaradi statistike zbiram prijave iz vse dr-**žave brez obveze za vsakega in prosim za nujno prijavo, ki naj obsega: ime in naslov lastnika, nominalni znesek in vrsto posojila ter čas nakupa. Po poteku 10 dni od dneva objave tega članka, bom zaključil zbiranje in vsem, ki so se prijavili, naznanil uspeh in dalja navodila, za javnost pa bom izdal poročilo. Prosim čimpreje prijave na naslov: Dr. Černe Ivan, gospodarski konzulent, Gajeva 3, Ljubljana.

Borze

19. februar

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.70—14.90. Grški boni so se trgovali v Beogradu po 30, v Zagrebu pa so se nudili po 30.50. Bolgarski klirinški čeki so bili v Beogradu zaključeni po 92. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču je bilo za Vojno škodo pri stalni tendenci povpraševanje po 425 (v Beogradu je bil promet po 428.50). Zaključki pa so bili zabeleženi po 6% begluških obveznicah po 78.50, v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 71.50 in v delnicah Trboveljske po 243.

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 175.02—178.22, Pariz 98.95—101.25, New York 4425—4485, Amsterdam 2349—2387, Bruselj 744.20—756.20. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 216.21—219.41, Pariz 122.29—124.59, New York 5480—5520, Curih 1228.18—1238.18, Amsterdam 2901.17—2939.17,

Curih. Beograd 10, Pariz 10.01, London 17.6375, New York 446, Bruselj 75.0750, Milan 22.52, Amsterdam 236.80, Berlin 178.75, Stockholm 106.20, Oslo 101.33, Kobenhavn 86.1250, Sofija 5.50, Budimpešta 79.50, Atene 3.30, Bukarešta 3.35.

Efekti

Zagreb Državne vrednote: Vojna škoda 425 den. 4% severne agrarne 51—52, 4% agrarne 50 den., 6% begluške 77—78 (78.50), 6% dalm. agrarne 70.50—72 (71.50), 7% stabiliz. 96 den., 7% invest. 98 den., 7% Seligman 100 den., 7% Blair 89.50 den., 8% Blair 97.50 den.; delnice: Narodna banka 7450 den., PAB 198 den., Trboveljska 243—245 (243), Gutmann 50—60.

Beograd. Vojna škoda 428—428.50 (428.50), 4% agrarne 51 den., 6% begluške 76.50—77.25, 6% dalm. agrarne 70.50—71, 6% šumske 69—70, 7% stabiliz. 98.50 den., 7% Seligman 100.50 den., 7% Blair 89.50 den., 8% Blair 97 den., PAB 204—206 (205).

Kam se je umaknil Hace?

Nekaj značilnih podrobnosti iz dejanja in nehanja najdrznejšega in najbolj rafiniranega izmed razbojnikov pri nas

Ljubljana, 19 februarja

Lahko si zamislimo napetost med prebivalstvom zlasti po vseh krajih, kjer je bil Anton Hace na delu — nestrpno pričakovanje, da bi bil razbojnik ki je prizadejal toliko strahu in prelil toliko krvi, že vendar spravljen na varno. Pod dojmom te napetosti ljudje tako pogostokrat v vsakem neznancu ki je vsaj od daleč podoben Hacetu, zaslutijo nevarnega vlomilca in morilca, in če se njihov sum zdi vsaj malce otipljiv, gredo pogostokrat cele čete orožnikov, policije, pa tudi prostovoljcev v pogon.

Ne delajte panike!

Kakor je treba prositi vse ljudi po mestih in na deželi, naj bodo orožništvu in policiji v pomoč pri preganjanju zločinca, jih je treba v enaki meri prositi, naj ohranijo mirno kri in naj s prenaglimi sumničenji ne uprizarjajo poplaha. V soboto se je, kakor smo že poročali, raznesla vest, da sedi Hace z nekim pajdašem v neki gostilni na Tomačevem. Ježenski orožniki so takoj poslali patrulje na teren, hkratu so zaprosili pomoč iz Ljubljane in alarmirali sosedne orožniške postaje. Gostilno na Tomačevem je previdno obkoljevalo kakih 40 orožnikov, a našli so samo dva zavržena vagabunda ki s Hacetom niti od daleč nimata zveze. Ko je razbojnik po umoru orožnika Medena bežal iz celjske okolice, je bila upravičena domneva, da bo kje med Zidanim mostom in Ljubljano skušal prekoračiti Savo, da se umakne na Dolenjsko, kjer ima mnogo skrivnih zavetij na domovih svojih pajdašev in pri bajtarskih dekletih, s katerimi ima po raznih krajih celo kopo ljubavnih razmerij. Takrat so morali orožniki v najhujšem mrazu cele dni in cele noči, pogostokrat nepretrgano po 12 ur, stražiti prehode čez Savo in z budnim očesom paziti, ali se razbojnik, pobesnel kakor preganjana zver, ne zateče v njihovo zasedo. Našim orožnikom je treba po pravici izreči priznanje za vestno, požrtvovalno izvrševanje službe, hkratu pa jim želimo, da bi bil njihov občudovanja vredni napor že kmalu kronan z uspehom.

Hacetova zavetja v Ljubljani

Domneva, da bi se bil Hace utegnil pojaviti na Posavju, nikakor ni bila neverjetna. Ljubljana je bila prav v zadnjem času, preden je krenil na Dolenjsko in potem dalje v celjsko okolico, poglavitno torišče njegovega vlomilskega dela. Vsem je še v spominu dramatični lov, ki ga je policija uprizorila nekega jesenskega večera na dva sumljiva gosta v neki gostilni v Spodnji Šiški, osumljena, da sta malo prej vlamljala na Viču. Enega izmed njiju so ujeli, v drugem, ki je pobegnil, so ugotovili Haceta. Po tistem so razbojnika še nekajkrat opazili v Ljubljani, kar kaže, da ima na periferiji in v okolici precej svojih ljudi. Tu bi sicer lahko našel zavetje, obenem pa bi se izpostavil nevarnostim, da se obroč okoli njega nanaglo zapre. Zakaj policija lahko v mestu dela mnogo bolj intenzivno in sistematično kakor orožniki na deželi, ki morajo oskrbovati pogostokrat zelo obširna področja, pa tudi težavna, kar se tiče pregleda in obhoda. Nujno pa je eno: naša policija bi morala biti opremljena, kakor zahteva moderna tehnika, predvsem pa bi morala razpolagati z zadostnim številom dresiranih psov. Eno je neodložljivo potrebno: psi in kolesa, ki jih uradni organi uporabljajo za preganjanje zločincev, bi morali biti oproščeni taks.

Pa njegove zveze po vaseh

Da ima Hace toliko zaslombe in potuhe pri prebivalstvu na deželi, je v veliki meri brez dvoma kriva siromaščina naših vas, in pa demoralizacija, ki jo med ljudstvo zanaša demon-alkohol. Po samotnih hribovskih zaselkih so pogosti primeri družin, v katerih se eden ali celo po več članov (znani so Anžurji iz trebeljevskih hribov) posvetijo tatvini in vlomu in iz katerih se polagoma razrasejo zločinci drznega formata. Neredki so primeri ljudi, ki so šli dela iskat na tuje, pa se po nekaj letih vrnejo kot izkoreninjenci in izgubljenci (Urbanč). Dasi začno takšni poklicni tatovi in vlomilci ilegalno življenje, ostanejo v dobrih stikih s siromašnim prebivalstvom po vaseh. Ker oblastva na glave razbojnikov ne razpisujejo nagrad, takile Haceti prav lahko najdejo zavetje pri ljudeh, katerim se za izkazano uslugo oddolžujejo z večjimi ali manjšimi darili. Odtod si lahko razlagamo, da je ljudska fantazija tudi o Antonu Hacetu napletla cel venec romantičnih storij, ki ga napravljajo samemu Guzeju ali še večjim starejšim »vzornikom« enakega.

Dve pripovedki

Naj samo dve takšni napišemo za primer:

Nekje v hribih nad Ložem, v svoji ožji domačiji, naleti Hace na bajtarico. Vsa obupana mu toži o krivici, ki jo je storil bogati sosed. Prodala mu je kravo za 2500 din, a ko je v nedeljo potem povpraševala na vasi, je izvedela, da je bila kravica med brati vredna 5000 din. Opeharil jo je, siroto, ki že itak nič nima. Hace pa še tisto noč naravnost k bogatemu sosedu na nevabljen obisk, a ko se je vračal, je bajtarici vrnil vseh pet tisočakov. In druga. Na begu pride Hace utrujen in premrazen do samotne kmetije. Potrka, poprosi gospodinjo, naj mu skuha skodelico čaja. Ona pa, da ni niti zrna sladkorja pri hiši. Beseda da besedo in žena se mu do kraja izpove. Jutri, pojutrišnjem pojde posestvo na boben, nekaj je v dolini dolga, a najhuje žene vso reč bogati kmet, ki mu je dolžna 10 tisočakov. Hace potolaži ženico, ji stisne v roko petdesetak in jo pošlje v štacuno po sladkorja, obenem pa jo zaroti, naj živi duši ne pripoveduje, da ima gosta v hiši. Žena gre in se vrne, skuha čaj. On si dušo priveže, nato pa ji odšteje deset tisočakov, da jih odnese upniku. Samo da živi duši ne črhne o tem, od kod jih ima. Ona se mu zahvaljuje vsa v solzah, gre in poplača dolg. Še tisto noč pa je Hace obiskal bogatega kmeta in mu vzel vseh deset tisočakov nazaj.

Takih zgodbic je na koše, samo da najbrž ni za zrnce resnice v njih.

Hacetova grozilna pisma

Anton Hace je svojo nekoncesionirano obrt izvrševal po vsem ozemlju dravske banovine, a kakor kažejo nekatera znamenja, je od časa do časa stopil tudi malo čez mejo v Avstrijo, kamor se bo po vsej verjetnosti skušal zateči tudi zdaj, ko je vsa dežela na nogah za njim. Je pa v resnici prevejan kriminalec, ki se zna sijajno »kamuflirati«, kakor pravi sodoben izraz. Ko se je sredi decembra skrival po gozdovih okrog Trebelnega pri Mokronogu in od časa do časa, kadar mu je prišlo na mar, povasoval pri domačih kmečkih dekletih, so nekateri bogatejši posestniki, ki so orožnikom pomagali iskati sled za njim, dobivali grozilna pisma z njegovim podpisom, oddana nekje na Štajerskem. Orožniki po okolici Mokronoga so bili prepričani, da so ga rešeni za nekaj časa. Po tistem pa je neke nedelje trebelski župnik v cerkvi med pridigo pograjal župljane, da dajejo Hacetu potuho. Hace je bil o župnikovi pridigi takoj obveščen in v presenetljivo kratkem času je župnik dobil njegovo pismo, v katerem mu je obljubil maščevanje. Taki primeri nazorno kažejo, kako rafinirano in obsežno tajno organizacijo premore Hace ne samo v posameznih središčih, kjer se je za deli časa zaustavljal, temveč po vsej Sloveniji.

Glavna kolektura drž. razr. loterije

»VRELEC SREČE«

ALOJZIJ PLANINŠEK,

LJUBLJANA, BEETHOVNOVA 14,

javlja izid žrebanja z dne 19. februarja, V. razr., 39. kola.

DIN 100 000.— št. 9698
DIN 60 000.— št. 2766
DIN 40 000.— št. 14217
DIN 30.000.— št. 6371 15896 69770 71554 94932
DIN 20 000.— št 28854 61810 91836 98756
DIN 16 000.— št. 21890 28066 37107
DIN 12.000.— št. 14355 17337 59052 80348 89128

PO DIN 10 000.—
3747 4355 20612 33335 39259 39855 43803

PO DIN 8 000.—
10933 27965 30013 32676 38819 47958 53839 61850 66428 75099 94586

PO DIN 6 000.—
9140 16500 30037 30310 37201 40778 41694 52905 62263 63659 81055 82173 83586 88466

PO DIN 5.000.—
3741 6137 9336 11816 12367 18319 24013 24864 28541 32406 32705 41968 49783 55186 56142 60336 66288 67514 71245 74903 76979

PO DIN 4.000.—
5262 5470 11795 12650 13489 13794 18580 19618 32408 34694 38321 48004 51254 54813 55714 56393 58556 60870 60930 64561 65323 66409 72462 77055 84195 85798 87392 88764 89330 95843

Nadalje je bilo izžrebanih še veliko število dobitkov po din 1.000.—.

Ker so bili dobitki javljeni telefonično, eventualna pomota ni izključena.

Srečke se še na razpolago.

Prihodnje žrebanje bo v torek 20. t. m.

Kadar bomba zadene ladjo,

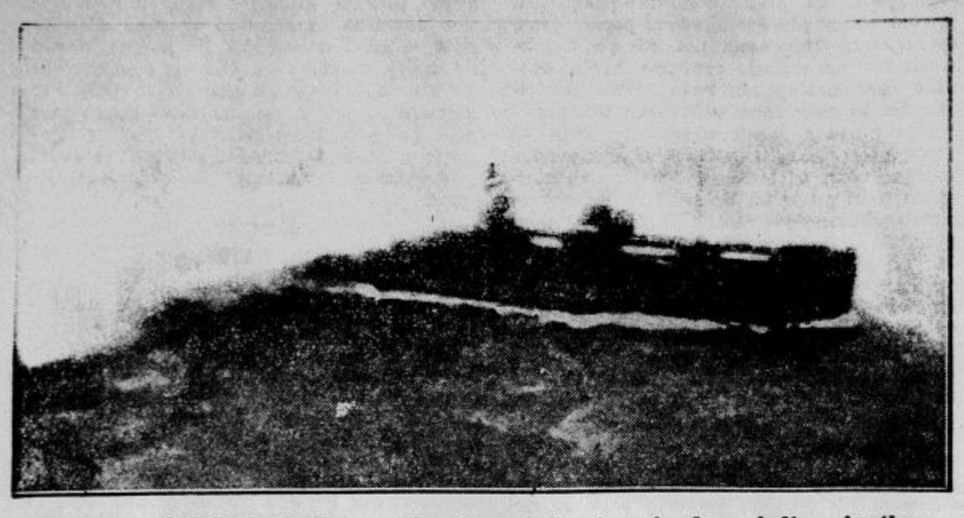

nastane na slednji eksplozija z ognjem in posledica tega je, da se ladja v kratkem pogrezne na dno morja

Peč v ruskem življenju

Zima traja na Ruskem od oktobra do maja

»Mraz je, da kar brni«, pravi ruski rek. V njem je košček resnice, kajti v Rusiji gre pozimi skozi ozračje stalno tiho šumenje in brnenje, ki izvira od vsega škripajočega snega in pokajočega leda. Nebo je svetlo, sonce sije, njegovi žarki se odbijajo od milijonov lednih kristalčkov, ki polnijo kakor demantni prah ozračje. Iz hiš se dvigajo debeli stebri pare in dima ter se spreminjajo v čistem zraku v vseh barvah. Vse mesto je zavito v čarobno, lesketajoče se oblačilo, v barvo nedolžnosti. Vodnjaki, ostrešja in celo brade izvoščkov so bele. Sneg škripljje in tudi drugi zvoki dobivajo v tem mrzlem ozračju nenavaden prizvok. Zasnežene strehe se razblinjajo v barve neba, ne da bi zaključevale hiš, in bele stene se ne odražajo od tal, kakor da ne koreninijo v njih. Mesto je podobno meglenemu prikazu. Vse črte izginjajo, vsi vogali manjkajo, kakor da hiše niso trdno zasidrane in kakor da sanja zidovje v zraku o pomladi, ko se bodo živa zelenina in modrina streh ter pozlačene konice stoplov stegnile iz lednega oklepa. Vrane in golobi, ki jih je v tem mestu za čudo mnogo, letajo sem in tja, krakajo in grulijo, sedajo spomenikom na glave ali sedijo v živahnem pogovoru na ploskih strehah.

V Rusiji se prične zima v oktobru in se končuje po sedmih mesecih v maju. Temu primerno se ljudje v začetku oktobra oblečejo v kožuhe in jih odložе šele tedaj, ko se zimski viharji izdivjajo. Enako je s kurjavo v sobah, ki morajo ostati vedno enako tople, da se zidovje ne zmrazi. V tem času stopijo tudi vozovi v pokoj in vozijo sani, pa naj sneži ali pa se sneg taja. Zimsko življenje v Leningradu gre svojo staro, navajeno pot. Dan za dnevom pokajo brezova debla v pečeh, drsijo sani po cestah, gorijo odprti ognji na trgih, da si ob njih pešci ogrejejo otrple roke.

Ruske peči so med pečmi nekaj popolnega. Gradijo jih iz pečnic in v njih se plameni vijejo večkrat navzgor in navzdol, tako da mora vročina skozi več metrov rovja, preden dospe do dimnika. Velika kamenita masa peči se le počasi segreje, a potem drži toploto ves dan.

Lahko si mislimo, kako veliko ulogo ima v ruskem življenju peč, ki je obenem kurilna, kuhalna in pecilna naprava. Okrog nje so napravljene klopi, da se morejo ljudje na njih udobno ogrevati. V duplinah v peči visijo mokra oblačila, nogavice in drugi kosi perila, da se posuše, na vrhu peči pa so postelje. Speči se zavijajo vrhu tega še v kožuhe. Okna so v vsej Rusiji dvojna, tako da uide čim manj toplote iz prostora. Komaj nastopi v oktobru prvi mraz, pripravijo vso hišo proti njemu. Najmanjše luknje zalepijo, vstavijo se dvojna okna in se njih razpori zadelajo s papirjem. Lahko si mislimo, kolikošno veselje nastane v hiši, ko v maju končno odstranijo vsa ta utesnjujoča mašila in okna prvič spet odprejo. Med dvojna okna dajejo običajno soli ali peska, ki vlečeta vso nastajajočo vlago nase.

Drugod je pranje posel, ki ga opravljajo samo v notranjosti hiš, na Ruskem pa perejo vse samo v rekah. Na vseh prekopih in ob bregovih rek v mestu so postavljeni v ta namen splavi, ki imajo v svoji sredini odprtine, a tem odprtinam ne dado zamrzniti. Perice opravljajo tu svoje delo, neutrudno, ne da bi izgubljale besed o mrazu, pokrite z lednimi svečicami. Še bolj nego splavi s pericami pa zbujajo pozornost tujca ribje prodajalne, ki plavajo na prekopih mesta. To so mične in lepo poslikane lesene hišice na splavih. V notranjosti je prostor, ki visijo v njem prekajene in osoljene ribe kakor drugod gnjati in klobase. Na obeh straneh prostora so zaboji z zmrznjenimi ribami. V posebnem prostoru dobe gostje svež kaviar. Posadka ima svojo sobo.

Neva je sredi mesta celo vrsto široka. Lahko si mislimo, kakšno ledno puščavo predstavlja njena površina pozimi. Sredi mesta tu lahko potuješ in se počutiš zapuščenega kakor kje v arktični ledni puščavi. Iz velike daljave mežikajo hišne luči, mesec in severni sij rabita kot svetilo in vsak si najde svojo pot le s kompasom ter po zvezdah.

Pri Fincih so se učili

Po zgledu Fincev nosijo tudi nemške predstraže na zapadnem bojišču bele plašče, ki jih store neopazne v snegu

Zaklonišča sredi Londona

London je vedno ljubosumno čuval svoje parke in vrtove ter bdel nad tem, da mu jih moderno življenje ne ugrabi. Šele sedanja vojna mu je v tem pogledu zadala začasen udarec. Leicester Square, središče londonskih gledališč, je popolnoma spremenil svoje lice. Izginili sta stari gledališči »Alihambra« in »Daly's«, na mestu kjer sta stali, pa so zgradili moderne kinematografe ogromnih dimenzij. Zdaj se oblika tega nabrežja zopet spreminja. Na njem gradijo namreč ogromna zaklonišča za primer napadov iz zraka. Ko bo vojna končana, pa bodo podzemske rove zopet zasuli in trg bo dobil zopet svoje predvojno lice.

Strelno orožje iz leta 1313.

Doslej so menili, da pred bitko pri Crecyju l. 1346. še niso poznali in uporabljali strelnega orožja. V Oxfordu pa so našli rokopis iz l. 1326., ki omenja top in ga ima v trenutku strela tudi naslikanega. Še starejši nego ta rokopis, ki se imenuje »De Officiis Regium«, pa je »Memoira book«, ki obravnava zgodovino mesta Genta. Ta dokument pravi že l. 1313.: »To leto so iznašli puške in jih prvič uporabili.«

Štirideset let v bolnišnici

V kodanjski splošni bolnišnici je neka bolnica te dni »slavila« nenavadno obletnico, namreč 40-letnico, od kar leži neprestano v tej bolnišnici. Pacientko je v starosti 2 let nenadno zadel mrtvoud, ki ga zdravniki na noben način niso mogli odpraviti. Tako so jo spravili 1900. v bolnišnico, ki je ni več zapustila. Že davno se je sprijaznila s tem životarjenjem in si niti ne želi, da bi kdaj živela zunaj belih sten svoje bolniške sobe.

Radioaktivnost človeškega telesa

Zavod za biofiziko v Frankfurtu razpolaga z napravo za ugotavljanje zastrupljenja z radijem v človeškem telesu. Vodja zavoda, prof. Rajovski pravi, da zadostuje za takšno zastrupljenje že milijonski del grama radija. Z novo napravo se lahko dožene, na katerem mestu se nahaja snov, ki povzroča smrt.

Nova bolgarska vlada

Min. predsednik Filov

Zunanji minister Popov

Odstopivši predsednik dosedanje vlade, Kjoseivanov

Po bombnem napadu

Prebivalci Helsinkov po sovjetskem napadu iz zraka na ulici

Severni tečaj na Južnem tečaju

Odkritje ameriškega admirala Byrda

V Washingtonu so sprejeli brezžično brzojavko polarnega raziskovalca admirala Byrda, ki pravi, da je njegovi odpravi uspelo prodreti do magnetskega severnega tečaja v ozemlju Južnega tečaja. Laika bo to poročilo, da je magnetski severni tečaj na Južnem tečaju, sprva presenetilo, a vendar se ta navidezni paradoks lahko pojasni.

Če obesimo magnetsko iglo prosto, kaže nje severni tečaj proti severu, nje južni tečaj pa proti jugu. Ker se pa po znanem fizikalnem zakonu privlačujejo le raznoimenski tečaji in je naša zemlja podobna ogromnemu magnetu, je samo ob sebi umevno, da privlačuje severni tečaj magnetne igle proti severu južni magnetski tečaj zemlje, južni tečaj magnetne igle pa proti jugu severni magnetski tečaj zemlje.

Katastrofa, ne da bi se ljudje zavedali

Nenavaden dogodek se je odigral te dni v bližini mesta Reinstada v norveškem Kwerfjordu. Ponoči je med viharjem nenadno izginila v morje 400 m dolga in 100 m široka peščena sipina, ne da bi prebivalstvo začutilo kakršen koli pretres ali drugo motnjo. Žrtve ni bilo nobene. Poznejše raziskave so ugotovile, da se zemlja še ni pomirila in da manjši zemeljski plazi še vedno drčijo v morje. Bržkone gre za lokalne motnje na morskem dnu.

Če še ne veš, zdaj izveš:

da nosi fregatni kapitan Robert R. Graham, eden izmed častnikov angleške lahke križarke »Exeter«, ki se je udeležila pomorske bitke pri La Plati, v svojem telesu še zdaj 15 koščkov šrapnela, ki so ga Nemci izstrelili proti posadki angleške ladje;

da je italijanska operna pevka Luiza Tetrazini dobila izliv krvi v možgane in da je njeno stanje zelo težko;

da se bo začel v treh do štirih tednih tajati led na finskih jezerih;

da je sredi februarja v Rimu zopet snežilo, kar se v tem mestu ob tem času ni primerilo že celih petdeset let;

da ima Italija danes 44 in pol milijona prebivalcev in da jih bo imela po Mussolinijevih računih čez 50 let šestdeset milijonov;

da se je odpeljal prezident Zedinjenih držav z neko vojno ladjo na dopust neznanokam;

da je prispelo 4000 finskih mater z otroki na Švedsko, kjer so jih sprejela usmiljena srca pod gostoljubno streho;

da so na Francoskem te dni ustrelili Luksemburžana Jeana Kuhna, ki je bil obsojen zaradi vohunstva v prid neke tuje države;

da bo Turčija večje število svojih pilotov izvežbala na Angleškem in v Franciji;

da je v zadnjih dneh na tisoče imovitejših Berlinčanov zapustilo svoja stanovanja in se nastanilo v hotelih, ker zasebniki ne morejo dobiti premoga, hotelske uprave pa so še založene s kurivom;

da prošle dni 10.000 udeležencev drsalne prireditve Sonje Henie v New Yorku zaradi silnega mraza ni moglo oditi domov ter so prenočevali kar v ondotni »ledni palači«;

da sta se dve tretjini evakuirancev izza začetka sedanje vojne zopet vrnili v London;

da spadajo Laponci med najčistejše rase na svetu;

da bodo v noči od 24. na 25. februarja v Franciji, Angliji in Belgiji uvedli poletni čas;

da je danska princesa Karolina Matilda, soproga najmlajšega sina danskega kralja, povila sina;

da je v nekem kamnolomu pri Viareggiu v Italiji marmorna skala ubila štiri delavce;

da bosta sledili prvemu transportu novozelandske vojske na evropsko celino v doglednem času še dve diviziji vojaštva.

Topla rešilna obleka v mrzli vodi

Na Švedskem zbuja novo rešilno oblačilo, ki ga je izdelal izumitelj grof Mörner veliko pozornost. Pred kratkim je Stockholmčane zelo presenetil, ko je priplaval v tem oblačilu sredi lednih plošč po Norrströmu in je pri tem mirno kadil cigareto Ko so ga potegnili na kopno, je zlezel suh in topel iz zaščitne obleke.

Oblačilo se zapira s posebnim zapiračem na poteg je iz gume in obdaja vse telo. Natakneš si ga v najkrajšem času. Njegova podloga je iz posebnega tvoriva, ki drži človeka na površju vode in ga izolira pred mrzlo vodo. Novo rešilno obleko izdelujejo zdaj že na debelo in posebno mnogo naročil so izdale švedske mornariške oblasti ter brodarske družbe.

ANEKDOTA

Ko je 20-letni Franc Schubert skomponiral Goethejevega »Vilinskega kralja« in ga poslal glasbeni založbi Breitkopf in Härtel v Lipskem na ogled, so rokopis vrnili po pomoti ne avtorju na Dunaj, temveč nekemu soimenjaku, Draždenčanu Francu Schubertu, ki je tudi komponiral. Ta je potem poslal založbi pismo sledeče vsebine:

»Sporočiti vam moram, da sem pred kakšnimi desetimi dnevi prejel pošiljko nekega rokopisa, Goetnejevega Vilinskega kralja, ki naj bi bil moj. Začudeno Vam sporočam, da te kantate jaz nikoli nisem zložil. Shranil sem ga, da bom poizvedel, kdo vam je takšen zdelek poslal na tako nevljuden način pod mojim imenom, in da bi odkril tudi tega patrona, ki moje ime tako zlorablja.«

Schubertov Vilinski kralj je, kakor znano, ena najboljših njegovih skladb.

VSAK DAN ENA

Evnuh: Preden sem prišel na svet, je moja mati sklenila, da bo krstila hčer na ime Ana, sina pa na ime Lipe.«

»In kako se imenujete zdaj?«

»Analipe«.

(»420«, Rim)

MICHEL ZEVACO: 42

Don Juan

ROMAN.

Za njim je negibno stal Jakomin Corentin na svojih dolgih nogah ter molčal.

Klotar de Ponthus se je približal nasprotnikovi mizi in ravno še slišal, ko je ta s strastnim, gorečim glasom mrmral:

»Da, rad vas imam! Kako? Zakaj? Nikar me ne vprašujte! Ne verjamete mi? Oh, verjemite vsaj mojim očem: v njih berite...«

»Saj ne zna ne brati ne pisati,« je polglasno pripomnil Corentin.

»Jezik ti izrujem,« je siknil don Juan. »V mojih očeh,« je glasno nadaljeval, »da, v očeh lahko berete mojo vročo, iskreno ljubezen!«

Klotar je ostrmel. Ali je bil Juan Tenorio, ki je tako govoril, res tisti don Juan, ki je nedavno tega javkal in ihtel pred Leonoro? Pogledal je okrog sebe, češ, h komu se obrača zapeljivec, ter zagledal mlado dekle, ki je z nedolžno spogledljivostjo nosilo elegantno obleko meščanskih gospodičen.

Takoj je spoznal v nji hčerko gospe Jerome Dimancheve, vrle vdove, pri kateri je stanoval!

Tej deklici je bilo ime Deniza. Pomlad življenja ji je ozarjala mični obrazek Imela je mile oči, v katerih se je kresal droban plamenček ganjene radovednosti. Z občudovanjem, ki sta se mu pridruževala dvom in up, je poslušala plemičevo besedovanje o ljubezni.

»Pravite, da me imate radi,« je rekla naposled. »To je samo gosposka igra. Kako bi mogel tak velikaš ljubiti skromno meščansko dekle?«

»Velikaš!« je vzkliknil don Juan in sklenil roke. »Mar sem velikaš? Mar ste vi plemkinja, meščanka ali prostakinja? Tisti sem, ki vas ljubi. In vi, oh, vi ste...«

»Princesa ste,« je zanosljal Corentin; »princesa, ki jo je usoda pozabila obdarovati z naslovom in krono; Boga lahko zahvalite, da vam ni treba biti v tej gostilni za natakarico. Ne verjamete, da ste princesa? Nu, moj gospodar vam že še pove, kar verjemite mu. eČ treba, se z vami tudi oženi, kakor se je z drugimi!«

To pot ni don Juan ničesar rekel. Z naglo in spretno brco je pogodil nesrečnega Corentina v nogo, da je obupno javknil:

»Prav v piščal!...«

»Izvrstno!« se je razveselil Bel-Argent, ki je izza Klotarjevega hbrta opazoval ves prizor.

V oknjaku je mlada in zala perilarica popravljala mizne prte. Tej je bilo ime Žavota... in tudi njo je bil don Juan že obstrelil z očmi.

Žavota je poslušal razgovor ter se zlovoljno in nevoščljivo ozirala na Denizo.

Ponthus, ki je bil spoznal hčerko gospe Dimancheve, je v tem izpregovoril:

»Kaj! Koga vidim gospodična Deniza!«

Ubogo dete je poškrlatelo do las. Z jecljajočim glasom se je izgovorila, češ da jo je mati po opravku poslala h gospe Gregorjevi, in zbežala... Zbežala je, da se zapre v svojo deviško sobico in se predá svojim sanjam...

Ob Ponthusovih besedah se je don Juan naglo obrnil. Ko je zagledal nasprotnika, ki mu je bil pri »Milosti božji« oklal roko, da še danes ni bila zdrava, je vneto vstal in ga pozdravil s tisto ljubenzivostjo, ki je bila njegova najzapeljivejša lastnost.

»Kakšo prijetno srečanje!« je vzkliknil. »In kak srečen slučaj!«

»Ne slučaj,« je rekel Klotar, ko mu je vrnil pozdrav za pozdrav. »Iskal sem vas...«

»Da mi ponudite vračilo?«

»Danes nikar, če vam ni nevšečno. Iskal sem vas z namenom, drugovati vam do jutri zjutraj, ne da bi vas spustil izpred oči.«

»Oh, potem takem me proglašate za ujetnika? Naj bo, trinoštvo je nekaj prelestnega, kadar prihaja od vas. Vendar, ali smem vedeti...«

»Vzrok tega nadzorstva? V gostilni ‚Pri vedeževalki' ste; to je ves vzrok.«

Don Juan je Klotarja osuplo pogledal. Mahoma pa je prebledel.

»Ona je torej tu?« je vprašal s pritajenim glasom.

»Da, gospod,« je rekel Klotar.

»Prav imate,« je dejal Tenorio; »kdor ima opravka z donom Juanom, ne more biti [illegible] dovolj previden. aD sem na vašem mestu [illegible] ravnal nič drugače. Vdam se torej... ali [illegible] bodite vi moj ujetnik: prisedite, prosim, in mi drugujte za mizo, dokler se ne najdeva na drugem toriščU.«

Klotar se ni dolgo obotavljal. Kakor večina mladih gospodov tistega časa, je bil obdarjen s pustolovsko domišljijo in se je znal prilagoditi vsakemu, tudi najbolj nemogočemu položaju.

Sédel je torej, in kmalu sta trčila s kozarcema, kakor da bi udarila z rapirjem ob rapir...

Ker nista maral govoriti o svojem prepiru, sta se zatekla k udvorljivosti in jela obsipati drug drugega z duhovitimi pokloni.

Večerja je bila kraljevska. Mojster Gregor se je bil na vso moč potrudil, da bi ustregel dvema tako odličnima gostoma.

Z ulice se je oglasil mirozov.

Zala perilarica Žaveta je bila zdavnaj odšla. Odhajaje je bila napravila donu Juanu lep poklonček, ki je v njeno nesrečo — ali bolje, v njeno srečo — ostal neopažen.

Mojster Gregor je izrinil pivce iz gostilne, dal zapreti oknice, zapahnil vrata in odslovil strežaje. Ker sta bila Ponthus in Tenorio napovedala, da mislita ostati vso noč, je vrli domačin razpostavil po miiz spoštovanja vredno število steklenk španskega vina, nato pa odšel počivat.

Klotar in don Juan sta torej ostala sama v veliki izbi — ako ne štejemo Corentina in Bel-Argenta, ki sta v kotu pospravljala ostanke iz steklenic in po zgledu svojih gospodarjev sklepala prijateljstvo, ali se vsaj delala, kakor da ga sklepata.

Pogajanja za združitev radikalov ustavljena?

Oster napad službenega glasila JRZ na Mišo Trifunovića in ves staroradikalni glavni odbor

Službeno glasilo JRZ »Samouprava« razpravlja o nedavnem govoru prvaka Narodno radikalne stranke inž. Miloša Bobića, ki smo ga v izvlečku objavili tudi mi. »Samouprava« pravi med drugim:

»Akcija za zbiranje radikalov je že stara ter je bila l. 1935 v njenem znamenju ustanovljena tudi JRZ s sodelovanjem samega Ace Stanojevića. Javnosti pa niso znani razlogi, zavoljo katerih je Aca Stanojević s prijatelji zapustil JRZ. Ko je bila ustanovljena JRZ, so namreč hoteli igrati v njej Miša Trifunović in njegovi prijatelji glavno vlogo, ker pa se jim to ni posrečilo, so pričeli intrigirati pri Aci Stanojeviću in sistematično rušili JRZ, ko so še v njej sedeli. Poleg tega se Aca Stanojević ni strinjal s takratnim šefom JRZ dr. Milanom Stojadinovićem v nekaterih povsem načelnih vprašanjih. Zaradi tega se je odločil zapustiti JRZ, kar je gotovo škodovalo tej danes še vedno naši največji politični organizaciji, a še bolj samemu Aci Stanojeviću. Ako bi ostal g. Stanojević v JRZ, bi mu ali uspelo izgladiti načelna nasprotstva, ali pa bi prisilil dr. Milana Stojadinovića, da bi zapustil stranko. Na ta način bi ostala prihranjena stranki leta borbe njenih voditeljev z dr Milanom Stojadinovićem, ki je bil edina ovira za sklenitev sporazuma s Hrvati.«

»Po odhodu dr. Milana Stojadinovića iz JRZ — nadaljuje »Samouprava« — niso obstojale med JRZ in glavnim odborom NRS nobene načelne razlike več. Treba je bilo samo še zadovoljiti g. Mišo Trifunovića. Stvarno je šlo samo za kakih 20 ljudi okoli g. Ace Stanojevića, ki smatrajo, da imajo pravico prvorojenstva in da morajo vsi postati ministri. Nikakor niso hoteli pristati na to, da se jih postopno jemlje v vlado, temveč so hoteli priti vsi naenkrat v kabinet. To pa je bilo in je še nemogoče, ker doslej še nimamo vlade s 50 ministri. Takrat se je ta »rezervna falanga ministrov« postavila na stališče, da morajo vsi radikali, ki so vstopili kot ministri v vlado po letu 1935, takoj zopet izstopiti iz nje. Svojo zahtevo so utemeljevali z načelnimi ugovori proti politiki dr Milana Stojadinovića. Pokorila pa sta se samo bivša ministra Mirko Komnenović in inž. Miloš Bobić, ki pa sta se tudi kmalu pričela kesati. Glavni tvorec vseh teh »radikalskih« zahtev je bil g. Miša Trifunović, ki je že takrat zahteval mesto predsednika vlade in ki vedno misli, govori in piše po sugestijah svojega sorodnika Milana Grola. (Grol je, kakor znano, prvak srbskih demokratov. Op. ur.)«

O izstopu staroradikalov iz JRZ

Po mnenju »Samouprave« je bil najbolj primeren trenutek za združitev vseh radikalov, takoj po padcu dr. Stojadinovića. Zakaj se to ni zgodilo, pojasnjuje list takole: »Vsa znamenja kažejo, da gospodom okoli glavnega odbora ni dosti do take združitve. Za nje obstoji samo vprašanje oblasti. Z edino izjemo g. Stanojevića bi vsitakoj sprejeli oblast, pa če bi bila združ. s politiko sporazuma ali pa tudi ne. Ti ljudje so nesposobni dotočiti iz svoje srede dva, tri ali pet ljudi, ki naj bi jih predstavljali v vladi in uživali njihovo popolno zaupanje. Sposobni niso sestaviti niti »homogene samoradikalske vlade«, ker bi imela premalo resorov za vse ministrske kandidate iz njihovih vrst. Ako bi se to vendarle zgodilo, bi doživela naša javnost znova, da bi se zbrali »neministri« in sestavili nov glavni odbor, ki bi nato svečano proglasil, da nima Narodno radikalna stranka nobene zveze z vlado. To je tragedija teh gospodov, ki so postali tako pretenciozni in neresni zaradi tega, ker so se že zdavnaj oddvojili od ljudstva in njegovega zaupanja. Postavili so se sami za člane glavnega odbora NRS, diktirajo pa svoje pogoje kakor da bi prišli na svoja mesta res po volji in z glasovi ljudstva.

Neuspela pogajanja med JRZ in glavnim odborom

O pogajanjih med JRZ in glavnim odborom pravi »Samouprava« dalje: »JRZ je šla preko vseh teh dejstev in je bila pripravljena pomiriti se z gospodi. Naš šef Dragiša Cvetković jim je ponudil likvidacijo preteklosti ter je bil za to, da se izroče pozabljenju vse zadeve zadnjih petih let. Ponudil jim je, da se združimo zopet vsi skupaj v eno samo veliko radikalsko družino in da prevzame predsedništvo JRZ namesto njega g. Aca Stanojević. Za mesto prvega podpredsednika je predlagal g. Mišo Trifunovića. To ponudbo so pozdravili vsi radikali v državi in z njimi — lahko rečemo — tudi vsi Srbi. Poleg tega je bilo zamišljeno, da izvolijo vsi radikali brez razlike skupin po srezih posebne delegacije, ki bi se nato sestale na kongresu stranke in izvolile novo predsedništvo in glavni odbor. Toda g. Trifunoviću se vse to ni dopadlo ter pogojev predsednika JRZ ni sprejel. Hoče pač biti šef stranke po božji milosti in ne po volji naroda, odnosno kongresa stranke, ki bi se mu moral podrediti »tudi če bi ga morda ne izvolil za predsednika stranke.«

»Tedne in tedne so radikali zastonj čakali na veselo vest o popolnem sporazumu v radikalski familiji. Tekli so dnevi in tedni, gospodje pa so študirali predloge g. Cvetkovića. Pri tem jih še do danes niso niti sprejeli, niti odbili. V noči med 12. in 13. februarjem pa je «v imenu radikalske vesti« spregovoril g. Miloš Bobić ter obsodil in opsoval radikale, ki se pogajajo z njegovim šefom, kot izdajalce, odpadnike, razkolnike in dobičkaželjneže. Zdi se, da so gospodje okoli glavnega odbora z Mišo Trifunovićem na čelu res napeli vse sile, da razbijejo vsako možnost za izvedbo zedinjenja in združenja vseh radikalov pod vodstvom g. Ace Stanojevića.«

Okrožnica vodstva JRZ

Ta članek »Samouprave«, ki je razumljivo vzbudil v politični javnosti ogromno pozornost, tolmačijo v Beogradu kot dokaz, da so se pogajanja za združitev JRZ in Narodno radikalne stranke definitivno izjalovila. To mišljenje potrjuje tudi v nedeljo objavljena poslanica glavnega odbora JRZ strankinim organizacijam. Poslanica govori o poteku pogajanj za koncentracijo radikalov in pravi med drugim: »JRZ je poskušala v sedanjih težkih in resnih časih zbrati vse konstruktivne sile našega naroda. Pri tem je stranka naletela na velike ovire, ki jih delajo nasprotniki sloge med radikali. Ti ljudje so znali z raznimi intrigami skopati skoraj nepremostljiv prepad nasprotstev med posameznimi radikalskimi skupinami. Sedaj je vodstvo JRZ še enkrat poskušalo zbrati radikale v eno fronto. Ponudilo je spravo glavnemu odboru NRS in bilo pripravljeno na največja popuščanja, ne morda zaradi občutka slabosti, temveč iz ljubezni do skupne radikalske stvari. Hoteli so samo izročiti pozabljenju vse naše stare spore. Stali smo na stališču, da ne sme biti pri koncentraciji radikalov niti premagancev, niti zmagovalcev. Ponudili smo sledeče kavalirske predloge: šef stranke naj bo Aca Stanojević, podpredsednik Miša Trifunović, drugi Dragiša Cvetković tretji dr Anton Korošec in četrti dr. Kulenović, novi glavni odbor pa bi se izvolil na kongresu. Odgovora doslej še nismo prejeli. Ako bo naš predlog propadel, potem bomo ostali mi, kar nas je v JRZ, složno pri državnem poslu ter nam nihče ne bo mogel očitati, da smo mi krivi nesloge med radikali.«

Beležke

Srbsko-hrvatske polemike

V četrtek zvečer je bila v Šabcu skupščina sreske organizacije demokratske stranke. Glavni govornik je bil g. Milan Grol ki je m. dr. dejal:

»Po dosedanjem poteku stvari sicer ni verjetno, da pojdemo kmalu na volitve toda po tem, kako so se dogodki razvijali od 26. avgusta dalje, tudi za bodoče ne moremo računati na njih logični razvoj. Mesci, ki se bližajo bodo tako resni da skoraj ni mogoče misliti na volitve. Demokrati so bili vedno za sporazum in so tudi sedaj, vendar pa niso za tak sporazum, ki naj bi tudi za ceno največjih žrtev ohranil sedanji režim. Sporazum od 26 avgusta je žal prinesel namesto pomirjenja in olajšanja položaja vznemirjenje in še večje komplikacije. Dne 26. avgusta je bil sicer objavljen sporazum, prikrit pa je ostal nesporazum, ki se je skrival za tem aktom. Mi smo sprva molčali, toda razvoj stvari je bil tak, da so pričela dejanja sama govoriti. In danes imate priliko čitati povsem si nasprotujoče izjave in mišljenja o bodoči ureditvi države iz ust raznih predstavnikov sedanjega režima. Bojimo se, da bo o vprašanjih glede katerih ni soglasja, celo v sami vladi vsak dan težje razpravljati.«

Nato je Grol obširno dokazoval potrebo rešitve vprašanja preureditve države pred volitvami in opozarjal na nevarnosti, ki bi nastale, če bi šli na volive z nerešenim vprašanjem bodoče pripadnosti Bosne in Hercegovine. Zameril je tudi vladi, da do sedaj še ni izdala nobenega političnega zakona in poudaril, da je poslednji čas, da se ugotovi, kaj je danes še srbskega v tej državi.

Iz govora ministra dr. Laze Markovića

V nedeljo dopoldne je govoril v Novem Sadu na sestanku svojih pristašev minister pravde dr. Lazar Marković. Izvajal je poleg drugega: »Vedno moramo računati z zapletljaji, ki lahko prizadenejo tudi našo državo. In storiti moramo zato vse, da se čim bolj zaščitimo pred vsemi eventualnostmi. Svetu moramo dokazati, da je zgrajena naša država na svobodni volji svojih državljanov in da ni nikaka umetna tvorba mirovnih pogodb.«

Dr. Marković je posvetil dobršen del svojega govora tudi sporazumu in opozoril na to, da smo šele v prvih početkih njegovega izvajanja. Nato je nadaljeval: »Celokupno notranjo preureditev države bodo izvedli za to poklicani in izvoljeni narodni predstavniki. Naloga, ki jih čaka, ni niti malo lahka. Čakajo nas še težke ure pri preurejanju naše države in treba bo mnogo državniške modrosti in še več uvidevnosti, da se bodo vsa vprašanja čim bolje in za vse zadovoljivo rešila.«

Minister Bešlić o zbiranju Srbov

V nedeljo dopoldne je na nekem zborovanju JRZ v Beogradu govoril minister Bešlić. Razpravljal je o politiki sporazuma, nato pa nadaljeval:

»Tudi Srbi se morajo zbrati v enotno celoto, ki bo temelj naše državne zajednice. Srbi se ne smejo deliti na Šumadince, Črnogorce, Kordunaše, Vojvodince itd. Kakor je Slovenec Slovenec v Srbiji, Vojvodini, Bosni ali kjerkoli drugod, tako mora biti tudi Srb iz Vojvodine, Bosne, Črne Gore samo Srb, kjerkoli je. Srbom je potrebna zavest o slogi, kakor jo imajo Hrvati. Srbi se morajo združiti v močne vrste. Na srbski strani imamo veliko stranko JRZ, to je nova stranka z naprednim programom, ki je zajela vso Jugoslavijo. Najboljše je, da se Srbi združijo v tej stranki pod vodstvom našega predsednika Dragiše Cvetkovića.«

Nepoboljšljivi

V soboto smo ponatisnili v »Jutru« nekaj stavkov iz članka, ki jih je napisala krščansko-socialna »Delavska pravica« o denunciantstvu. V ilustracijo smo dodali citat iz nekega glasila za mlado inteligenco, ki dolži »sokolsko, liberalno jeenesarsko, napredno« inteligenco, da se v njenem okrilju in njenih gnezdih skriva, koti in razvija komunizem. Nedeljski »Slovenec« pravi, da smo hoteli s tem reči, da je šuft tisti, ki piše o komunistih in o komunizmu ter opozarja na škodljivost komunističnega rovarjenja. Po »Jutru« dela torej nekaj zavrženega tisti, ki se bori zoper komunizem. Tako hoče to jugoslovensko državotvorno glasilo JNS ustrahovati tiste, ki izvršujejo svojo narodno dolžnost, ko nastopajo zoper komunistično propagando.

Mislimo, da zadostuje ta citat. Ljudje, ki spravljajo take grdobije v »Slovenca«, so očividno nepoboljšljivi.

Dr. Maček pri izpitih Hrvatske seljačke zaščite

V Zagrebu je bil zadnjih šest tednov prvi tečaj za oficirje Hrvatske meščanske in seljačke zaščite. V tečaju je bilo okoli 100 ljudi. Zaključnim izpitom, ki so bili v petek, sta prisostvovala tudi podpredsednik vlade dr. Maček in ban dr. Šubašič. Ko se je pripeljal avtomobil dr. Mačka pred poslopje, kjer je bil tečaj, so zasvirale trobente »Pozor!«. Pri vstopu v poslopje je pričakoval dr. Mačka vrhovni poveljnik HSZ Djura Kemfelja. Dr. Maček je nato obšel postrojeno četo oficirskih tečajnikov, nakar mu je raportiral poveljnik tečaja Fabijanec.

Pri izpitih je dr. Maček pričel tudi sam izpraševati tečajnike ter je bil, kakor poročajo zagrebški listi, z odgovori zelo zadovoljen. Nato je imel govor o pomenu in nalogah Hrvatske zaščite in je dejal: »Ne smemo obstati na polovici pota, temveč izpolniti svojo nalogo do kraja. Zaščititi moramo naš narod od raznih grozodejcev. Položaj Hrvatske seljačke zaščite ni lahak, ker ima mnogo sovražnikov. Toda z disciplino in delom bomo dosegli, kar zahteva ves hrvatski narod.«

Prvi hrvatski list na Madžarskem

Listi poročajo, da bodo hrvatski Bunjevci, ki žive na Madžarskem začeli izdajati svoje glasilo. List bo izhajal kot tednik in bo tiskan v hrvaščini. Izdajal ga bo voditelj hrvatske narodne manjšine na Madžarskem Anton Karaganić.

Odstavljen rudniški ravnatelj

»Hrvatski dnevnik« poroča, da je bil na zahtevo hrvatskih rudarjev odstavljen ravnatelj znanega dalmatinskega premogovnika »Monte Promina« v Siveriču inž. Vonk. Odstranjeni ravnatelj se je tudi politično udejstvoval in je spadal med glavne pobornike JRZ v Siveriču. Posebno agilen je bil, kakor pripominja »Hrvatski dnevnik« pri volitvah 11. decembra, ko je na vso moč pritiskal na delavce, naj volijo listo dr. Milana Stojadinovića.

Sreska skupščina JNS v Ptuju

V nedeljo dopoldne je bila v Ptuju redna skupščina sreske organizacije JNS. Vodil jo je predsednik sreske organizacije g. Lovro Petovar, po delegatih pa so bile zastopane skoraj vse občine ptujskega sreza. Po odobrenih poročilih sreskega odbora je bil z malenkostnimi spremembami ponovno izvoljen dosedanji sreski odbor s predsednikom Petovarjem na čelu.

Obširno poročilo o političnem položaju sta podala bivši narodni poslanec g. Milan Mravlje in banovinski tajnik mladine JNS g. Andrej Uršič. Dotaknila sta se vseh perečih notranjepolitičnih problemov in obrazložila pomen zadnjih sklepov vodstva JNS, ki gredo za tem, da pospešijo zadovoljivo rešitev vseh velikih političnih vprašanj. Skupščinarji so manifestirali odločno voljo krepiti in čuvati politično enotnost nacionalnega in naprednega življa, v čemer je edino jamstvo, da bodo nacionalni in napredni interesi očuvani pri urejevanju odnosov naše banovine do ostalih banovin in pri organiziranju njenega lastnega notranjega življenja.

Vsestransko dobro uspelo skupščino je zaključil predsednik s pozivom, naj se vsi navzoči delegati še z večjo vnemo lotijo utrjevanja naprednih in nacionalnih postojank v srezu z načrtnim in vztrajnim delom.

Lenin proti Stalinu v finski zadevi

V času, ko pri nas mnogi »100% komunisti« krvavi pot potijo, da bi sovjetski napad na Finsko prikazali v kar najlepši luči, ni odveč, ako na tem mestu navedemo nekaj odstavkov iz govora, ki ga je imel Lenin 12. maja 1917 prav v zvezi s finskim vprašanjem. Zgovornejše bi nihče ne mogel obsoditi raznih »šlagerjev«, s katerimi skušajo komunisti prikriti sramotni udarec, ki ga je njihovi lastni ideologiji zadel sovjetski napad na Finsko. Lenin je pred 23 leti dejal:

»Samo enakopravni se lahko sporazumejo. Ako naj bo sporazum zares sporazum in ne le s frazami prikrito zavojevanje, je resnična enakopravnost med obema strankama nujno potrebna. To pomeni, da se ne sme priznati samo Rusiji, temveč tudi Finski pravica, da na sporazum tudi ne pristane. To je jasno kakor kristal... Nikdar se ne sme uporabiti sila za to, da bi se druge narodnosti prisilile k zvezi z Rusijo. Uporabiti se sme samo zares svoboden, prostovoljen sporazum. Finci pravijo, da imajo pravico sami odločati o svoji usodi, in oni Rusi, ki jim to pravico osporavajo, so šovinisti... Aleksander I. in Napoleon sta po svoji volji izmenjavala prebivalstvo; carji so po svoji volji spreminjali sliko Poljske. Ali naj mi nadaljujemo to taktiko carjev? To bi bilo zanikanje internacionalistične taktike in najhujša vrsta šovinizma. Zato trdim: ruski socialist, ki odreka Finski pravico do svobode, je šovinist... Ruski narod ne sme vsiliti svoje volje Finski. Noben narod ne more biti svoboden, ako sam zatira druge narode.«

Tako je govoril Lenin pred 23 leti in obsodil v naprej one, ki so v imenu »odrešitve finskega proletariata« stegnili roke nad to državo. Ako vas komunisti pitajo s svojimi krilaticami o sovjetsko-finskem sporu, postrezite jim s tem Leninovim citatom in dokažite jim, da pomeni ruski vpad na Finsko najhujši udarec za komunistično ideologijo. Naj naši komunisti še tako dokazujejo nasprotno v potu svojega obraza — dejstva govore danes prav tako kakor leta 1917: napad na Finsko ostaja napad, pa naj se zanj išče kakršnekoli izgovore.

SPORT

Ali še zmerom ne bo konca?

Zagreb izdaja službena poročila o zadnjih dogodkih v drsalnem sportu, ki kažejo, da nikakor ne more pozabiti nedavne nepotrebne afere okrog g. Vodiška

Od Vrhovne drsalne zveze v Zagrebu smo pred kratkim prejeli — kakor menda ves ostali jugoslovenski dnevni tisk, brez žiga in podpisa kogarkoli, torej skoraj anonimno — s prošnjo za objavo tri tipkane strani »službenega poročila« glede zadnjih dogodkov v drsalnem sportu. Naš list je vse te nevesele dogodke pred odhodom hokejske reprezentance v Ga-Pa beležil sproti in o vseh njih tudi službeno poročilo ne navaja nič novega. Reorganizacija, izredni občni zbor, ostavka tehničnega odbora, državno prvenstvo v Zagrebu, sestava državne reprezentance, določitev g. Vodiška iz Ljubljane za tehničnega vodjo reprezentance po posredovanju ministrstva za telesno vzgojo, burno slovo na ljubljanskem kolodvoru itd. to so v glavnem dogodki, ki jih kronološko in seveda skozi svoje naročnike našteva vrhovna drsalna zveza. Nova pa so izvajanja v zadnjih odstavkih tega poročila, ki pravijo med drugim:

»Pred samim prehodom meje je Vodišek Lokarju (t. j. saveznemu blagajniku in oficielnemu delegatu VDS) prišel s takim predlogom, kakršnega nikakor ni mogel sprejeti, ker je fatalno spominjal na slučaj g. Vodiška v Strbskem Plesu, pa je bil zato prisiljen enega ilirijanskih igralcev vrniti z meje v Ljubljano.

Kako neobhodno potreben in koristen za tehnični uspeh naše reprezentance je bil g. Vodišek, kaže dejstvo, da je onemogočil že pripravljeni trening naših igralcev pod vodstvom Kanadčana g. Boby Bella, trenerja nemške hokejske reprezentance, in sicer tako, da je proti navodilu g. Lokarja odvedel igralce, da so gledali smučarska tekmovanja. G. Bell je videl napake naših igralcev in tudi njihov talent, pa je bil pripravljen, da bi jih na tem treningu nekoliko poučil, kar bi jim bilo brez dvoma v veliko korist. S tem postopkom je g. Vodišek škodoval avtoriteti delegata in sportni morali moštva. Savez je namreč poslal reprezentanco v Ga-Pa, da si tamkaj nabere čim več tehničnega znanja in mednarodnih izkušenj, ne pa da gleda smučarske tekme.

Nasproti zahtevi g. Lokarja, da bi naše moštvo vsak trenutek izkoristilo za trening, g. Vodišek to ni smatral za potrebno, ter je tako moštvo od 2. do 7. februarja ostalo brez vsakega treninga. Posledica tega je bila očitno slaba igra naših igralcev na Dunaju.

Predaleč bi nas zavedlo, da bi objavljali še ostale neugodne dogodivščine g. Vodiška, ki je bil po trditvi ljubljanskih strokovnjakov neobhodno potreben zaradi čim boljšega uspeha naše reprezentance. Uprava drsalnega saveza bo glede vseh teh v sportnem svetu neobičajnih in nemilih dogodkov ukrenila potrebne korake.

Vsa ta dejstva so do zadnjega resnična in točna, pa se VDS v bodoče, kakor se tudi do zdaj ni, ne bo spuščal v nobeno časopisno polemiko. Drsalni savez smatra, da je njegova dolžnost delati z vsemi silami in razpoložljivimi sredstvi za propagando in razmah drsalnega sporta v vsej državi, ne pa voditi jalovo borbo v javnosti za interese in hegemonijo enega edinega kluba v Sloveniji, čigar vodilni člani smatrajo, da so edini poklicani voditi in upravljati naš drsalni sport. Čeprav savez ceni dosedanje delo in zasluge Ilirije v Ljubljani, noče niti podcenjevati hvalevrednega, poletnega in naprednega dela narodnih zvez in njihovih klubov, pa bo zato v bodoče svoje delo usmeril tjakaj.«

*

Tako pravi VDS! Če bo savez res vsaj odslej krenil po poti, o kateri tako lepo piše na kraju svojega poročila, potem navsezadnje ni niti več važno, s kakšnim uspehom sta vršila svoji funkciji v Ga-Pa gg. Lokar in Vodišek in kaj vse je zagrešil slednji, da ni bil všeč prvemu in obratno. Dejstvo je, da je naše letošnje gostovanje s hokejem v tujini v tehničnem pogledu uspelo vsaj še enkrat tako dobro kakor prvič lani, o vsem ostalem pa, kar je bilo v zvezi ž njim, pa bi bilo najkoristneje — molčati. To velja gotovo za one iz Zagreba, ki zdaj spet brez vsake potrebe strelijajo na Ljubljano in se nikakor ne morejo sprijazniti s tem, da so v drsalni aferi okoli Vodiška že skoraj pogoreli...

Zdaj torej res »na delo za propagando in razmah drsalnega sporta v vsej državi brez jalovih borb za interese in hegemonijo enega edinega...« Tako so zapisali in tako naj delajo, pa bo tudi v drsalnem sportu šlo vsaj za silo kakor gre nekako tudi v ostalih sportnih panogah.

V nekaj vrstah

Smučarski tek na Kumu

Preteklo nedeljo je Smučarski klub Kum iz Trbovelj na Kumu priredil smučarski tek na 10 km. Mlademu smučarskemu klubu, ki je v kratki dobi obstoja zanesel v revirje novo življenje v smučarskem sportu, gre za odlično organizacijo in izvedbo te prireditve vse priznanje. Od 20 prijavljenih tekmovalcev jih je prišlo na start 15, ki so vsi presmučali progo brez nezgode. Snežne in terenske prilike so na Kumu za takšno prireditev zdaj idealne.

Tehnični rezultati so bili naslednji: 1. Čižman Vinko (SMK Ljubljana) 52:23, 2. Knez Jože (Kum) 54:02, 3. Hauptman Jože (SPD Zagorje) 54:20, itd.

Z nedeljsko prireditvijo je SMK Kum pokazal, da je kos nalogam, ki si jih je zastavil.

Še nekaj o ligaškem prvenstvu

Kakor smo včeraj zabeležili s samimi številkami, je bilo v nedeljo v območju srbske nogometne lige odigrano prvo spomladansko kolo z vsemi petimi tekmami, ki je prineslo Beogradu nič manj kakor sedem točk. Posebno izdatno si je opomogla Jugoslavija, pa tudi BSK in Jedinstvo sta sigurno spravila po dve točki. Bask v Sarajevu ni bil najboljše sreče in je moral pustiti točko tamkajšnji Slaviji, prav tako neodločeno pa se je končala tudi tekma med Vojvodino in Bato v Borovu. Zaradi boljšega pregleda objavljamo niže prvenstvo tabelo, ki kaže naslednjo sliko:

BSK	10	9	0	1	43: 8	18
Jugoslavija	10	6	4	0	38:11	16
Slavija (S)	10	5	2	3	22:16	12
Vojvodina	10	3	5	2	20:22	11
Bata	10	4	3	3	21:24	11
Gradjanski (S)	10	5	1	4	19:23	11
Jedinstvo	10	4	2	4	19:19	10
Bask	10	0	5	5	10:18	5
ŽAK	10	2	0	8	13:37	4
Zemun	10	0	2	8	11:38	2

Tekme se bodo pri Srbih nadaljevale že prihodnjo nedeljo, ko bo spored naslednji:

v Beogradu: BSK—Vojvodina in Bask—Gradjanski (S), v Borovu: Bata—Jugoslavija, v Zemunu: Zemun—ŽAK ter v Sarajevu Slavija—Jedinstvo.

Obenem pa se bo v nedeljo dne 25. t. m. začelo spomladansko tekmovanje tudi v hrvatski nogometni ligi s sodelovanjem naše Ljubljane. Letošnje otvoritveno kolo bo imelo na sporedu naslednjih pet tekem:

v Zagrebu: Concordia—Hašk in Gradjanski—Bačka, v Osijeku: Slavija—Hajduk, v Splitu: Split—Slavija (V) ter v Sarajevu: Sašk—Ljubljana.

Ljubljanskega ligaša čaka torej to nedeljo težko revanžno srečanje s Sarajevčani, s katerimi je v jesenski sezoni odigral prvo tekmo na domačih tleh samo neodločeno 2:2.

RADIO

Torek 20. februarja

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Veseli zvoki (plošče). — 11: Šolska ura: Kramljanje z mladino (g. M. Zor). — 12: Pisana šara (plošče). — 12.30: Poročila, objave, napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Mladinske pesmi poje gdč. Štefka Korenčanova, pri klavirju prof. P. Šivic. — 18.40: Ideja odrešenja (g. Fr. Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Inspekcija drž. obrambe. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Plošče za kratek čas. — 20.30: Operne spevo poje g. A. Darian, spremlja radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Kvartet mandolin.

Beograd 19.40: Narodne pesmi. — 20.30: Godalni kvartet. — 21.50: Petje. — 22.20: Angleški madrigali. — *Zagreb* 17.15: Orkester. — 20: Godalni orkester, solisti in godba na pihala. — 22.20: Ples. — *Sofija* 18: Plošče in mali orkester. — 20: Vokalni in instrumentalni koncert — 21: Ruske romance. — 21.30: Plošče in plesi. — *Dunaj* 16: Veliki orkester. — 17: Petje in plošče. — 20.15: Pester glasbeni spored. — 22.15: Komorni koncert. — *Berlin* 20.15: Koncert orkestra in solistov. — 22.15: Kakor Dunaj. — 24.10: Nočni koncert.

†

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo tužno vest, da nas je naš najdražji soprog, papaši, sin, brat, svak, zet in stric, gospod

MATO BUTIA

ZASEBNI URADNIK V POKOJU

danes po mukepolnem trpljenju za vedno zapustil.

Dragega pokojnika bomo spremili v sredo 21. t. m. ob 4. popoldne iz hiše žalosti Slance št. 9 na župno pokopališče na Teharjih.

Zadušnica bo darovana 22. t. m. ob pol 7. zjutraj v župni cerkvi na Teharjih.

Teharje pri Celju, 19. februarja 1940.

MINKA roj. ZUPANC, soproga; ALMA, hčerka in ostalo sorodstvo

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.— Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.— Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—

Službo dobi

Uradnika

ki bi bil sposoben za realitetno pisarno v Ljubljani sprejmem v stalno službo. Zmožen mora biti poleg slovenščine tudi nemščine in občevanja s strankami. Pogoj neoporečna preteklost! — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Event. tudi upokojenec«. 3507-1

Frizerko

samostojno moč in dobrega brivsk. pom. s 1. marcem sprejmem. Bertl Koritnik, frizer, Škofja Loka. 3406-1

Postrežnico

pošteno in pridno, sprejmem za dopoldanske ure. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3331-1

Trgovski pomočnik

mlad, z dežele, vajen železnine, stekla in barv. — dobi takoj službo. Stanovanje in hrana v hiši. Ponudbe z vsemi podatki na ogl. odd. Jutra pod šifro »Železninar«. 3158-1

Učenca

zdravega, poštenega, sprejmem v trgovino z meš. blagom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Učenec«. 3532-1

Akviziterja

lepega nastopa, agilnega, sprejmemo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3538-1

Službe išče

Dolgoletni poslovodja

Bate želi spremeniti službo kot poslovodja, organizator. Kavcija 30 do 50 tisoč din. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Poslovodja Bate« 3385-2

Modistka

dobro izvežbana, mlajša, išče službe. Gre tudi izven Ljubljane. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Modistka«. 3524-2

Poslovodja - knjigovodja

z odlično prakso, slov., srbohrvatski, nemški korespondent, zaupna sila, izurjen, sposoben trgovec sprejme mesto za takoj. Vprašanja na ogl. odd. Jutra pod »Mesto v Ljubljani«. 3.23-2

Vajenci(ke)

Učenca

sprejmem v trgovino z železnino, steklom in barvami takoj. Prednost imajo kmečki sinovi s primerno šolsko izobrazbo, stanovanje in hrana v hiši. Interesenti naj se javijo na ogl. odd. Jutra pod značko »Stroga vzgoja«. 3159-44

Vajenko

sprejme takoj modni salon Celovška cesta 30a. 3528-44

Prodam

Briljantna igla

naprodaj. — Resljeva 4/I., levo, od 9. do 11. ure. 3526-6

Zimsko suknjo

črno, moško, dobro ohranjeno, zelo ugodno poceni prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3534-6

Kupim

Pisalne mize

manjše, moderne dobro ohranjene, kupimo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Pisalna miza«. 3539-7

Parket

rabljen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Parket«. 3529-7

Železne sode

rabljene, za petrolej 100—200 l kupim. Ponudbe na Lapuh Mihajlo, Dobova pr. Brežicah. 3535-7

Grške kolofonije

prima, svetle, kupim vsako količino. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam takoj 3333«. 3547-7

Kapital

Vložim

v solidno podjetje 30 do 50 tisoč din. Pogoj so delovanje. Dober organizator, bivši poslovodja. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Poslovodja« 3386-16

Knjižico

Kmetske posojilnice, ugodno prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Takoj II«. 3540-16

Lokali

Gostilno

dobro vpeljano, na prometnem kraju, oddam takoj v najem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3546-19

Trafiko

dobro idočo kupim, ev manjše industrijsko podjetje ali trgovino Pristopim tudi kot družabnik Ponudbe pod »Trafika« na ogl odd Jutra 3384-19

Renomirano gostilno

z vinogradom v mariborski okolici, telefon v hiši, prodam ali dam v najem Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3251 19

Posest

Zemljišče

na Dolenjskem ugodno naprodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pripravno za vse«. 3541-20

Parcelo

kupim proti Št. Vidu ali ležeči do din 50.000. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj denar«. 3522-20

Pridelki

Fižol za kuho

dobite poceni pri Sever & Komp. Gosposvetska c. 5 2709-33

Kupimo

vagon najboljšega sena. Par na žaga Rog, Podstenica, p. Dol. Toplice. 3536-33

Stanovanje odda

Stanovanje

3 sob, sobe za služkinjo, kopalnice, res udobno in solnčno oddam radi premestitve v Maribor z aprilom. Privoz 4, I., desno 3542-21

Stanovanja išče

Dvosob. stanovanje

s kopalnico, iščem takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »V centru 2 osebi«. 3545-21

Sobo odda

Lepo svetlo sobo

čisto, oddam dvema solidnima osebama. Event. s hrano. Kopalnica. Strossmayerjeva 4 I, desno, nasproti poljanske gimnazije. 3178-23

Lepo svetlo sobo

čisto, oddam dvema solidnima osebama. Event. s hrano Kopalnica Strossmayerjeva 4 I., desno, na sproti poljanske gimnazije. 3178-23

Opremljeno sobo

solnčno, mirno, v vili blizu Tabora in bolnice, oddam takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra 3543-23

Prazno sobo

z uporabo kopalnice oddam v Celju Kr... Petra 29-III levo 3503-23

Sobe išče

Prijazno sobo

svetlo prazno najraje direktno v najemu ali pod najemu, ne predaleč od centra išče za takoj ali pozneje čas - prehrana samo za hčerko gimnazistko veliko odsotna mirna oliona oseba Reflektiram na stalno sobo Pismene ponudbe na ogl odd Jutra pod šifro »Za stalno osebo« 2858 23a

Oskrbo

za učenko proti primernemu plačilu, iščem v bližini meščanske šole Trbovlje. Ponudbe na podružnico Jutra Trbovlje pod »Oskrba«. 3544-22a

Prazno sobico

s posebnim vhodom, če mogoče s štedilnikom, išče mirna gospa 1. marca. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Točna plačnica 30«. 3521-23a

Dopisi

»Amor pridi«

Dvignite pismo v ogl. odd. Jutra pod »Strogo diskretno«. 3527-24

»Janko«

Bila četrtek v Ljubljani, ne sama, hrepenim. Hela. 3533-24

Informacije

Izjava

Podpisani Pavlič Andrej, železničar, izjavljam, da nisem plačnik za nobene dolgove, ki bi jih kdorkoli napravil na moje ime. — Pavlič Andrej, Zidani most. 3333-33

Dragocenosti

Vsakovrstno zlato kupuje po najvišjih cenah

ČERNE juvelir Ljubljana Wolfova ulica

Stroji

Vsakovrstne **stroje za obdelavo lesa!** posebno s ... stranske skobelnike najboljše kvalitete izredno kratkoro... dobavlja

Peter Angelo d. z o. z. Ljubljana Prešernova ulica 8 3407-..

Šivalni stroj

malo rabljen skoraj nov, poceni naprodaj Nova trgovina, Tyrševa 36, nasproti Gospodarske zveze 3346-29

PREMOG
KOKS — DRVA
nudi
I. Pogačnik
BOHORIČEVA 5
Telefon 20-59
Postrežba ...

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 20.: zaprto.
Sreda, 21.: Na prisojni strani. Red sreda.
Četrtek, 22.: Asmodej. Premiera. Premierski abonma.
Petek, 23.: zaprto.

»Na prisojni strani« je štiridejanska veseloigra Helge Krogove, v kateri je pokazala konflikt dveh parov: krizo zakoncev in dveh, ki se šele iščeta. Ljubeznivo delo ima v dialogih mnogo duhovitih utrinkov, ki osvetljujejo mišljenje in čustvovanje sodobnih ljudi.

Mauriacova sodobna igra »Asmodej« je družabna slika. Asmodej je duh, ki seje spor. V igri sta poosebljeni dve komponenti. Ena v domačem učitelju Blaziju, ki živi na gradu rodbine Barthasove v Landih, druga v mladem gostu, Angležu, ki je tam na počitnicah. Psihološko zanimivo orisane osebe in napeti dialogi, so značilnosti te igre, ki jo je prevedel Josip Vidmar in jo bo zrežiral Milan Skrbinšek. Glavno moško vlogo bo igral Sever, glavno žensko vlogo Šaričeva, nadalje sodelujejo Simčičeva, Gabrijelčičeva Jan, Lipah, Presetnik, J. Boltarjeva in Starič.

OPERA

Torek, 20.: zaprto. (Generalka).
Sreda, 21.: Jolanta. Balet Hrestač. Premiera. Premierski abonma.
Četrtek, 22.: Lumpacius Vagabundus. Red četrtek.

Premierski abonma bo imel v sredo v operi predstavo Čajkovskega opere **»Jolanta«** z Vidalijevo v naslovni in s Francelom, Betettom in Jankom v ostalih partijah. Delo je eminentno liričnega značaja, polno čudovitih melodij in čustvene razgibanosti. Režija je Zupanova. Istočasno se bo izvajala tudi suita iz velikega pravljičnega baleta »Hrestač«, ki je poslednje večje delo velikega ruskega skladatelja. Koreograf inž. P. Golovin. Dirigent A Neffat.

Red četrtek bo imel predstavo vesele Nestroy-Štritofove glasbene burke »Lumpacius Vagabundus«, ki že izza premiere pušča polni v operi hišo za hišo. Navihano trojico brezposelnih potepuhov igrajo Zupan, Modest Sancin in Janko, dočim igra cesarja Janeza B. Peček. Med številnimi glasbenimi vložki je zlasti mnogo dovtipnih kupletov, ki jih pojo po vrsti vsi trije prvoimenovani. Režija je Zupanova, dirigira Štritof.

Gospa Zlata Gjungjenac bo v soboto nastopila petdesetič kot Violeta v prekrasni Verdijevi »Traviati« — jubilej, ki že nam na sebi najlepše izpričuje tako dognanost in umetniško stopnjo njene kreacije, kakor tudi priljubljenost odlične pevke med našim občinstvom. Da bo jubilejni predstavi dan še interesantnejši okvir, bosta istočasno gostovala še Josip Gostič v tenorski partiji in Boris Popov v partiji Germonta. Dirigiral bo delo Niko Štritof, čigar nemajhna zasluga je, da je »Traviata« tudi v glasbenem in režijskem oziru med najboljšimi našimi uprizoritvami

KLIŠEJE
ENO
VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot novo
zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nasip 4-6
Pralnica — Svetlolikalnica

INSERIRAJTE V „JUTRU"!

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Brez posebnega obvestila.

FRANJA MAJDIČ javlja v imenu brata Antona, sester Marice in Matilde (M. Felicite, uršulinke) vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je previden s svetimi zakramenti za umirajoče umrl naš brat, stric in svak, gospod

dr. Leopold Majdič

SANITETNI POLKOVNIK V POKOJU IN REZERVI,
odlikovan z redom Sv. Save IV. stopnje itd.

Pogreb blagega pokojnika bo v sredo 21. februarja 1940, ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Erjavčeva cesta štev. 4, na pokopališče k Sv. Križu

Venci se na pokojnikovo željo hvaležno odklanjajo v prid dobrodelnim društvom.

Maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek, dne 26. februarja ob pol 8. uri v uršulinski cerkvi.

Ljubljana, Kranj, dne 19. februarja 1940.

V globoki žalosti javljam vsem sorodnikom in znancem, da je umrla moja mama, gospa

Augusta Fon roj. Krajec

VDOVA PO GIMNAZIJSKEM PROFESORJU

Pogreb drage rajnke bo v sredo 21. februarja ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Kostanjevici.

KOSTANJEVICA, dne 19. februarja 1940.

Mag. pharm. EMILIJA FON

KONKURS

Komanda vazduhoplovstva vojske primiće na dan 1. aprila 1940 godine veći broj pitomaca u

vazduhoplovnu podoficirsku školu u Novom Sadu

Ovi pitomci po završenoj školi biće upotrebljeni kao vazduhoplovni podoficiri u vazduhoplovstvu vojske.

Kandidati treba da odgovore sledećim uslovima:

1. Da je podanik Kraljevine Jugoslavije, što će dokazati domovnicom;

2. Da nije mladji od 17 niti stariji od 21 godine, što će dokazati krštenicom, a ako ove nema, onda uverenjem iz popisne knjige, ili pismenim dokumentima potvrdjenim od strane nadležne vlasti;

Za osnovu računanja godina starosti kandidata, uzima se čitava kalendarska godina u kojoj se kandidat javlja za prijem;

3 Da je svršio najmanje četiri razreda osnovne škole sa najmanje dobrim uspehom i da je po mogućstvu izučavao zanat (mehaničarski, bravarski, električarski, stolarski itd.)

Školsku spremu dokazaće svedodžbom, a zanatsku spremu u koliko je ima, dokazaće uverenjem o vremenu provedenom u zanatu (pomoćničkim listom, kalfenskim pismom) potvrdjenim od nadležne vlasti:

4 Da je dobrog vladanja i da nije pod sudom i sudski osudjivan, što će dokazati opštinskim ili policijskim uverenjem u kome je potrebno da se izričito naglasi da je potpuno svestan u nacionalnom pogledu i siguran t. j. da ne ispoljava načela protivu uredjaja Državne Uprave;

5 Da ima roditeljsko ili starateljsko odobrenje, potvrdjeno od strane nadležnih vlasti, da može stupiti u školu i da se obaveže da će posle svršene škole proslužiti u vazduhoplovstvu vojske kao podoficir tri puta onoliko vremena koliko je trajalo njegovo školovanje u Vazduhoplovnoj Podoficirskoj Školi, da može bit upotrebljen za sve službe u vazduhoplovstvu, a za letecu u koliko je fizički sposoban i izjavi želju.

Molbe po ovom konkursu podnose se t. j. šalju na adresu. **KOMANDANTU VAZDUHOPLOVNE PODOFICIRSKE ŠKOLE — NOVI — SAD AERODROM.**

Rok za podnošenje molbi je do 15 marta 1940 godine, i sve one molbe koje stignu na gornju adresu posle ovoga vremena neće se uzimati u postupak i biće vraćene. Zbog ovoga molbe treba odmah podnositi imajući u vidu kratak rok te da bi se u slučaju nepotpunosti mogle vraćati radi dopune.

Sva detaljnija i upustva po ovom konkursu u kako treba postupiti po istom mogu se videti iz originalnih konkursa sa svima upustvima a koji su dostavljeni i nalaze se u svima vojnim okruzima, sreskim načelstvima i opštinama.

Osim toga konkursi se mogu dobiti besplatno od Komandanta Vazduhoplovne Podoficirske Škole u Novom Sadu Aerodrom i Komande Vazduhoplovstva Vojske Zemun, ako se dostavi adresirani koverat sa poštanskom markom od 1.50 dinara. Skreće se pažnja da molilac na ovom kovertu treba da ispiše svoju tačnu adresu. Isto tako Konkursi se mogu dobiti i lično u Komandi Vazduhoplovstva Vojske u Zemunu i Komandi Vazduhoplovne Podoficirske Škole u Novom Sadu — Aerodrom.

NAPOMENA: Skreće se pažnja kandidatima, da su vazduhoplovni podoficiri vrlo dobro nagradjeni pored plate, besplatnim stanom, hranom, odelom i specijalnim dodacima za specijalne službe.

Isto tako skreće se pažnja, da pitomci sa svršenom Vazduhoplovnom Podoficirskom školom mogu vremenom da postanu i niži vojno tehnički činovnici vazduhoplovno tehničke struke, a čije klase odgovaraju oficirskim činovima, a mogu postati od podoficira pilota i oficiri, ako ispunjavaju i ostale uslove Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice

Iz kancelarije Štaba Vazduhoplovstva Vojske—Zemun V. Đ. Br. 2528 15 februara 1940 godine.

Naročniki „JUTRA" so zavarovani za Din 10.000!

SAMO NEKOLIKO PAR VEČ
in Vaše zdravje je sigurno zavarovano

„OLLA"
GUM..?
Neprimerno bolj fina in zdrava.

G. Th. Rotman

SAMBO IN PETER POTUJETA

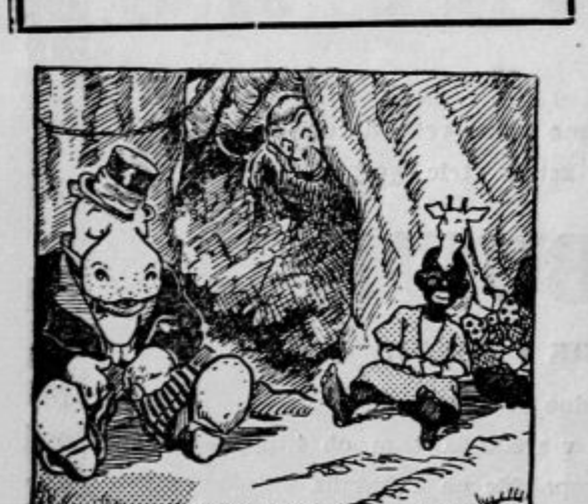

81

Ko je solnce zašlo, so se vsi naslonili na debela drevesa in zaspali. Doktorjevo smrčanje je bučalo po gozdu, da se je kar listje treslo. Tako globoko so spali, da ni nihče opazil velikanskega gorile, ki je gledal izza dreves...

ZAHVALA

Za tople izraze sočutja, ki smo jih bili deležni, ko nas je za vedno zapustila naša nepozabna sestra, svakinja in teta

HENRIKA ŠANTEL

AKAD. SLIKARICA,

izrekamo vsem našo iskreno zahvalo. Zahvaljujemo se pred vsem onim spoštovateljem drage pokojnice, ki so jo v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti. Posebno pa se zahvaljujemo **Društvu slovenskih likovnih umetnikov** in umetniškemu kluba LADA za prekrasne vence, stanovskim tovarišem pokojnice gg. prof. Mirku Šubicu, Eldi Piščanec, ter Ivan Vavpotiču za globoko občutene govore pri mrtvašnici oz. ob odprtem grobu.

V LJUBLJANI, dne 19. februarja 1940.

Žalujoče rodbine: ŠANTEL, KANONI in KRIŽAJ

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

ZAHVALA

Za neizmerne dokaze iskrenega sočustvovanja ob bridki izgubi našega dragega ljubega soproga in očeta, gospoda

PEČNIK ANTONA

se vsem najtopleje zahvaljujemo.

Posebno zahvalo smo dolžni izreči čč. duhovščini, pevskemu društvu »Sloga« za ganljive žalostinke, vsem darovalcem cvetja, ter vsem, ki so dragega pokojnika spremili na njegovi zadnji poti.

Ljubljana, Beograd, Zagreb, Split, dne 20. februarja 1940.

ŽALUJOČI OSTALI

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

ZAHVALA

Za vse sočustvovanje, ki nam je bilo v toliki meri izraženo ob smrti naše

IDE

izrekamo vsem najiskrenejšo zahvalo. Prav posebno pa se zahvaljujemo gosp. dr. Milanu Dularju, direktorju ljubljanskega velesejma in vsemu velesejmskemu uradništvu za spremstvo in prekrasne vence, kakor tudi vsem drugim darovalcem lepega cvetja.

V težki uri nam bo to sočustvovanje ostalo v veliko tolažbo in nepozaben spomin.

Ljubljana, Graz, dne 18 februarja 1940.

Žalujoče rodbine: KEK, POTOKAR, HORN WEINHANDL, ter ostalo sorodstvo.

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Umrla nam je v starosti 76 let naša ljubljena draga mama, stara mama, tašča, gospa

ŠKOF IVANA roj. Potočnik

POSESTNICA NA GLINCAH, CESTA IV/4

previdena s tolažili sv. vere.

Pogreb blagopokojne bo v sredo, dne 21. februarja 1940 ob 4. uri popoldne izpred hiše na Glincah, cesta IV/4, na pokopališče Vič.

Ljubljana, Osjek, Vrhnika, dne 19. februarja 1940.

Žalujoči: ing. RUDOLF, VALENTIN, LUDVIK, sinovi; IVA, MATILDA, hčerke ter rodbine ŠUSTAR, JANEŽIČ in DOBROVOLJC

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.